

PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

BYCZYNA GORZÓW ŚLĄSKI OLESNO PRASZKA RADŁÓW RUDNIKI

Lokalna Grupa Działania
„GÓRNA PROSNA”

Partnerstwo Górną Prośną

Partnerstwo Górną Prośną obejmuje obszar 6 gmin: Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Radłów, Rudniki.

Obszar Górnej Prośny leży w północno – wschodniej części województwa opolskiego i zajmuje powierzchnię ponad 898 km kw. W jego rozwoju kluczową rolę odegrała rzeka Prośna – dawna granica państwa polskiego.

Obszar położony jest z dala od dużych aglomeracji miejskich, ale posiada z nimi dogodne połączenia komunikacyjne, co sprawia, że stanowi bazę wypadową dla mieszkańców Górnego Śląska i Częstochowy.

Die Partnerschaft Górną Prośną erfasst ein Gebiet von fünf Gemeinden: Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Radłów, Rudniki.

Das Gebiet Górną Prośną liegt im nordöstlichen Teil der Opolskie Wojewodschaft und umfasst eine Fläche von 898 Quadratkilometern. In der Entwicklung dieses Gebiets spielte der Fluss Prośna eine wesentliche Rolle- der Fluss bildete die alte Grenze des Staates Polen. Das Gebiet befindet sich weit weg von großen Ballungsgebieten, verfügt aber über gute Verkehrsverbindungen, so dass sich daraus ein infrastruktureller Angriffspunkt vor allem für die Einwohner von Gorzów Śląski und Częstochowa ergeben hat.

Górną Prośną partnership covers the area of five communities: Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Radłów, Rudniki. Górną Prośną is situated in the north-east part of Opole province and covers the area of 898 square kilometers. Prośna river, which used to be the polish border, was really important in the development of the area. The region is situated far away from huge urban agglomerations, but thanks to many convenient connections it is a destination for inhabitants of Górną Śląsk and Częstochowa.

Spis treści / Inhaltsverzeichnis / Table of contents

1. Gmina / Gemeinde / Community Byczyna	3
2. Gmina / Gemeinde / Community Gorzów Śląski	17
3. Gmina / Gemeinde / Community Olesno	38
3. Gmina / Gemeinde / Community Praszka	62
4. Gmina / Gemeinde / Community Radłów	73
5. Gmina / Gemeinde / Community Rudniki	81

GMINA BYCZYNA

Informacja turystyczna:

ul. Rynek 1, 46-220 Byczyna

tel./fax. 77 413 41 50

e-mail: um@byczyna.pl

www.byczyna.pl

Byczyna należy do najstarszych miast na Śląsku. Przyjmuje się, że Byczyna jest rówieśniczką państwa polskiego, choć prawa miejskie datuje się na rok 1268. Jednak o tym, że już wcześniej Byczyna była ważnym ośrodkiem na Śląsku może świadczyć fakt, że w 1041 roku została tutaj przeniesiona siedziba biskupstwa, którą następnie przeniesiono w 1052 roku do Wrocławia.

Pod Byczyną odbyła się 24 stycznia 1588 roku bitwa pomiędzy wojskami hetmana Jana Zamoyskiego, a wojskami arcyksięcia Maksymiliana Habsburga. Zwycięstwo w bitwie wojsk hetmana Zamoyskiego pozwoliło na osadzenie na tronie Polski króla Zygmunta III Wazy.

Byczyna uznawana jest dziś za jedno z najciekawszych miast Opolszczyzny. O niepowtarzalnym charakterze Byczyny stanowią kilometr piętnastowiecznych i opasujących miasto owalem murów obronnych, dwie strzegące miasta wieże bramne i baszta. Uderza cisza i chłód niezamarzających fragmentów fosy, w których uwijają się pstrągi, urzeka gotycki i barokowy kościół, czy wynoszący się dumnie, na niewielkim rynku, barokowy ratusz.

Tutaj udał się mariaż historii ze współczesnością, a przykładem tego są organizowane od kilku lat i cieszące się coraz większym zainteresowaniem turystów – festyny rycerskie. Dwa razy do roku, z kilkunastu krajów Europy, ściągają do Byczyny bractwa rycerskie. Pod warownymi murami miasta wyrastają kolorowe obozowiska, Rycerze, którym towarzysza piękne białogłowy, zmagają się w pieszych i konnych turniejach, inscenizowane są bitwy, w których uczestniczy jednorazowo nawet 700 zbrojnych. Zauroczeni Byczyną młodzi ludzie z bractw rycerskich wybierają nasze miasto i gotycki kościół św. Mikołaja, by tu właśnie zawierać związki małżeńskie.

„Średniowieczne” doświadczenia Byczyny zaowocowały polsko-czeską współpracą, która wsparta unijnymi funduszami pozwoliła wybudować w 2007r. drewniany „średniowieczny” gród – siedzibę Polsko – Czeskiego Centrum Szkolenia Rycerstwa

Byczyna dziś jest siedzibą władz gminy obejmującej obszar 183 km² i zamieszkałej przez ponad 10 tys. mieszkańców. W skład gminy wchodzi miasto Byczyna (3,8 tys. mieszkańców) oraz 23 wsie sołeckie. Gmina posiada wiele obiektów sportowych: boiska, basen i hale sportowe. Idealnym miejscem do spędzenia wolnego czasu jest zbiornik retencyjny o powierzchni 42 ha, położony w pobliżu wsi Biskupice. Warunki do wędkowania w gminie stwarzają także liczne stawy m.in. w Byczynie, Dobiercicach, Kostowie.

Z myślą o mieszkańcach i turystach, w gminie organizowane są liczne imprezy kulturalne i festyny.

Największą popularnością, oprócz festynów rycerskich cieszy się, mający wieloletnią tradycję, Krajowy Zlot Piłkarzy Weteranów, podczas którego rozgrywane są Mistrzostwa Polski Oldbojów w piłce nożnej, z udziałem sław-weteranów polskiej piłki.

Opisy wybranych miejsc w gminie

● **Ratusz** - Znajduje się pośrodku rynku. Wybudowany został w XV/XVI wieku pełni do dziś swą prawną funkcję siedziby władz miasta. Nad wejściem od wschodniej strony można podziwiać XVIII wieczny kartusz, ufundowany przez miłośnika Byczyny po pożarze w 1719 roku. Od strony południowej zachował się kamienny portal renesansowy z XVI w., prowadzący do dawnych piwnic ratuszowych

● **Kościół p.w. św. Mikołaja** - Ten neogotycki kościół p. w. Św.Mikołaja, obecnie ewangelicki, wzniesiony został pod koniec XIV w. Do XVIII w. plac wokół kościoła pełnił funkcję cmentarza i był otoczony niskim murkiem.

● **Wieża bramna wschodnia** - Wieża bramna tzw. Polska, z uwagi na to, że jest ona zwrócona w kierunku większej części terytorium Polski. Wybudowana została w XV w. razem z murami obronnymi i pozostałymi wieżami.

● **Wieża bramna zachodnia** - wieża bramna tzw. Niemiecka, z uwagi na to, że jest zwrócona w stronę terytorium Niemiec. Wybudowana została w XV w.

● **Basztka południowa** - tzw. Piaskowa, której zadaniem było wzmocnienie obronności muru w części południowej miasta. Przypuszcza się, że została wybudowana w XVI wieku.

● **Mury obronne, fosa i park** - Byczyna, jako jedno z nielicznych miast w Polsce, posiada mury obronne zachowane niemal w całości. Obwarowania powstały w XV-XVI w. Długość muru wynosi 950 m. Od strony północnej miasta, przy murach obronnych, znajduje się zabytkowy park miejski i fragmenty fosy miejskiej, w której hodowane są pstrągi.

● **Kościół p.w. św. Trójcy** - Barokowy katolicki kościół parafialny wybudowany został w 1767 r., na miejscu zniszczonego przez pożar w 1757 roku kościoła.

● **Kaplica cmentarna p.w. św. JADWIGI**. Ta gotycka kaplica zbudowana została w XIV w. i była małym kościółkiem.

● **Spichlerz** - Ten neogotycki spichlerz położony jest u wyjazdu ze starej części miasta, przylega do murów obronnych. Obecnie znajduje się w nim kawiarnia.

● **Domy i kamienice**- W Byczynie znajdują się liczne zabytkowe domy i kamienice. Pochodzą one głównie z czasów odbudowy miasta po pożarze w 1757 roku i z pierwszej połowy XIX wieku. Większość z nich znajduje się w obrębie murów obronnych w Rynku i przy ulicach: Okrężnej, Długiej, Krótkiej i Floriańskiej.

● **Ciecierzyn Kościół z XIX w.**

● **Roszkowice Pałac dworski z XIX w.**

● **Biskupice Dwór „Zacisze”**, Klasycystyczny dworek z 1800 roku – z hotelem i restauracją Krystyna i Andrzej Janik, Biskupice 49, 46-220 Byczyna; tel. 77-414-68-62, e-mail: krystyna.janik@gmail.com

Pokoje 2 i 4 osobowe, kuchnia i łazienki. Do dyspozycji gości obszerny hol z kominkiem, pianinem i biblioteką. Na zewnątrz ogród kwiatowy, warzywny, grill, niewielki park krajobrazowy z pomnikiem przyrody. Na wycieczkę po okolicy możemy wybrać się bryczką, bądź skorzystać z wypożyczalni rowerów.

W odległości 1 km zalew – możliwości wędkowania, a przede wszystkim obejrzenia jednej z największych tego typu atrakcji w Polsce, a mianowicie – „średniowiecznego” drewnianego grodu.

● **Biskupice Drewniany kościół p.w. Jana Chrzciciela** wzniesiony w 1626 roku. Wewnątrz późnorenesansowa chrzcielnica, późnobarokowy ołtarz, kartusze herbowe oraz zawieszony na emporach chłopskie epitafia.

● **Miechowa Drewniany kościół p.w. św. Jacka** wzniesiony w 1529 roku. Usytuowany na wzgórzu, poza wsią, w otoczeniu pięknych starych lip. Wewnątrz tej najstarszej w gminie drewnianej świątyni warto zwrócić uwagę na jednolite renesansowe wyposażenie.

● **Marciszówka, Ośrodek Sielsko-Konferencyjny**, Miechowa 2, 46-220 Byczyna, tel. 77-414-63-58, 602-33-77-60, 20 miejsc noclegowych w pokojach z łazienkami, sala konferencyjna na 70 osób, pełne wyżywienie; e-mail: info@marciszowka.pl

● **Kostów Pałac dworski z XVIII w.**

● **Gołkowice Pałac dworski z XVIII w.**; Gołkowice 4, 46-220 Byczyna, tel. 077-413-42-76 Barokowy pałac otoczony dużym parkiem spełnia rolę gospodarstwa agroturystycznego oferującego 10 miejsc noclegowych w 2 osobowych pokojach lub samym parku – we własnym kempingu, bądź namiocie. Oferta zawiera także wędkowanie, wypoczynek w siodle, przejażdżki bryczkami (zima kuligi), hipoterapie, rowery, organizowanie pleberów artystycznych oraz możliwość pełnego wyżywienia

● **Gołkowice Drewniany kościół p.w. Jana Chrzciciela** z 1766 roku. Wewnątrz kościoła godnym uwagi jest barokowy ołtarz z dużo starszym wizerunkiem Jana Chrzciciela datowany na połowę piętnastego stulecia oraz barokowa ambona i dwie chrzcielnice

● **Jakubowice Kościół drewniany z XVI w.**

● **Roszkowice Kościół z XIX w.**

● **Polanowice Kościół z XX w.**

● **Polanowice Pałac z pocz. XX w.**

● **Nasale Kościół z XIX w.**

● **Nasale Kościół drewniany z XVI w.**

● **Proślice Kościół drewniany z XVI w.**

● **Proślice Pałac dworski z XVIII/XIX w.**

● **Kochłowice Pałac dworski z pocz. XX w.**

● **Dobiercice Kościół z XIX w.**

● **Gosław Pałac dworski z pocz. XX w.**

● **Paruszowice Kaplica z XVI w.**

● **Proślice Drewniany kościół p.w. Najświętszego Serca Jezusowego** z 1531 roku z późnobarokowym wyposażeniem.

● **Przedsiębiorstwo Agroturystyczne „Hetman Roma Byczyna”** Proślice 58, 46-220 Byczyna, tel. 77-413-55-82, 606-394-451, 501-388-798; e-mail: info@hrbyczyna.pl www.hrbyczyna.pl

W późnobarokowym pałacu funkcjonuje 20 miejscowy hotel z 1-2 i 4 osobowymi pokojami oraz apartamentami. Jest kawiarnia

nia, restauracja i sale bankietowo-konferencyjne dla 160 osób. Pałac jest siedzibą Europejskiego Centrum Szkolenia Rycerstwa, a jego gospodarze organizują biesiady, imprezy firmowe, rodzinne i towarzyskie ze staropolską kuchnią i miodem pitnym. Istnieją możliwości jazdy konnej i zawodów łuczniczych w przylegającym do pałacu zabytkowym 2,5 ha parku, który jest największym w Europie skupiskiem lęgowym słowika – stąd miejsce to nazywane bywa „Dolina Słowików”.

Przypałacowy park słynie z pięknego liściastego drzewostanu z wiekowymi lipami, jesionem wyniosłym, klonem, dębem i szkarłatnym bukiem. Znajdziemy tu również jednobarwną jodłę, modrzew europejski i stary okaz derenia świdwa.

● **PROŚLICE „Blisko Natury”**, Gospodarstwo Ekologiczne, Teresa i Jan Soboń; Proslisce 3, 46-220 Byczyna, tel. 077-413-55-43; malowniczo usytuowane pośród łąk, mokradeł i zagajników gospodarstwo. Oferuje gościom ekologiczną żywność, absolutny spokój i rowery. W odległości zaledwie 1200m jest zarybiony zalew w Biskupicach.

Baza turystyczna i agroturystyka

- Hotel „Grodzka”, Byczyna, ul. Poznańska 2, tel. 77 417 92 30
- Kawiarnia „Hetmańska”, Byczyna, Rynek 1, tel. 77 413 42 02
- „Bar Na Górcę”, Byczyna, ul. Kluczborska, tel. 77 413 42 72
- Kawiarnia „Spichlerz”, Buczyzna, ul. Wąska4,
- „Bar Na Plantach”, Byczyna, ul. Wałowa 32,
- Obiekt pałacowy Gołkowice, J.Jasiński, tel. 77 418 50 71
- Gospodarstwo Rybne – „GROBLEX”, Kostów, tel. 77 414 81 25,
- „Hetman Roma Byczyna”, Proślice 58, tel. 77 413 55 82
- Dwór „Zacisze” Biskupice, K. Janik, 77 414 68 62.
- Marciszówka - Ośrodek Sielsko Konferencyjny Miechowa 2, 46-220 Byczyna tel: 77 414 63 58

Kalendarz imprez i przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w gminie Byczyna

styczeń
1. Wojewódzki Turniej Recytatorski „O Buławę Hetmańska” 2. Inscenizacja Bitwy pod Byczyną „Zamoyski pod Byczyną”
marzec
1. Wojewódzki Przegląd Twórczości Teatralnej „Dionizjada”
maj
1. Międzynarodowy Festyn Rycerski
czerwiec/lipiec
1. Przegląd Orkiestr Dętych 2. Zlot Piłkarzy Weteranów, Mistrzostwa Polski Oldbojów
sierpień
1. Międzynarodowy Turniej Rycerski
wrzesień
1. Dożynki gminne

Informacje dotyczące zwiedzania miasta: 077/413-41-50 w. 30
 promocja@byczyna.pl; wp@byczyna.pl, Grodu w Biskupicach:
 602 613 386; andrzej.kosciuk@wp.pl

*Byczyna - centrum Stare Miasto
/- Zentrum Altstadt /- The centre Old City*

*Byczyna - wieża wschodnia
/- östlicher Turm / - the east tower*

*Obelisk bitwy pod Byczyną / Der Obelisk der Schlacht
unter Byczyna / The Battle of Byczyna obelisk*

Kościół p.w. św. Mikołaja / Die Kirche des Heiligen Nikolaus / The Saint Mikołaj Church

Baszta południowa / Der südliche Verteidigungsturm / The south tower

Wieża - brama wschodnia / Der Turm - das östliche Tor / Tower - the east gate

Byczyna - fosa / Byczyna - Burggraben / Byczyna - moat

Byczyna - „gród” / Byczyna - „Burg” / Byczyna - „city”

Byczyzna gehört zu den ältesten Städten in Schlesien. Man sagt, das die Stadt im gleichen Jahr wie das Land Polen gegründet wurde, auch wenn sie die Rechte als Stadt erst 1268 zugesprochen bekommen hat. Ein Hinweis darauf, dass Byczyzna schon davor einen wichtigen Siedelpunkt darstellte, ergibt sich aus der Tatsache, dass im Jahr 1041 das Bistum hierhin verlegt wurde und später dann im Jahre 1052 nach Breslau.

Am 24.01.1558 fand bei Byczyzna die Schlacht zwischen der Armee des Heerführers Jan Zamoyski und der Armee des Erzherzogs Maximilian Habsburg statt. Der Sieg des Heerführers Zamoyski führte dazu, dass König Sigismund III Wasa den polnischen Thron besteigen konnte.

Byczyzna wird heutzutage als eine der interessantesten Städte der Wojewodschaft Opolskie angesehen. Die ein Kilometer lange ovale Schutzmauer aus dem 15. Jahrhundert, die beiden Wachtürme am Eingangstor der Stadt und die Bastei machen die Einmaligkeit der Stadt aus.

Es herrscht eine Idylle am Graben der Burg, in dem Forellen herumschwirren, es bezaubern einen die gotische und barocke Kirche oder auch das über den Dächern der Stadt in die Höhe empor rankende barocke Rathaus.

Hier in der Stadt ist die Verschmelzung von Historie und Gegenwart gelungen, Beispiel dafür gibt das bereits seit vielen Jahren stattfindende Ritterfest, das sich bei den Touristen zunehmender Beliebtheit erfreut. Zwei Mal im Jahr reisen Ritterbrüderschaften und – vereine aus verschiedenen Ländern Europas nach Byczyzna an. An den Festungsmauern der Stadt entstehen bunte Truppenlager, Ritter, begleitet von ihren wunderschönen Ehefrauen, duellieren sich in Reit- und Bodenturnieren, es werden Schlachten inszeniert, an denen einmalig sogar bis zu 700 Streitkräfte teilnehmen. Junge Paare aus den Rittervereinen, die von der Stadt entzückt sind, kommen zu uns nach Byczyzna, um in der gotischen Sankt Nikolauskirche den Ehebund zu schließen.

Die „mittelalterlichen“ Erfahrungen Byczyzna führten zu einer polnisch-tschechischen Zusammenarbeit, mit Hilfe derer und Gelder der Europäischen Union im Jahre 2007 eine mittelalterliche Holzburg erbaut werden konnte, die nun zum Hauptsitz des polnisch-tschechischen Ausbildungszentrums für Ritter geworden ist. Byczyzna stellt heute den Sitz der Amtsgewalt der Gemeinde dar, die eine Fläche von 183km² mit über 10.000 Einwohnern einnimmt. Die Gemeinde setzt sich aus der Stadt Byczyzna mit ihren 3800 Einwohnern sowie 23 ortsvorstehenden Dörfern zusammen. Die Gemeinde besitzt zahlreiche Freizeit- und Sportstätten: Sportplätze, Schwimmbäder und Turnhallen. Einen idealen Ort für Freizeitmöglichkeiten bietet das 42ha große Staubecken, das in der Nähe des Dorfes Biskupice gelegen ist. Es bieten sich Möglichkeiten zum Angeln, beispielsweise an den vielen Seen in Byczyzna, Dobiercice und Kostów.

Für die Einwohner und Touristen werden weiterhin zahlreiche kulturelle Feierlichkeiten und Feste organisiert. Großer Popularität erfreut sich, neben dem Ritterfest, das traditionsreiche Ländertreffen der Fußballveteranen, bei dem die polnische Fußballmeisterschaft der älteren Generation ausgetragen wird und an der auch Veteranen aus der polnischen Fußballliga teilnehmen.

Beschreibungen ausgewählter Orte in der Gemeinde

● **Das Rathaus** – befindet sich in der Mitte des Marktplatzes. Erbaut wurde es zwischen dem 15. und 16. Jahrhundert und erfüllt bis heute seine eigentliche Funktion als Sitz der Amtsgewalt der Stadt. Über dem Eingang auf der Ostseite kann man das ewige Embleme bewundern, gestiftet von einem Liebhaber Byczyna nach dem Brand im Jahre 1719. Auf der Südseite ist ein steinernes Tor aus der Renaissance (16. Jahrhundert) erhalten geblieben, durch das man in den Keller des Rathauses gelangen kann.

● **Die Sankt Nikolauskirche** - diese neogotische Kirche, zur Zeit eine evangelische Kirche, wurde Ende des 14. Jahrhunderts errichtet. Bis zum 18. Jahrhundert fungierte der Platz rundum die Kirche als Friedhof und war umringt von einer niedrigen Mauer.

Der Wachturm am Osttor - beziehungsweise der polnische Wachturm, da dieser in Richtung des größten Teils des polnischen Territoriums liegt, entstand zusammen mit der Mauer und den restlichen Türmen im 15. Jahrhundert.

● **Der Wachturm am Westtor** - der Wachturm am Westtor oder auch der deutsche Wachturm genannt, da dieser in der Himmelsrichtung des Territoriums von Deutschland steht, wurde im 15. Jahrhundert erbaut.

● **Die Südburg** - auch unter dem Namen Sandburg bekannt, diente als Verstärkung zur Bewachung der Mauer im südlichen Sektor. Man nimmt an, sie sei im 15. Jahrhundert errichtet worden.

● **Die Schutzmauern, der Graben und der Park** - Byczyna, als eine der wenigen Städte in Polen, besitzt eine Schutzmauer, die bis heute fast vollständig erhalten geblieben ist. Die Festung entstand zwischen dem 15. und 16. Jahrhundert. Die Schutzmauer hat eine Länge von 950m. Auf der nördlichen Stadtseite, an der Schutzmauer, befindet sich ein historischer Stadtpark und Fragmente des Stadtgrabens sind dort zu finden, in dem Forellen gezüchtet werden.

● **Die Kirche der Heiligen Dreieinigkeit** - eine barocke katholische Gemeindekirche, die 1767 auf dem Platz der alten Kirche, die durch einen Brand zerstört worden ist, erbaut wurde.

● **Die Sankt-Hedwig-Friedhofskapelle** - Diese gotische Kapelle wurde im 14. Jahrhundert errichtet und fungierte als kleine Kirche.

● **Die Speicherkammer** - die neogotische Speicherkammer befindet sich an der aus der Altstadt führenden Straße und grenzt an die Stadtmauer an. Zur Zeit dient sie als Cafe.

● **Häuser und Mietshäuser** - In Byczyna gibt es zahlreiche antike Häuser und Mietshäuser. Hauptsächlich stammen diese aus der Zeit des Wiederaufbaus der Stadt nach dem Brand 1757 und aus dem 19. Jahrhundert. Die meisten dieser Gebäude befinden sich in der Nähe der Schutzmauer auf dem Marktplatz und in den Straßen: ul. Okrężna, ul. Długa, ul. Krótka und ul. Floriańska.

● **Ciecierzyn- Kirche aus dem 19. Jahrhundert**

● **Roszkowice- Hofpalast aus dem 19. Jahrhundert**

● **Biskupice- das Gutshaus „Zacisze“**, ein der Klassik entstammendes Gutshaus aus dem Jahre 1800, mit Hotel und Restaurant, in Besitz von Krystyna und Andrzej Janik, Biskupice 49, 46-220 Byczyna, Tel. 0048 77 414 68 62, e-mail: krystyna.janik@gmail.com
Zwei- und Vier-Bett-Zimmer mit Küche und Bad. Außerdem steht den Gästen ein großer Kaminsaal mit Klavier und eine Bibliothek zur Verfügung. Draußen findet man einen Blumen- und Gemüsegarten, einen Grill und einen kleinen Landschaftspark mit Naturkundedenkmal. Mit der Kutsche kann man sich auf einen Ausflug

in die Umgebung begeben oder von dem Fahrradverleih Gebrauch machen. Einen Kilometer entfernt gibt es ein Schwemmland, wo es Möglichkeiten zum Angeln gibt, vor allem kann man aber dort eine der größten Attraktionen dieser Art in Polen besichtigen, nämlich die „mittelalterliche“ Holzburg.

● **Biskupice – die Holzkirche** benannt nach Johannes dem Täufer wurde im Jahre 1626 erbaut. Im Innenraum befindet sich ein der Spätrenaissance entstammendes Taufbecken, ein spätbarocker Altar, ein Wappenemblem sowie eine auf den Emporen hängende bäuerliche Gedenktafel.

● **Miechowa– Eine Holzkirche**, benannt nach dem heiligen Jacek, die 1529 errichtet wurde. Positioniert auf einem Hügel, entfernt vom Dorf, umgeben von wunderschönen alten Linden. Im Innenraum der ältesten Holzkirche der Gemeinde, lohnt es sich einen Blick auf die einheitliche aus der Renaissance stammende Ausstattung zu werfen.

● **„Marciszówka“ - ein Freizeitzentrum zum Relaxen und für Konferenzen**, Miechowa 2, 46-220 Byczyna, Tel. 0048 77 414 63 58, Mobilfunknr. 0048 602 33 7 60, Übernachtungsmöglichkeiten für 20 Personen in Gästezimmern mit Bad, ein Konferenzsaal für 70 Personen, Vollpension; e-mail: info@marciszówka.pl

● **Kostów- Hofpalast aus dem 18. Jahrhundert**

● **Gołkowice- Hofpalast aus dem 18. Jahrhundert** in Gołkowice 4, 46-220 Byczyna, Tel. 0048 77 413 42 76, der barocke Palast ist umgeben von einem großen Park und dient als agro-touristischer Bauernhof mit 10 Übernachtungsplätzen in Doppelzimmern, man kann aber auch im Park selber, im Zelt oder Campingwagen, übernachten. Außerdem werden allerlei Freizeitmöglichkeiten angeboten, zum Beispiel kann man dort angeln, reiten, mit der Kutsche in die Umgebung fahren (im Winter werden Schlittenfahrten angeboten), Hippotheraphien machen, Fahrrad fahren, artistische Plainaise finden statt, Vollpension.

● **Gołkowice- Die Holzkirche**, benannt nach Johannes dem Täufer wurde 1776 gebaut. Im Inneren der Kirche findet man einen interessanten, barocken Altar mit einer Figur von Johannes dem Täufer aus der Mitte des 15. Jahrhunderts, sowie eine barocke Kanzel und zwei Taufbecken.

● **Jakubowice- Holzkirche aus dem 16. Jahrhundert**

● **Roszkowice- Kirche aus dem 19. Jahrhundert**

● **Polanowice- Kirche aus dem 20. Jahrhundert**

● **Polanowice- Schloss aus dem 20. Jahrhundert**

● **Nasale- Kirche aus dem 19. Jahrhundert**

● **Nasale- Holzkirche aus dem 16. Jahrhundert**

● **Proślice- Holzkirche aus dem 16. Jahrhundert**

● **Proślice- Hofpalast aus dem 18./19. Jahrhundert**

● **Kochłowice- Hofpalast vom Anfang des 20. Jahrhunderts**

● **Dobiercice- Kirche aus dem 20. Jahrhundert**

● **Gosław- Hofpalast, Anfang des 20. Jahrhunderts erbaut**

● **Paruszowice- Kapelle aus dem 16. Jahrhundert**

● **Proślice- Herz-Jesu-Holzkirche** aus dem Jahre 1531 mit einer spätbarocken Ausstattung

● **Agro-touristischer Betrieb „Hetman Roma Byczyna“ - Proślice** 58, 46-220 Byczyna, Tel. 0048 77 413 55 82,

Mobilfunknr. 0048 606 394 451 oder 0048 501 388 798,

e-mail: info@hrbyczyna.pl, Internetseite: www.hrbyczyna.pl

Im spätbarocken Palast befindet sich ein Hotel mit 20 Schlafmöglichkeiten

keiten mit Ein-, Zwei- oder Vier-Bettzimmern und Appartements. Es gibt ein Cafe, ein Restaurant und einen Konferenzsaal für 160 Gäste. Der Palast ist der Sitz des Europäischen Ausbildungszentrums für Ritter, die Hausherrn organisieren Festessen, Firmenfeiern, Feste für Familien und Gesellschaften mit altpolnischem Menü und Trinkhonig. Weiterhin kann man dort reiten und Bogenschießen im dem Palast angrenzenden 2,5ha großen Park, der die größte Anhäufung von Nachtigallen aufweist, deshalb nennt man auch den Ort „ das Tal der Nachtigallen“. Der Schlosspark ist berühmt für seine Laubbäume, vor allem für die alten Lindenbäume, für seine Gemeinen Eschen, für seine Ahornbäume, für seine Eichen und Amberbäume. Im Park findet man auch einfarbige Edeltannen, die europäische Lärche und den blutroten Hartriegel.

● **Proślice- „Blisko Natury“**, ökologischer Bauernhof, Teresa und Jan Soboń, Proślice 3, 46-220 Byczyna, Tel. 0048 77 413 55 43, malerisch gelegen in Mitten von Wiesen, Mooren und Hainen. Wir bieten unseren Gästen Bio- Nahrung an, absolute Ruhe und Fahrräder. Etwa 1200m von uns entfernt liegt ein dicht von Fischen besiedelter See in Biskupice.

Touristisches und agro-touristisches Verzeichnis

- **Hotel „Grodzka“** in Byczyna, ul. Poznańska 2, Tel. 0048 77 417 92 30
- **Cafe „Hetmańska“** in Byczyna, Rynek 1, Tel. 0048 77 413 42 02
- **Kneipe „Bar na Górcze“** in Byczyna, ul. Kluczborska, Tel. 0048 77 413 4272
- **Cafe „Spichlerz“** in Byczyna, ul. Wąska 4
- **Kneipe „Bar na Plantach“** in Byczyna, ul. Wałowa 32
- **Palastanlage in Gołkowice**, J. Jasiński, Tel. 0048 77 418 50 71
- **Fischerhof „Groblex“** in Kostau, Tel. 0048 77 414 81 25
- **„Hetman Roma Byczyna“**, Proślice 58, Tel. 0048 77 413 55 82
- **Gutshof „Zacisze“** in Biskupice, K. Janik, Tel. 0048 77 414 68 62
- **„Marciszówka“ - ein Freizeitzentrum zum Relaxen und für Konferenzen**, Miechowa 2, 46-220 Byczyna, Tel. 0048 77 414 63 58

Terminkalender aller kultureller, sportlicher und zur Erholung dienender Feste und Feierlichkeiten in der Gemeinde Byczyna

<i>Januar</i>
1. wojewodschafter Turnier um den Ritterstab 2. Inszenierung der Schlacht bei Byczyna
<i>März</i>
1. wojewodschafter Theatervorstellungen und Vorstellungen zum künstlerischen Schaffen
<i>Mai</i>
1. Internationales Ritterfest
<i>Juni/Juli</i>
1. Blasorchesterkonzert 2. Ländertreffen der Fußballveteranen, Meisterschaften der alten Veteranen
<i>August</i>
1. Internationales Ritterturnier
<i>September</i>
1. Erntedankfest

Informationen zur Stadtbesichtigung: 0048 77 413 41 50
 promocja@byczyna.pl; wp@byczyna.pl; Besichtigung von Biskupice:
 Tel. 0048 602 613 386; andrzej.kosciuk@wp.pl

Byczyzna is one of the oldest cities in Silesia. Byczyna is said to be of the same age as Poland, but it received the city rights only in 1268. Byczyna was an important place in Silesia. In 1041, the archbishop's residence was moved there and only afterwards, in 1052, it was moved to Wrocław. On the 24th January 1588, there was a battle close to Byczyna. The battle was waged between the armies of the Hetman Jan Zamoyski and the Duke Maksymilian Habsburga. Hetman Zamoyski's victory at the battle allowed Zygmunt III Waza to become the king and take the throne. Byczyna is regarded to be one of the most interesting cities of Opole. The unique character of Byczyna is created by the fifteenth-century, one-kilometer long defensive walls, two gate towers and the bastille.

There is a moat full of trout. Silence and cold air of the moat that never freezes is striking.

The gothic and baroque church, or the baroque town hall in the centre of the small market are fascinating. Byczyna is a place of successful marriage of history with present days. Knights' Festivals, which have been held for many years, are becoming more and more popular among tourists and are the best example of the marriage. Knights' brotherhoods from different European countries come to Byczyna twice a year. There are colorful camps near the fortified city walls. Knights who are accompanied by beautiful women struggle in foot and horse tournaments. There are some staged battles, where 700 knights take part. Young people from knights' brotherhoods, who are enchanted with Byczyna, choose our town and the Saint Nicolas' gothic church to contract marriages.

The "medieval" experience of Byczyna resulted in the Polish-Czech cooperation. The cooperation was supported with European funds, which allowed to build a wooden "medieval" town – the residence of the Polish – Czech Center of Knights' Training.

Today the community authorities have their residence in Byczyna, which covers the area of 183 square kilometers and is inhabited by 10 thousand people.

The community consists of Byczyna (3,8 thousand inhabitants) and 23 villages.

The community has many leisure facilities: a playground, a swimming pool and sport halls.

There is also a 42-hectare reservoir near Biskupice, which is an ideal place for spending free time. Numerous ponds in surrounding villages like in Byczyna, Dobiercice, Kostowo create ideal fishing conditions. To satisfy the inhabitants and tourists, there are many culture events and festivals.

Besides the Knights' Festivals, the most popular event that has a long tradition is the National Reunion of Football Veterans, during which the Polish Football Championship of Seniors are held including famous veterans of Polish football

Description of chosen places in the district

- **The Town Hall** – It is situated in the middle of the market. The town hall was built in 15/16th Century but even today it has the

same function, it is the residence of the community authorities. From the east side, under the entrance there is the eighteenth century cartouche, which was sponsored by an enthusiast of Byczyna after the fire in 1719.

From the south, there is a stony renaissance portal from 16th Century, which leads to former tower's basements.

● **Saint Nicolas church** – this neo-gothic church, which today is evangelical, was built at the end of 14th Century. Till 18th Century the place around church functioned as a cemetery and it was surrounded with low walls.

● **The east gate tower** – the gate tower was called the German Tower since it is directed towards the German territory. It was built in 15th Century.

● **The south Bastille** – it was called Piastowska Bastille and functioned as a reinforcement of defensive walls in the south part of the town. The bastille is believed to have been built in 16th Century.

● **Defensive walls, moat and park** – Byczyna is one of few towns in Poland which has well-preserved defensive walls. Retrenchments were built in 15-16th Century.

The wall is 950 meters long. From the north part of the town, near the defensive walls there is also a historical park and a part of the moat, where trout are raised.

● **The Holy Trinity church** – this baroque parish church was built in 1767 at the place of a former church, which burned in 1757.

● **Saint Jadwiga cementery chapel** – This chapel was built in 14th Century and functioned as a small church.

● **Granary** – this neo-gothic granary is situated near the exit from the old part of the town. It is adjoined to defensive walls. Today there is a cafe.

● **Family and tenement houses** – there are many historical family and tenement houses in Byczyna. Generally they date from times after the fire in 1757 and the first half of 19th Century. Majority of them are situated within defensive walls in the Market and in Okrężna, Długa, Krótka, Floriańska Streets.

● **Ciecierzyn Church from 19th Century.**

● **Roszkowice Court Palace from 19th Century.**

● **Biskupice Court "Zacisze"**, the classicistic court from 1800 with a hotel and a restaurant owned by Krystyna and Andrzej Janik. Biskupice 49, 46-220 Byczyna; tel. 0048 77-414-68-62, e-mail krystyna.janik@gmail.com

Rooms for 2 and 4 people, a kitchen and bathrooms. Guests can use the spacious hall with a fireplace, a piano and a library. There is also a flower and a vegetable garden, a barbeque, a small park with a nature memorial. To visit the surrounding areas tourists may use the horse-drawn cart or rent a bicycle from the local rent-a-bicycle service. A reservoir which is situated one kilometer from the town creates perfect fishing conditions. What is more, tourists can visit the "medieval" wooden city, which is an unquestionable attraction in Poland.

● **Biskupice Jan Chrzciciel wooden church** was built in 1626. There are many historical attractions inside like, late-renaissance

font, late-baroque altar, cartouche and peasant epitaphs, which were hung on emporas.

● **Miechowa Saint Jacek wooden church** that was built in 1529. It is situated on the hill, far away from the village and is surrounded with beautiful lime trees. It is worth paying attention to the uniform renaissance equipment inside the oldest wooden church.

● **Marciszówka, Recreation and Conference Centre**, Miechowa 2, 46-220 Byczyna, tel. 004877-414-63-58, 0-602-33-77-60, 20-person hotel, rooms include bathrooms, a conference room for 70 people, full board; e-mail: info@marciszowska.pl

● **Kostów A court palace from 18th Century.**

● **Gołkowice A court palace from 18th Century;**

Gołkowice 446-220 Byczyna, tel 0048 77-413-42-76 The baroque palace, which was surrounded with a park, functioned as a farm tourism. It offered 10 free places in double rooms or in the park – in private caravans or in a tent. They also offer fishing, horse riding, horse-drawn carts (sleighting party in winter), horse-therapy, cycling, open-air artistic events and full board.

● **Gołkowice Jan Chrzciel wooden church** that was built in 1766. Inside the church, there is a baroque altar with a big old picture of Jan Chrzciel, which dates from the middle of 15th Century, a baroque pulpit and two fonts.

● **Jakubowice A wooden church from 16th Century.**

● **Roszkowice Church from 19th Century.**

● **Polanowice Church from 20th Century.**

● **Polanowice A Palace from 20th century.**

● **Nasale Church from 20th Century.**

● **Nasale A wooden church from 16th Century.**

● **Proślice A wooden church from 16th Century.**

● **Proślice A Court palace from 18/19th Century.**

● **Kochłowice A Court palace from the beginning of 20th Century.**

● **Dobiercice Church from 19th Century.**

● **Gosław A Court palace from the beginning of 20th Century.**

● **Paruszowice A Chapel from 16th Century.**

● **Proślice The Sacred Heart of Jesus wooden church** from 1531 with late-renaissance equipment.

● **The agro-tourism enterprise “Hetman Roma Byczyna”**

58 Proślice, 46-220 Byczyna, tel. 004877-413-55-82, 0-606-394-451, 0-501-388-798; e-mail: info@hrbyczyna.pl www.hrbyczyna.pl

In the late-baroque palace there is a hotel with single, double and 4-person rooms and suites for 20 people. There is also a café, a restaurant, and a conference and banquet room for 160 people. The palace is a residence of the European Centre of Knights' Training of which the hosts organize feasts, family and official parties, where they serve the old-polish food and mead. Near the palace, there is a 2,5-hectare historical park where tourists can ride horses or practice archery. The park is the widest area in Europe where nightingales hatch, therefore the place is called “The Valley of Nightingales.” The park is famous also for beautiful leafy trees, like limes, ash trees, maples, oaks and beeches. What is more, you

can encounter also firs, larches and coniferous trees.

● **Proślice „Blisko Natury”**, An ecological household, Teresa i Jan Soboń; Proślice 3, 46-220 Byczyna, tel. 0048 77-413-55-43; the household is situated in beautiful meadows, swamps and groves.

We offer to our guests ecological food, peace and bicycles. There is a reservoir in Biskupice, which is stocked with fish. It is only 1200 meters from Proślice.

Tourist and agro-tourist properties

- „Grodzka”, Hotel, Byczyna, 2 Poznańska Street, tel. 0048 77/417 92 30
- „Hetmańska” Cafe, Byczyna, 1 Rynek Street, tel. 0048 77/413 42 02
- „Bar Na Górcze”, Byczyna, Kluczborska Street, tel. 0048 77/413 42 72
- „Spichlerz” Cafe, Byczyna, 4 Wąska Street,
- „Bar Na Plantach”, Byczyna, 32 Wałowa Street
- Gołkowice Palace, J. Jasiński, tel. 0048 77/418 50 71
- Fish Farm– „GROBLEX”, Kostów, tel. 0048 77/ 414 81 25,
- „Hetman Roma Byczyna”, 58 Proślice , tel. 0048 77/413 55 82
- „Zacisze” Court Biskupice, K. Janik, 0048 77/ 414 68 62.
- A Recreation and Conference Centre - Marciszówka Miechowa 2 , 46-220 Byczyna, tel: 0048 77/4146358

Calendar of culture, sport and recreation events in the community of Byczyna.

<i>January</i>
1. The Regional Declamatory Contest “O Buławę Hetmańska” (ang. of Hetman’s Mace)
2. The Battle of Byczyna Staging “Zamoyski in Byczyna”
<i>March</i>
1. The Regional Theatrical Contest “Dionizjada”
<i>May</i>
1. The International Knightly Tournament
<i>June/July</i>
1. The Brass Band Show
2. The National Reunion of Football Veterans, Polish Football Championship of Seniors
<i>August</i>
1. The International Knightly Tournament
<i>September</i>
1. The harvest festival

Information about the town: 0048 77/413-41-50/ 30
promocja@byczyna.pl; wp@byczyna.pl.

Information about the town in Biskupice: 602 613 386
andrzej.kosciuk@wp.pl

GMINA GORZÓW ŚLĄSKI

Informacja turystyczna:

ul. Wojska Polskiego 15
46-310 Gorzów Śląski
tel./fax. 34 359 40 05,
34 350 57 10 do 15
e-mail: um@gorzowslaski.pl
www.gorzowslaski.pl

Na historycznym pograniczu Śląska i Wielkopolski rozciąga się ziemia gorzowska- żyzna, rolnicza kraina słynąca z zabytków historii i bogactwa folkloru. Jej rozległe i jednostajne przestrzenie pozbawione są puszczy odwiecznych, grzbietów górskich i dużych rozlewisk wód. Krajobraz ożywiają jednak liczne lasy obfitujące w różnorodną roślinność i wszelaką zwierzynę, gdzie umacnia go sennie płynąca rzeka Proсна z licznymi dopływami.

Według powszechnie przyjętej opinii Gorzów Śląski został założony w 1241 roku. Twierdzenie to jednak nie ma żadnego pokrycia w zachowanych źródłach. Wolno jednak przyjąć, że założenie Gorzowa, zapewne początkowo jako wsi na prawie niemieckim, stoi w związku przyczynowym z krwawym najazdem tatarskim na Polskę w 1241 roku i słynną bitwą pod Legnicą. Zagony tatarskie spustoszyły wówczas śląskie ziemie, co doprowadziło do ich wyludnienia i wyniszczenia. Trzeba było więc myśleć o szybkiej odbudowie osad, by zabezpieczyć te rejony przed następnym najazdem. Stąd też gorączkowo umacniano, zakładano nowe i trudno dostępne grody. Gorzów zewsząd otoczony bagiennym terenem na pewno był dogodnym miejscem schronienia i obrony.

Nazwa miasta od wieków funkcjonowała w dwojakiej postaci: polskiej- Gorzów i niemieckiej- Landsberg. Wraz z napływem niemieckich osadników i założeniem grodu w XIII wieku w oficjalnym użytku utrwaliła się niemiecka nazwa Landsberg, jednak w potocznym języku rodzimej ludności ciągle trwała stara słowiańska forma- Gorzów. Znamienne, że obie nazwy niemiecka i polska, w ciągu następnych wieków funkcjonowały równolegle, a miejskie pieczęcie w swej otoczce miały raz jedną, raz drugą nazwę.

Przeszłość widoczna w uroczej architekturze zabytkowych kamieniczek, harmonijnie współgra z duchem modernizacji i rozwoju. Gorzów to tradycyjna gościnność zapadająca głęboko w pamięć, to aktywny wypoczynek, spotkania z kulturą oraz liczne kościółki drewniane przyciągające turystów z kraju i Europy.

Opisy wybranych miejsc w gminie

● **Kościół protestancki** - w latach 1855- 1857 zbudowany został w stylu neogotyckim, masywny murowany kościół ewangelicko-augsburski. Umiejscowiony został w zachodniej części rynku, a święceń kościoła dokonano 8 października 1857 r.

● **Kościół katolicki**- został postawiony w miejscu dawnego drewnianego kościoła parafialnego, według projektu architekta Henryka z Byczyny. Konsekracja kościoła pod wezwaniem św. Trójcy odbyła się 22 grudnia 1895 r.

Drewniane budownictwo sakralne:

● **Jamy**- pierwsze wzmianki o kościele pochodzą z 1679 r., kiedy stanął on filię parafii w Gorzowie Śl. W 1792 r. został wzniesiony ponownie, również jako filia. Od 1956 r. jest on filią Kozłowic.

● **Kozłowice**- Kościół parafialny św. Jana Chrzciciela został wzniesiony jako filia parafii w Gorzowie Śl. W pierwszej połowie XVII wieku ufundował go szlachcic Adam von Frankenberg. Istniał już w 1651 roku, a ponowne wzmianki pochodzą z 1679 r. Od 1956 roku istnieje jako kościół parafialny.

● **Goła**- Kościół filialny pw. M.B.Częstochowskiej i św. Mikołaja. Pierwsze wzmianki dokumentalne o tym kościele pochodzą z 1353 r.

● **Uszyce**- Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z 1517 r., którego pierwotna budowla powstała jeszcze w średniowieczu. Od 1934 roku stał się kościołem parafialnym.

● **Skrońsko**- według napisu odkrytego w 1908 r., który znajdował się na jednej z desek ołtarza głównego, kościół ten został zbudowany w 1004 r. Wiadomość ta opiera się jednak tylko na opowieściach i legendach. Najstarszym dokumentem, w którym wspomina się ten kościół jest akt protekcyjny sporządzony 9 kwietnia 1193 roku. Kościół św. Bartłomieja został zbudowany na starym cmentarzysku żyjących tu wtedy jeszcze pogan. 26 września 1999 r. kościół doszczętnie spłonął. Po pożarze wszyscy mieszkańcy podjęli przygotowania do budowy nowej świątyni. Nowy kościół w Skrońsku stoi na miejscu zniszczonego przez pożar kościoła drewnianego. Uroczystość konsekracji kościoła pw. św. Bartłomieja i św. Walentego odbyła się 23 września 2003 roku.

Obok urokliwych drewnianych kościółków, gorzowska gmina posiada również cudowne dzieła architektury i budownictwa. Warto tu zaznaczyć, że na tak niewielkim obszarze jaki zajmuje nasza gmina, znajduje się 9 zabytkowych dworów w zespołach dworsko- parkowych oraz 6 pałaców z zagospodarowanymi parkami krajobrazowymi.

● **Pomnik Świnopasa** - 22 kwietnia 1841 r. Tomasz Kukła zobowiązał się wypasać i strzec trzodę chlewną gospodarzy. W stulecie podpisania umowy między gorzowskimi hodowcami trzody a T. Kukłą odsłonięto w Gorzowie pomnik- płaskorzeźbę Świnopasa. Obiekt przedstawia pasterza świni- Tomasza Kukłę, który codziennie rano dął w róg na gorzowskim rynku. Wtedy mieszkańcy wypuszczali trzody z zagród, a świny biegly na rynek, skąd Kukła wraz z pomocnikami prowadził je na łąki i lasy nad rzeką Prosną. Ten jedyny pomnik Świnopasa w Polsce stał się symbolem naszej gminy, z którego w 2002 r. władze miasta uczyniły logo strony internetowej.

● **Synagoga** - w 1863 r. zarząd gminy żydowskiej wezwał swoich współwyznawców do zbiórki pieniężnej na budowę synagogi. Wybudowano ją w latach 1864-65 w Gorzowie Śląskim, a otwarta została 14 września 1865 r. Stała obok gmachu dzisiejszej poczty.

Synagoga w czasie „nocy kryształowej” z 9/10 listopada 1938 r. została podpalona i całkowicie spłonęła. Przy wyjeździe z rynku w kierunku Praszki został zachowany fragmentarycznie cmentarz żydowski. Jeszcze nie tak dawno pomijano dzieje żydowskiej mniejszości, co spowodowało luki w pamięci społecznej - wielu Polaków wciąż nie wie o istotnym udziale Żydów w kształtowaniu życia gospodarczego i kulturalnego w naszym kraju. Nie da się powiedzieć prawdy o Gorzowie nie uwzględniając świadectwa obecności na tej ziemi ludności żydowskiej.

● Za najbardziej atrakcyjny krajobraz kulturowy uznano zabytkowy układ miejski Gorzowa Śląskiego, który objęty jest terenem Parku Kulturowego Krajobrazu Osiedleńczego „Doliny Prośny” i predysponowanego do objęcia ochroną. Do cennych zabytków krajobrazowo kulturowych należą liczne zespoły parkowo-dworskie.

● Niewielkie enklawy naturalnej przyrody uznano za użytki ekologiczne. Zespół 17 użytków ekologicznych „Starorzecze Prośny” na północ od miejscowości Uszyce, o łącznej powierzchni 19,3 ha chroni obszary bagienne, częściowo na glebach torfowych, z pozostałościami łągów o starorzeczy. Pomniki przyrody reprezentują głównie sędziwe drzewa okazałych rozmiarów i pięknym przekroju. Ewementem wśród opolskich pomników przyrody ożywionej jest 4-metrowy okaz kłokoczki południowej. Jest to jedyny krzew-pomnik przyrody ożywionej w województwie. Parki znajdujące się we wsiach Budzów, Jamy, Uszyce uznane są za zabytki kultury objęte ochroną konserwatorską. Wysoką wartość przyrodniczą i krajobrazową przedstawiają treny występowania lasów o charakterze naturalnym. Na obszarze gminy Gorzów Śląski zachowały się fragmenty bogatych gatunkowo lasów liściastych. Najcenniejszymi są lasy liściaste (dęby, gaby, buki) ze źródłiskami i wodospadami meandrującego Potoku Skrońskiego w okolicach Skrońska. Lasy te wyróżniono jako siedlisko chronione i zagrożone wyginięciem w skali europejskiej, gdzie oprócz rzadkich zbiorowisk leśnych buczyn i łągów, występuje jeszcze szereg zagrożonych gatunków roślin takich jak storczyki, szkrzyp olbrzymi, jarzminka większa itp. Także lasy bukowe na północny-wschód od Kozłowic z ponad 100-letnimi bukami posiadają wysokie walory przyrodnicze.

Baza turystyczna i agroturystyka

Baza noclegowa:

- **Pałac Pawłowice** - to miejsce relaksu i wypoczynku w malowniczym i historycznym otoczeniu, z dala od miejskiego zgiełku. Pałac Pawłowice posiada 100 miejsc noclegowych, w tym apartamenty o wysokim standardzie. Poza tym w Pałacu znajdują się również: SPA, sala bankietowa z tarasem, sala konferencyjna, sala bilardowa, winiarnia. Kompleks SPA to sauny, basen, jacuzzi, fitness, solarium oraz grota solna. Przy Pałacu znajduje się restauracja, która wysmakowanymi daniami zadowoli podniebienie każdego z gości. ADRES: Pawłowice 58, 46-310 Gorzów Śląski, tel./ fax.: 34 341 14 66, e-mail: info@palacpawlowice.pl, www.palacpawlowice.pl

- **Staropolski Gościniec w Zdziechowicach** - to uroczy hotel, położony w zacisznym, malowniczym zakątku Zdziechowic, wsi położonej nad rzeką Prosną. Hotel posiada 30 miejsc noclegowych w pokojach 1-2 osobowych z łazienkami, TV i telefonem; sala restauracyjno – bankietowa i konferencyjna. Dodatkowo możecie Państwo skorzystać z zabiegów leczniczych pijawkami – hirudoterapia oraz masaży. ADRES: Zdziechowice 65, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 359 35 70, tel. kom. 606915088, www.staropolskigosciniiec.pl
- **Kompleks Dworsko- Parkowy „Natura” w Uszycach** – Prowadzony przez zgromadzenie Braci Szkół Chrześcijańskich- Dysponują około 60 miejscami noclegowymi, letnim basenem, grillem, polem biwakowym. Posiadają również teren sportowy oraz odtworzone gospodarstwo rolne z inwentarzem, możliwość przejażdżki konnej lub bryczką. ADRES: Uszyce 18/19, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 359 33 23, www.braciaszkolniuszyce.org
- **Gospodarstwo Agroturystyczne „Na Górcie” Państwa Kariny i Józefa Münzer.** Ich kompleks wyposażony jest w 5 pokoi gościnnych z łazienką i TV, dostępem do kuchni, salę balową- idealna na organizację imprez okolicznościowych. Również dysponują torem do jazdy i wynajmem kładów. ADRES: Uszyce 31, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 350 22 47 tel. kom. 888201449

Baza gastronomiczna:

- **Restauracja „Pod Lipą” w Gorzowie Śląskim**
ul. Wojska Polskiego 25, 46-310 Gorzów Śl., tel.: 34 35 94 508, www.restauracjapodlipa.pl, czynna codziennie od godz.12:00;
- **Restauracja Pałac Pawłowice w Pawłowicach** – Pawłowice 58, 46-310 Gorzów Śl., tel.: 34/ 3411466, www.palacpawlowice.pl;
- **Restauracja Staropolski Gościniec w Zdziechowicach** – Zdziechowice 65, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 359 35 70, tel. kom. 606915088, www.staropolskigosciniiec.pl;
- **Restauracja Stara Kuźnia w Gorzowie Śląskim**
ul. Kluczborska 31A;
- **City Bar** w Gorzowie Śląskim – ul. Wojska Polskiego 23;
- **PUB „GAŚNICA” w Kozłowicach** – ul. Nowa 5, Kozłowice;
- Oraz liczne knajpki i puby na terenie całej gminy Gorzów Śl.

Uzupełnieniem oferty turystycznej są obiekty rekreacyjno- sportowe: stadion miejski, przyszkolne sale gimnastyczne i boiska, amfiteatr. Działają cztery Ludowe Zespoły Sportowe specjalizujące się w grze w piłkę nożną, organizowane są treningi piłki siatkowej dla młodzieży szkolnej oraz mieszkańców gminy, aerobik oraz wiele innych spotkań o różnych formach aktywności ruchowej. Już na stałe w Kalendarz Imprez Rozrywkowych wpisała się Letnia Spartakiada Sportowa rozgrywana każdego roku na przełomie VI/ VII w Nowej Wsi. Inicjatorem wielu zabaw sportowych i festynów jest również 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w naszej gminie. Gminne Zawody Strażackie skupiają wiele młodzieży, która mierzy swe siły w bojówkach i przemarszach, a temu wszystkiemu towarzyszą różnego rodzaju konkursy, zabawy, muzyka i śpiew. Miejsko- Gminny Ośrodek Kultury jest animatorem działalności kulturalno- oświatowej oraz organizatorem wielu imprez kulturalno- rozrywkowych i estradowych. Kulminacja

impresz kulturalnych przypada jednak na miesiące maj i czerwiec oraz okres wakacji. Największymi wydarzeniami są jednak Dni Gorzowa połączone z Dniami Partnerstwa z niemiecką gminą Landsberg, Ogólnopolski Turniej Tańca DISCO, Dożynki Gminne oraz Oktoberfest w Pawłowicach. Gminę rozślawiają zespoły: Zespół Folklorystyczny „Faska”, Zespół Ludowy „Gorzowianki”, Orkiestra Dęta oraz Zespół Tańca Disco „Szafrir” a także Zespoły Muzyczne, „Rytm” i „Vega”

Kalendarz imprez i przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w gminie Gorzów

<i>styczeń</i>	
1. Koncert Kolęd	
<i>maj</i>	
1. Turniej Tańca Disco	
<i>czerwiec</i>	
1. Dni Gorzowa Śląskiego	
2. Letnia Spatakiada Sportowa	
<i>wrzesień</i>	
1. Oktoberfest	

*Gorzów z lotu ptaka / Gorzów aus der Vogelperspektive
/ Bird's eye view of Gorzów*

*Rynek w Gorzowie / Der Marktplatz in Gorzów
/ The market in Gorzów*

*Gorzów - kościół p.w. Trójcy Świętej / - Die Kirche
der Heiligen Dreifaltigkeit / - Saint Trinity Church*

*Szkoła w Gorzowie
/ Die Schule in Gorzów / School in Gorzów*

*Kościół w Kozłowicach
/ Die Kirche in Kozłowice / The Church in Kozłowice*

*Kościół w Uszycach
/ Die Kirche in Uszyce / The Church in Uszyce*

Kościół w Jamach / Die Jamakirche / Jama Church

Pałac w Jamach / Der Jamapalast / Jama palace

*Ósrodek szkolno-wychowawczy w Uszycach
/ Das Schul-Erziehungszentrum in Uszyce
/ The educational – training centre in Uszyce*

Pałac w Pawłowicach

/ Palast von Pawlowice/ Pawlowice Palace

Restauracja „Pod Lipą”

/ Restaurant „Pod Lipą”/ „Pod Lipą” Restaurant

Staropolski Gościniec w Zdziechowicach
/ Altpolnischer Gasthof) in Zdziechowice

/ The Old Polish Inn in Zdziechowice

Gospodarstwo Agroturystyczne Na Górcie / Agrotouristischer Betrieb „Na Górcie” / „Na Górcie” Agritourism Farm

Przyroda / der Naturschutz (Naturkunde) / Nature

Przyroda / der Naturschutz (Naturkunde) / Nature

Przyroda / der Naturschutz (Naturkunde) / Nature

*Festiwal tańca Disco / Tanzfestival DISKO/Hip-Hop
/ The Disco and Hip-Hop National Dance Festival*

Oktoberfest w Pawłowicach / Oktoberfest / Oktoberfest

An der historischen Grenze zwischen Schlesien und der Woiwodschaft Großpolen erstreckt sich das fruchtbare Bergerland, ein Agrarland mit vielen historischen Sehenswürdigkeiten und einem reichen Angebot an Folklore. Dieses ausgedehnte und ebene Gebiet liegt abgelegen von den Urwäldern, Bergen und großen Gewässern. Die Landschaft ist jedoch von kleinen Wäldern, die eine Vielfalt an Flora und Fauna darbieten, und der sachte dahin fließenden Prosna mit ihren vielen Zuflüssen gekennzeichnet.

Man nimmt an, dass Gorzów Śląski im Jahre 1241 gegründet wurde. Allerdings gibt es dafür keinerlei genaue historische Überlieferungen. Es wird angenommen, dass die Gründung Gorzów Śląski zunächst als deutsches Dorf in Verbindung mit dem blutigen Überfall der Tartaren auf Polen 1241 und der Schlacht bei Liegnitz steht. Die Tartaren verwüsteten damals so die schlesische Erde, dass dort alles entvölkert und zerstört wurde. In dieser Region musste also schnell mit dem Wiederaufbau der Siedlungen begonnen werden, um vor dem nächsten feindlichen Einfall gewappnet zu sein. Deshalb wurden auch neue Städte angelegt und die bestehenden gefestigt. Gorzów Śląski, überall von Sumpfgebiet umgeben, eignete sich somit gut als Ort zum Schutz und zur Abwehr vor Feinden.

Seit der Gründung hatte die Stadt einen deutschen und einen polnischen Namen, nämlich Landsberg und Gorzów.

Mit dem Einzug deutscher Siedler und der Gründung neuer Städte im 13. Jahrhundert, verfestigte sich der Gebrauch des deutschen Namens Landsberg., jedoch wurde die Stadt von den Alteinwohnern weiterhin Gorzów (aus dem slawischen stammend) genannt. Beide Namen bestanden über die Jahre hinweg nebeneinander und die offizielle Bezeichnung der Stadt wechselte mehrmals von einem zum anderen Namen.

Die historischen Häuserbauten stehen im Einklang mit dem modernen Zeitgeist der Stadt. Gorzów Śląski steht für traditionelle Gastfreundschaft, die einem tief in Erinnerung verbleibt, für ruhige Erholungsorte, für Begegnungen mit der örtlichen Kultur und für die zahlreichen Holzkirchen, die Touristen aus ganz Europa anziehen.

Beschreibungen ausgewählter Orte in der Gemeinde

● **Die evangelische Kirche** – in den Jahren 1855-1857 wurde im neogotischen Stil die massiv gemauerte evangelisch-augsburger Kirche erbaut. Die Kirche wurde auf dem westlichen Teil des Marktplatzes errichtet, die Weihung erfolgte am 8. Oktober 1857.

● **Die Katholische Kirche** - wurde auf dem Platz der früheren Holzpfarrrkirche erbaut nach einem Projekt des Architekten Henryk aus Byczyna. Die Weihung der Kirche auf den Namen der Heiligen Dreieinigkeit erfolgte am 22. Dezember 1895.

Der sakramentale Holzbau:

● **Jamy** – Die ersten historischen Einträge über die Kirche gehen ins Jahr 1679 zurück, wo die Kirche als Zweigstelle in der Pfarrei Gorzów Śląski fungierte. Im Jahre 1792 wurde die Kirche wiederaufgebaut und diente weiterhin als Zweigstelle. Ab 1956 gehört die Kirche zur Pfarrei Kozłowice.

● **Kozłowice** - die Pfarrkirche Johannes des Täufers wurde als

Zweigstelle in der Gemeinde Gorzów Śląski errichtet. In der ersten Hälfte des 17. Jahrhunderts stiftete der Adlige Adam von Frankenberg Geld für den Bau der Kirche. Die Kirche existierte bereits 1651, Einträge zu Umbauten an der Kirche stammen aus dem Jahre 1679. Ab 1956 ist sie Pfarrkirche.

- **Goła** - Pfarrkirche der Heiligen Mutter Gottes von Częstochowa und des Heiligen Nikolaus. Die ersten historischen Überlieferungen gehen in das Jahr 1353 zurück.

- **Uszyce**- Gemeindekirche der Mariä Himmelfahrt aus dem Jahre 1517, deren ursprüngliches Gebäude im Mittelalter entstanden ist. Seit 1934 ist sie Pfarrkirche.

- **Skrońsko** - aus einer Schrift, die 1908 auf einem Brett des Altars gefunden wurde, geht hervor, dass die Kirche 1004 errichtet wurde. Diese eingravierte Notiz wurde jedoch auf Basis von Legenden und Erzählungen erstellt, nicht auf Basis von Tatsachen. Das älteste überlieferte Dokument über die Kirche sagt aus, dass die Kirche ein Protektionsakt vom 9. April 1193 ist. Die Sankt-Bartholomäus-Kirche wurde auf dem alten heidnischen Friedhof erbaut. Am 26. September 1999 ist die Kirche komplett verbrannt. Nach dem Brand entschlossen sich die Einwohner dazu die Heilige Stätte wieder aufzubauen. Die neue Kirche in Skrońsko steht auf dem Platz der alten Pfarrkirche. Die Feierlichkeiten zur Konsekration der Kirche, benannt nach dem Heiligen Bartholomäus und dem Heiligen Valentin, fanden am 23. September 2003 statt.

Außer den bezaubernden Holzkirchen, besitzt die Gorzów Śląski Gemeinde auch andere architektonische Bauten und Werke. Anzumerken ist, dass auf unserem nicht allzu großen Territorium als Gemeinde neun Gutshöfe mit zugehörigem Park stehen sowie sechs Schlösser mit anliegenden Landschaftsgärten.

- **Das Denkmal des Schweinehirten**- am 22. April 1841 verpflichtete sich Tomasz Kukla dazu, mit den Viehherden der Bauern weiden zu gehen und sie zu hüten. Zum 100. Jubiläum des Vertrages zwischen Tomasz Kukla und den Viehbauern, wurde in Gorzów Śląski zum Gedenken daran ein Flachrelief des Schweinehirten eingeweiht. Das Objekt zeigt den Schweinehirten Tomasz Kukla, der jeden Morgen auf dem Marktplatz in Gorzów Śląski ins Horn blies. Daraufhin ließen die Bauern ihr Vieh aus den Ställen und die Schweine rannten auf den Marktplatz, von dem aus der Hirte mit seinen Helfern die Schweine auf die Wiesen und Wälder hinaus führte. Das einzige Denkmal in Polen von einem Schweinehirten ist zu einem Symbol unserer Gemeinde geworden und wurde 2002 von unserem Gemeindevorstand ins Logo unserer Internetseite aufgenommen.

- **Die Synagoge**- im Jahre 1863 hat der Gemeindevorstand der Juden alle Anhänger dieser Religion aus der Gemeinde zum Spenden für den Bau einer neuen Synagoge aufgerufen. Errichtet wurde sie dann 1864-65 in Gorzów Śląski und am 14. September 1865 eröffnet. Sie stand neben dem heutigen Postgebäude. In der Reichskristallnacht am 9/10 November 1938 wurde die Synagoge verbrannt. Auf der Straße beim Marktplatz in Richtung Praszka sind Fragmente des jüdischen Friedhofs übergeblieben. Vor nicht allzu langer Zeit wurden die Bauten der jüdischen Minderheit übersehen und nicht beachtet, so dass diese nicht in allgemeiner Erinnerung geblieben sind. Viele Polen wissen bis heute nicht,

welchen wichtigen Anteil die jüdische Kultur und Wirtschaft in unserem Land heute noch einnimmt. Man kennt nicht die ganze Wahrheit über die Geschichte von Gorzów Śląski, wenn man die jüdische Gemeinschaft nicht mit einbezieht.

● Als eines der attraktivsten landschaftlichen Darbietungen in Gorzów Śląski wird die Umgebung der Stadt gehandelt, in der die kulturell und landschaftlich wertvolle Parkanlage „Tal der Prosna“ steht. Zu weiteren landschaftlichen Sehenswürdigkeiten zählen die zahlreichen Schlossparks.

● Diese Territorien stehen unter Naturschutz. Die 17 Naturschutzparks, auch „Starorzecze Proсны“ genannt, erstrecken sich über eine Fläche von 19,3 ha, im Norden der Stadt Uszyce. Die sich dort befindenden Moore, die Torfböden und alten Bäume stehen unter Naturschutz. Zu aturdenkmäler wurden die alten Bäume mit ihren enormen Ausmaßen und Aussehen erklärt. Eines der schönsten Naturdenkmäler stellt das Prachtexemplar eine vier Meter hohen aus dem Süden kommenden Pimpermuss dar. Es ist der einzige Strauch in der Wojewodschaft, der zum Naturdenkmal erklärt worden ist. Die Parks, die sich in den Dörfern Budzów, Jamy und Uszyce befinden, zählt man zum Kulturerbe, deshalb werden diese durch das Konservatorium geschützt. Einen hohen landschaftlichen und naturellen Stellenwert hat das Territorium der Natur belassenen Wälder. Im Gebiet der Gemeinde Gorzów Śląski gibt es viele Laubwälder dieser Art. Die wertvollsten Laubwälder (Eichen, Buchen etc.) dieser Art befinden sich am Skrońskostrom nahe der Stadt Skrońsko und umfassen kleine Quellen und Wasserfälle, die aus dem langsam fließenden Skrońskostrom entspringen. Die Wälder werden als Biotop geschützt, da sie in Europa vom Aussterben bedroht sind. Außer den seltenen Bäumen wie der Rotbuche wachsen in diesem Gebiet auch andere vom Sterben bedrohte Pflanzen wie das Knabenkraut, riesige Schachtelhalme, Jasmin u.a. Auch die Buchenwälder im Nordosten von Kosłowitz mit ihren über 100 Jahre alten Buchenbäumen haben eine hohen Naturschutzwert.

Touristisches und agro-touristisches Verzeichnis

Wenn Sie die Vorzüge und Ressourcen dieser Gemeinde gut auskosten möchten, dann haben Sie folgende Übernachtungsmöglichkeiten:

- **Palast von Pawłowice** – Ort der Entspannung und Erholung in historischer Umgebung, fern ab von städtischem Trubel. Der Palast von Pawłowice besitzt 100 Übernachtungsmöglichkeiten, darunter Appartements mit hohem Standard. Im Palast befinden sich ebenfalls: ein Spa-Bereich mit Saunen, Schwimmbad, Whirlpool, Fitnessraum, Solarium sowie einer Salzgrotte, ein Bankett-Saal mit Terrasse, ein Konferenzsaal, ein Billardzimmer und ein Weinkeller. Ergänzt wird das Angebot durch ein Restaurant mit einer herausragenden Küche, die jeden Gaumen verwöhnt. Adresse: Pawłowice 58, 46-310 Gorzów Śląski, Tel./ Fax.: 34 341 14 66, E-mail: info@palacpawlowice.pl, www.palacpawlowice.pl
- **Staropolski Gościniec (Altpolnischer Gasthof) in Zdziechowice** – reizendes Hotel in ruhiger, malerischer Lage unweit der Prosna. Das Hotel besitzt 30 Betten in 1- und 2-Bett-Zimmern mit Bad, TV und Telefon, einen Restaurant-/Bankettsaal sowie

einen Konferenzsaal. Gäste können ebenfalls das reiche Behandlungs- und Therapieangebot (z.B. Blutegeltherapie, Massagen) nutzen. Adresse: Zdziechowice 65, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 359 35 70, Handy: 606915088, www.staropolskigosciniiec.pl

- **Hof- und Parkkomplex „Natura“ in Uszyce** – geleitet durch die Gemeinschaft der Brüder der Christlichen Schulen. 60 Übernachtungsplätze, Freibad, Grill- und Biwakplatz, Sportterrain, Kutschfahrten und Reitausflüge. Adresse: Uszyce 18/19, 46-310 Gorzów Śląski, Tel. 34 359 33 23, www.braciaszkolniuszyce.org
- **Ferien auf dem Bauernhof - Agrotouristischer Betrieb „Na Górcze“ der Familie Karina und Josef Münzer**. 5 Gästezimmer mit Badezimmer und TV, Küchenbenutzung möglich, Ballsaal für Familienfeiern. Adresse: Uszyce 31, 46-310 Gorzów Śląski, Tel. 34 350 22 47, Handy 888201449

Gastronomieverzeichnis:

- **Restaurant „Pod Lipą“ in Gorzów Śląski** - ul. Wojska Polskiego 25, 46-310 Gorzów Śl., Tel.: 34 359 45 08, www.restauracjapodlipa.pl, täglich geöffnet ab 12 Uhr
- **Restaurant Pałac Pawłowice** – Pawłowice 58, 46-310 Gorzów Śl., Tel.: 34/ 3411466, www.palacpawlowice.pl
- **Restaurant Staropolski Gościniec in Zdziechowice** – Zdziechowice 65, 46-310 Gorzów Śląski, Tel. 34 359 35 70, Handy 606915088, www.staropolskigosciniiec.pl
- **Restaurant Stara Kuźnia in Gorzów Śląski**
ul. Kluczborska 31A;
- **City Bar in Gorzów Śląski** – ul. Wojska Polskiego 23;
- **PUB „GAŚNICA“ in Kozłowice** – ul. Nowa 5, Kozłowice;
- Sowie zahlreiche Kneipen und Pubs auf dem Territorium der ganzen Gemeinde.

Zum Abschluss des Verzeichnisses sollen die Sport- und Freizeitmöglichkeiten in der Gemeinde vorgestellt werden: das örtliche Fußballstation, die Schulturnhallen, Sportplätze und das Amphitheater. Es gibt drei aktive lokale Fußballvereine, außerdem werden Volleyballtrainings für Jugendliche und Mitglieder der Gemeinde angeboten wie auch Aerobic und andere Veranstaltungen und sportliche Aktivitäten. Ein jährlich organisiertes Sportereignis ist die zwischen Juni und Juli stattfindende Sportspartakiade in Ciecierzyn. Weitere Initiatoren von Sportfesten und anderen Feierlichkeiten sind die 10 Einheiten der freiwilligen Feuerwehr in unserer Gemeinde. Die Gemeinden tragen untereinander Wettkämpfe in verschiedenen Disziplinen aus und bringen viele Jugendliche zusammen, die dort ihre Kräfte messen. Darüber hinaus werden Spiele, Gesang und Musik veranstaltet. Das örtliche Kulturzentrum der Gemeinde animiert zu kulturell-gesellschaftlichen Aktivitäten und organisiert außerdem viele kulturelle Spektakel. Die meisten dieser Feste fallen in den Monaten Mai, Juni und in der Zeit der Sommerferien an. Als größte Events werden die Gorzów Śląski Tage, die Tage der Deutschen Partnerschaft mit der Gemeinde Gorzów Śląski, das polnische Discotanzturnier, das Erntedankfest und das Oktoberfest in Pawłowice angesehen. Die folgenden Bands bringen Tanzstimmung in unsere Gemeinde: die Folkloreband „Faska“, die Volksmusikgruppe „Gorzowianki“, das Blasinstrumentorchester sowie die Discotanzgruppe „Szafir“ und die Bands „Rytm“ und „Vega“.

Terminkalender aller kultureller, sportlicher und zur Erholung dienender Feste und Feierlichkeiten in der Gemeinde Gorzów Śl.

<i>Januar</i>
1. Konzert der Weihnachtslieder
<i>Mai</i>
1. Tanzturnier im Discostil
<i>Juni</i>
1. Gorzów Śląski Tage 2. Sportspartakiade im Sommer
<i>September</i>
1. Oktoberfest

Gorzowska land extends across the historic border of Silesia and Wielkopolska. This is a fertile and agricultural land, which is famous for historical monuments and a rich folklore. This extensive and uniform areas are devoid of wilderness, mountain ranges, and water lands. However, the landscape is rich in forests, which are full of different kinds of greenery and animals. What is more, there is also Prosna river with numerous tributaries.

Gorzów Śląski is believed to have been set up in 1241. However, there is no evidence to prove this speculations. It is acceptable to state that the foundations of Gorzów, which was set up as a village under German law, is connected with the bloody Tatar invasion of Poland in 1241 and the famous battle of Legnica. Tatar armies devastated the Silesian territory, which resulted in depopulation and destruction. To protect the territory from following invasions, it was necessary to rebuild the settlements in a very short time. They build new towns and reinforced the existing ones. Gorzów, which was surrounded with swamps was a convenient place for protection.

There are two names of the town, which have been used for ages. The Polish name is Gorzów, and the German one is Landsberg. An influx of German settlements and the establishment of the town in 13th Century caused that the German name, Landsberg, was established in in an official language. However, the old Slavic version, Gorzów, is used in an everyday speech of the local people. Both Polish and German names were used through following Centuries. The local stamps had either Polish or German names in their edges.

The past that is visible in the charming architecture of the historical tenement houses harmonizes with the spirit of modernity and development. Gorzów is famous for an unforgettable hospitality, an active relax and numerous wooded churches, which attract Polish and European tourists.

Description of chosen places in the district

- **The Protestant Church** – this massive Evangelical- Augsburg church was built in a new-gothic style in 1855-1857. It was situated in the west part of the market. It was consecrated on 8th October 1857.
- **The Catholic Church** was built at the place of a former parish church. It was designed by Henryk, an architect from Byczyna. The Saint Trinity Church was consecrated on 22nd December 1895.

Sacred wooden buildings:

- **Jamy** – the first information about the church comes from 1679, when it was a branch of parish in Gorzów Śląski. It was rebuilt in 1792, also as a branch. It has been a branch of Kozłowice since 1956.
- **Kozłowice** - Saint Jan Chrzciciel parish church was built as a branch of the parish in Gorzów śl. It was founded by a nobleman Adam von Frankenberg in the first part of 17th century.

The church existed in 1651, but some other information about the church came from 1679. The church has been functioning as a parish church since 1956.

● **Goła** – Church of the Częstochowska Virgin Mary and Saint Nicolas. The first information about the church comes from 1353.

● **Uszyce** - the Church of St Mary's Assumption from 1517, which was built in the medieval times . It has been a parish church since 1934.

● **Skrońsko** – according to the inscription that was found on one of the plates of the main altar the church was built in 1004. There is no evidence to prove this information. There are just legends and stories. The oldest document, where we can find any information about the church, is the protective act that was issued on 9th April 1193. Saint Bartłomiej Church was built at the place of an old cemetery. It was the cemetery of pagans who lived there at that time. The church burnt in 1999s. After the fire, all inhabitants began to build a new church. The new church in Skrońsk was built in the place of the wooden church that was burned. Saint Bartłomiej and Saint Walenty Church was consecrated on 23rd September 2003.

Besides charming wooden churches, the community of Gorzów is famous for excellent works of architecture and buildings. Despite being such a small community, there are 9 historical manor houses. In the manor-park complex and 6 palaces with the scenic parks.

● **The Monument of a Swineherd** – Tomas Kukla promised to pasture and take care of pigs of the local farmers. The monument of a swineherd in Gorzów was uncovered on the hundred-year anniversary of agreement between farmers and T. Kukla. The monument presents Tomasz Kukla, the swineherd, who blew a horn in the market in Gorzów each morning. While Kukla was blowing the farmers opened their sheds and let their pigs go to the market. Kukla and his assistants drove the cattle into the meadows and forests near Proсна river. The only monument of a swineherd in Poland became a symbol of our community. The local authorities used the symbol as a logo of the Internet website.

● **A synagogue** – a bard of the Jewish community summoned all their members to collect money to build a synagogue. It was built between 1864-65 in Gorzów Śląskich, but it was opened on 14th September 1865. It was built near the post office.

At the "crystal night" from 9th to 10th October 1938, the synagogue was burned completely. There is just a part of the Jewish cemetery near the road leading to Praszka. The history of the Jewish community was ignored, what resulted was memory gaps. So far many Polish people have been unaware of the essential role they had in creating the economic and cultural life in our country. It is impossible to tell the truth about Gorzów not mentioning the Jewish community.

● The historical plan of Gorzów Śląski is recognized as the most

attractive cultural landscape. Gorzów Śląski is a part of the Cultural Park of the Settlement "Prosna Valley" and intended to be under protection. There are numerous court and park complexes which are precious scenic and cultural monuments.

● Small enclaves of the nature were recognized as the ecological areas. In the north from Uszyce, there is a complex of 17 ecological areas, which is called "Old-river bed of Prosna." The complex cover the area of 19,3 hectares and it protects the swamps, which are partially on the peat soil with the remainders of old forest. There are many old, huge trees of different kinds, which are the nature monuments. The sensation among the nature monuments in Opole is the 4-meter *Staphylea pinnata*. It is the only bush monument in the province. The parks that are situated in Budzów, Jamy, Uszyce are regarded to be the cultural monuments, which are under conservator's protection.

What is more, there are natural forests of a huge scenic value. The community of Gorzów Śląski is also famous for fragments of leafy forests with many kinds of trees. The most valuable are those leafy forests (oaks, beeches) with the sources and waterfalls of the Skroński stream near Skrońsk. Being at risk of extinguishing, the forests were taken under protection. You can encounter there some rare trees like beech wood, poplar, willow and many kinds of endangered plants like orchid, horsetail etc.

The beech forests, which are full of over one-hundred-year-old impressive beeches are of a great value. They are situated in the north-east area near Kozłowice.

Farm tourism and accommodation

You can take advantage of the natural qualities of our environment and use our fine accommodation:

- **Pawłowice Palace** - a place for relaxation and leisure in picturesque and historical surroundings, away from the hustle and bustle of city life. The Palace offers rooms for 100 guests, high standard suites included. As well, the Palace houses a spa, a banquet hall with terrace, a conference room, a billiard room and a wine bar. The spa is a complex of saunas, a swimming pool, whirlpool bathtubs, a fitness room, a solarium and a salt grotto. At the Palace, there is a restaurant, which offers a sophisticated menu that can satisfy every guest. ADDRESS: Pawłowice 58, 46-310 Gorzów Śląski, tel./fax: 34 341 14 66, e-mail: info@palacpawlowice.pl, www.palacpawlowice.pl
- **The Old Polish Inn in Zdziechowice** - a charming hotel situated in a quiet, picturesque part of the village of Zdziechowice upon the Prosna River. The hotel has 30 beds in single and double rooms with bathrooms, TV and telephone. The hotel also hosts a restaurant/banquet hall and a conference room. Hirudotherapy (a treatment using medical leeches) and massages are available to guests. ADDRESS: Zdziechowice 65, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 359 35 70, cell phone 606915088, www.staropolskigosciniiec.pl

- „Natura” **Palace and Park in Uszyce**, run by the Congregation of Christian School Brothers. Around 60 beds, an outdoor swimming pool, a barbecue and a camping site are available to guests. There is also a sports area and a restored farm house with livestock, as well as the possibility of a horseback or horse-drawn carriage ride. ADDRESS: Uszyce 18/19, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 359 33 23, www.braciaszkolnuszycy.org
- „Na Górcę” **Agritourism Farm of Karina and Józef Münzer**. Quests are offered five guest rooms with bathrooms and TV, the possibility to use the kitchen, and a ballroom perfect for organizing social events. Also quad rental and track are provided. ADDRESS: Uszyce 21, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34 350 22 47, cell phone 888201449

You can also try our catering places:

- „Pod Lipą” **Restaurant in Gorzów Śląski**, ul. Wojska Polskiego 25, 46-310 Gorzów Śl., tel.: 34/ 3594508, www.restauracjapodlipa.pl, open daily from 12:00.
- „Pawłowice **Palace” Restaurant in Pawłowice** - Pawłowice 58, 56-310 Gorzów Śl., tel. 34/ 3411466, www.palacpawlowice.pl
- „The Old Polish Inn” **Restaurant in Zdziechowice** - Zdziechowice 65, 46-310 Gorzów Śląski, tel. 34/3593570, cell phone 606915088, www.staropolskigosciniiec.pl
- „Stara Kuźnia” **Restaurant in Gorzów Śląski**
ul. Kluczborska 31A;
- „The City Bar” **in Gorzów Śląski** – ul. Wojska Polskiego 23;
- „GAŚNICA PUB” **in Kozłowice** – ul. Nowa 5, Kozłowice;
- And numerous others eatery places and pubs in the district

Sports and recreational facilities: municipal stadium, school gyms, pitches and amphitheatres are supplement to the tourism offer. There are four Regional Sport Team specialising in football; there are volleyball trainings organised for secondary school children and for district residents, aerobics and many other meetings of different forms of physical activity. Summer Sport Events, being held between June and July in Nowa Wieś, became permanent event in the Calendar of Entertainment Events. 10 units of voluntary Fire Brigades are as well initiators of many sport games and fêtes in our district. District Firemen Competition gather many school children, who try their strength in competitions and marches, and it is all accompanied with all sorts of contests, games, music and dance. Municipal – District Community Centre is an organiser of cultural and educational events as well as stage performances. The culmination of cultural events falls in May, June and during holiday season. However, the most important events are the Days of Gorzów joined with the Days of Partnership with German Landsberg district, all – Polish Disco Dance Championship, district harvest festival and Oktoberfest in Pawłowice. Folk group, “Faksa”, “Gorzowianki”, Brass Band, Disco dance group “Szafor” as well as music bands “Rytm”, “Vakant” and “Vega” make also the district famous.

**The Calendar of cultural, sport and recreational events
in Gorzów district**

<i>January</i>
1. Carol concert
<i>May</i>
1. Disco Dance Championship
<i>June</i>
1. Days of Gorzów Śląski 2. Summer Sport-Event
<i>September</i>
1. Oktoberfest

GMINA OLESNO

Informacja turystyczna:

ul. Pieloka 21

46 - 300 Olesno

tel. 34 359 78 41 do 44

fax. 34 359 72 83

e-mail: oleskiemuzeum@op.pl

e-mail: olesno.opo@gminy.pl

www.olesno.pl

Gmina Olesno leży na pograniczu Równiny Opolskiej i Wyżyny Woźnicko- Wieluńskiej. W jej skład wchodzi: miasto Olesno, będące siedzibą gminy i zarazem powiatu, oraz 18 sołectw. Sieć wodną tworzą rzeki Stobrawa i Liswarta. Zbiorniki wodne w Kucobach i Starym Oleśnie są atrakcyjnymi miejscami wypoczynku. Elementem wyróżniającym gminę jest wysoki udział lasów, wynoszący aż 42,0%. Znakomite warunki przyrodnicze, z dużym udziałem łąk i pastwisk, sprzyjają rozwojowi jeździectwa. Liczne stawy rybne, w szczególności Żurawiniec w Boroszowie, stawy hodowlane w Borkach Wielkich, Kucobach, Starym Oleśnie, Leśnej i Wysokiej są wykorzystywane dla celów wędkarskich.

Trasy rowerowe i turystyczne:

● **Trasa pierwsza jest fragmentem trasy Szlaku Drewnianych Kościołów Województwa Opolskiego.** Na terenie gminy Olesno rozpoczyna się ona w lesie od strony gminy Kluczbork pomiędzy Brzezinką a Starą Chudobą. Prowadzi drogami leśnymi obok ośrodka wypoczynkowego w Starym Oleśnie i wywierzyska Siedem Źródeł do kościoła św. Anny. Kończy się przy stacji kolejowej w Oleśnie.

● **Trasa druga stanowi fragment trasy Szlakiem Sanktuariów.** W granice gminy Olesno wchodzi w lesie od strony gminy Dobrodzień w okolicach Kolonii Łomnickiej. Prowadzi drogą asfaltową obok kościoła w Wysokiej oraz drewnianego kościoła w Grodzisku. Dalej ulicami Olesna (ul. Lubliniecką, Grottgera, Matejki, Konopnickiej i Dworcową) do stacji PKP i ulica Gorzowską do kościoła św. Anny. Dalej w kierunku Boroszowa przechodzi obok stawu Żurawiniec i mijając drewniany kościół wchodzi w granice gminy Radłów.

● **Trasa trzecia stanowi połączenie gmin Olesno i Zębowice.** Trasa ta rozpoczyna się przy stacji PKP w Oleśnie i prowadzi przez Rynek, częściowo chodnikami zamienionymi w ciągi pieszo-rowerowe, a częściowo jezdniami ulic. Dalej biegnie drogą gruntową do drewnianego kościoła w Wachowie, drogą asfaltową do Leśnej, po czym leśną do Osiecka w gminie Zębowice.

Szlaki turystyczne:

● **Turystyczny szlak drewnianego budownictwa sakralnego.**
Trasa: Opole – Czarnowąs – Dobrzeń Wielki – Kolonowski –

Laskowice – Olesno – Wędrynia – Bierdzany – Lasowice Wielkie – Lasowice Małe – Chocianowice – Stare Olesno
Prowadzi w dużej części lasami umożliwiając zwiedzenie 12 zabytkowych kościołów drewnianych.

● Turystyczny szlak Jeziorowskiego

Trasa: Szumirad – Kamieniec – Radawie – Prusków – Leśna – Wachów – Wachowice- Olesno

Na trasie miejscowości o tradycjach hutniczych (Szumirad, Kamieniec), wiele interesujących pomników przyrody (Leśna, Radawie) oraz rezerwat krajobrazowy Smolnik (nieopodal Szumiradu) a także zabytki budownictwa drewnianego.

● Turystyczny szlak budownictwa drewnianego

Trasa: Olesno – Stare Olesno – Bąków – Ligota Górna

W Oleśnie można zwiedzić Oleskie Muzeum Regionalne i drewniany kościół odpustowy pod wezwaniem św. Anny. W miejscowości Stare Olesno można podziwiać kolejną drewnianą świątynię. W następnej miejscowości, Bąkowie w kościele parafialnym znajduje się tryptyk gotycki z XIV wieku. Ligota Górna to zbiór epitafiów drewnianych i chłopskie zabudowania gospodarskie.

● Turystyczny szlak Józefa Lompy

Trasa: Woźniki – Lubsza – Boronów – Hadra – Lisów – Zborowskie – Olesno

Szlak wiedzie przez miejscowości związane z życiem i twórczością Józefa Lompy, bogate w pamiątki po pisarzu.

Opis wybranych miejsc w gminie

O średniowiecznym rodowodzie Olesna świadczy zachowany układ urbanistyczny z kwadratowym rynkiem od którego wychodzi osiem ulic.

● **Ratusz** zbudowany w latach 1820-21 na miejscu dawnego z 1640 r., który spłonął w 1722 r. W 1880 r. przyozdobiono jego fasadę kolumnowym portykiem zwieńczonym tympanonem. Jest on sytuowany w narożniku przy wschodniej pierzei rynku. Budynek neoklasycystyczny z sześciokolumnowym portykiem, niegdyś zwieńczony wieżą z zegarem, obecnie zwieńczony trójkątnym spłaszczonym przyczółkiem. Częściowo spalony w styczniu 1945 r., po wojnie został odbudowany, ale już bez wieżyczki. Piwnice o sklepieniu łuku obniżonego. Dawna siedziba Muzeum im. Jana Nikodema Jaronia, obecnie mieści się w nim Urząd Stanu Cywilnego. Obok Ratusza znajdują się dwa zabytkowe kamienne pomniki ustawione w środku Rynku: Matki Boskiej i św. Jana Nepomucena.

● **Kolumna Maryjna** z 1697 r. postawiona została przez mieszczan oleskich nękanych przez wojny, żywioły, kataklizmy i choroby. Nieopodal jej znajduje się posąg św. Jana Nepomucena, ufundowany w 1753 r. przez Leopolda Ignacego Labora, jako wotum wdzięczności za uzyskaną przez niego godność infułata dla oleskiego konwentu zakonników.

● Kościół św. Michała - wzniesiony na miejscu konsekrowanego w 1226r. murowany z fundacji Władysława II Opolskiego z 1374 r. Administrowany przez Augustianów, kilkakrotnie odbudowywany

po pożarach i zniszczeniach. Gotycki, z częściowym zatraceniem cech typowych z wnętrzem przekształconym w baroku. Barokowe: ambona, rzeźba Chrystusa Ukrzyżowanego, obraz Złożenia do Grobu, obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Obok murowana plebania z 1659 r., przebudowana kilkakrotnie. Powstała na miejscu dawnego zamku. W ogrodzeniu - brama wjazdowa z arkadami po bokach.

● **Kościół odpustowy św. Anny** - 1,5 km od miasta, przy drodze w kierunku Wielunia. Drewniany, o konstrukcji zrębowej, na podmurowaniu. Składa się z dwóch części: prostokątnego kościoła z 1518 roku i części centralnej, gwiaździstej, dobudowanej w latach 1668 - 70 przez mistrza ciesielskiego Marcina Snopka z Gliwic. Stanowi je pięć kaplic i przejście łączące z kościołem wcześniejszym. W kaplicach - cenne ołtarze barokowe z XVII i XVIII w., późnorenesansowy z pocz. XVII w. i regencyjny z pocz. XVIII w. W prezbiterium ołtarz główny z późnogotyckim tryptykiem z pocz. XVI w. Późnorenesansowa ambona z pocz. XVII w. W części zachodniej wieża nadbudowana nad nawą, związana konstrukcyjnie z jej więźbą dachową.

● **Kościół parafialny Bożego Ciała** z 1913 r. - wzniesiony na miejscu drewnianego kościółka Ciała Chrystusowego, zbudowanego po 1450 r. a przed 1478 r. z fundacji mieszczańskiej, jako protest przeciwko niemoralnemu trybowi życia oleskich augustianów. Kościółek przeniesiono do Gronowic, gdzie w 1995 r. spłonął. W neobarokowej, monumentalnej świątyni znajdują się piękne plafony sufitowe, ołtarz główny z obrazem „Komunii Apostołów”, ołtarze boczne NMP i św. Józefa oraz bogato zdobiona ambona.

● **Kościół Ewangelicki** - z 1853 r., „Kościół fenigowy” usytuowany na skraju parku miejskiego został wybudowany za cenę 3 milionów fenigów-groszy, zebranych przez pierwszego pastora oleskiej gminy ewangelickiej Leopolda Polko. Prośby o datki w wierszowanej formie tego charyzmatycznego duchownego znane były w całych ówczesnych Prusach.

● **Urząd Miejski** - obecną siedzibę Urzędu Miasta i Gminy oraz Starostwa Powiatowego wybudowano w 1909 r. na skrzyżowaniu ulic Dworcowej i Powstańców Śląskich jako Powiatowy Urząd Stanów. Budynek miał liczne biura, mieszkanie dla starosty z balkonem (urząd starosty wtedy pełnił Carlo von Deins w latach 1902-1922), małą i dużą sale posiedzeń. Ta ostatnia ozdobiona była oprawionymi w ołów witrażowymi oknami, które zachowały się do dzisiaj, ze scenami: pracy żniwiarzy, drwali przed kościołem św. Anny, z motywem herbu powiatu, Olesna i Gorzowa. W latach 2008 i 2009, na 100-lecie zabytku, dokonana została renowacja jego zewnętrznej elewacji.

● **Kirkut** - cmentarz założony na początku XIX wieku, ogrodzony murem z cegły (wcześniej z kamienia), położony w Oleśnie przy ul. Młyńskiej. W granicach cmentarza wytyczonego na planie prostokąta znajduje się kaplica przedpogrzebowa. Nagrobki na cmentarzu wykonane są w większości z piaskowca, ale także z granitu i marmuru. Napisy na macewach są w języku hebrajskim i niemieckim.

- **Mury obronne** - rozebrane w XVII, pozostałości przy ul. Lompy
- **Boroszów - drewniany kościół filialny p.w. św. Marii Magdaleny**, budowany w 1669r., przebudowany w 1789r., orientowany, zrębowy. Dachy gontowe.
- **Grodzisko - kościół drewniany św. Rocha** z 1710 r. ufundowany przez mieszczan po wygaśnięciu zarazy w 1708 r. Orientowany, zrębowy, oszalowany bezwieżowy. Dach gontowy z sygnaturką. W ołtarzu - obraz patrona z widokiem Olesna w tle (XVIII w.). Barokowa belka tęczowa w formie dwóch esowato wygiętych wolut.
- **Sowczyce - kościół drewniany p.w. św. Antoniego** z pierwszej połowy XVIII w., w 1917 r. przeniesiony tu ze wsi Łomnica. Wtedy dobudowano wieżę. Ściany i dach obite gontem. Pałac murowany z końca XIX w., obecnie Państwowy Dom Dziecka. Obok park.
- **Stare Olesno - kościół św. Marii Magdaleny** z 1680 r. odnowiony w latach 1955 - 59. Drewniany, zrębowy, orientowany. Kościół ma wieżę, której górna kondygnacja jest poszerzona w stosunku do dolnej i tworzy rodzaj nadwieszzonego piętra przypominającego izbicę.
- **Wachów - drewniany kościół św. Wawrzyńca** z 1706 r. odnawiany w 1907r. orientowany, zrębowy, z wieżą. Szalowany, dookólne soboty, dachy gontowe.
- **Siedem Źródeł** - Urokliwe śródleśne jezioro nieopodal miasta o niepowtarzalnych walorach przyrodniczych. Na terenie znajduje się kapliczka z ujęciem wody źródlanej, 14 stacji drogi krzyżowej wzdłuż leśnego traktu, tzw.: „Oleskiej Kalwarii” oraz poświęcony przez Jana Pawła II dąb papieski (nr 57).
- **Miejskie Centrum Sportu i Rekreacji przy ul. Wachowskiej w Oleśnie** - Na część sportową kompleksu składają się: kompleks boisk sportowych z programu „Moje boisko ORLIK 2012” oraz kryta pływalnia z basenem sportowym o wymiarach 25 m x 12,5 m i głębokości od 1,2 m do 1,8 m, basenem rekreacyjnym do nauki pływania, brodzikiem dla najmłodszych i największą w regionie zjeżdżalnią wodną. W części rekreacyjnej są: gabinety hydroterapii, hydromasażu i odnowy biologicznej, solarium, sauny, grotła solna, grotła lodowa, bar - bufet, sklepik sportowy oraz szatnie z zapleczem dla zespołów piłkarskich.

Baza turystyczna

Baza noclegowa

- **Hotel Alexandra** ul. Wielkie Przedmieście 35, 46-300 Olesno, tel. 34 350 52 10 – 11, www.alexandra-hotel.net, e-mail: kontakt@alexandra-hotel.net
- Hotel oferuje 32 miejsca noclegowe w 19 pokojach (1 i 2 osobowych). We wszystkich pokojach znajduje się pełny węzeł sanitarny (łazienka), telewizor i telefon. Hotel dysponuje restauracją z dużym wyborem tradycyjnych śląskich dań. Parking przed Hotelem oraz w podwórzu.
- **Pensjonat As** ul. Kościuszki 17, 46-300 Olesno, tel. 34 358 20 47, www.pensjonatas.pl, e-mail: recepca@pensjonatas.pl

- Pensjonat dysponuje 28 miejscami noclegowymi w 13 pokojach (1,2,3 i 4 - osobowych). W każdym pokoju jest telewizor, w pokojach 1 i 2 osobowych natrysk. Parking zamknięty. Dodatkową atrakcją jest położone na hotelowej posesji sezonowe kąpielisko.

● **Hotel i Stadnina „Na kamieniu”** ul. Oleska 1a, 46-300 Borki Małe, tel. 34 359 60 30, www.alexandra-hotel.net, e-mail: kontakt@alexandra-hotel.net

- Hotel dysponuje 21 pokojami jedno - dwu i trzy osobowymi z pełnym węzłem sanitarnym, dostępem do internetu i TV Sat. Do dyspozycji gości jest park, sala przyjęć okolicznościowych na 150 osób, jest również plac zabaw dla dzieci; możliwość grilowania, miejsce na ognisko, mini zoo, bilard.

● **Hotel Olesno** ul. Krzywa 1, 46-300 Olesno, tel. 34 359 77 73, www.hotelolesno.pl, e-mail: hotel@interka.pl - 16 pokoi (1 i 2 - osobowych) z klimatyzacją, telefonem, telewizorem i minibarkiem. W Hotelu restauracja, night club, fitness club, solarium, bilard, sauna, sala konferencyjna, internet. Parking zabezpieczony kamerami.

Baza wycieczkowa:

● **Ośrodek Wypoczynkowy Anpol** ul. Kolejowa 2, 46-300 Olesno, tel. 34 358 4452, www.anpol.net.pl

- Akwen wodny o pow. 2.5 ha, 3 plaże, pole namiotowe na 70 namiotów, pole na przyczepy campingowe – 50 stanowisk, kajaki, rowery wodne, mini golf, plac zabaw dla dzieci, boisko do piłki plażowej, miejsce na ognisko i do grillowania, parking na 500 samochodów, możliwość wypożyczenia starych amerykańskich „krążowników szos”. Restauracja czynna cały rok z możliwością urządzania przyjęć okolicznościowych.

● **Ośrodek Jeździecki Borki Wielkie** ul. Młyńska 17, Borki Wielkie, 46-300 Olesno, tel. 34 359 61 04, www.borki-stajnia.net46.net - Ośrodek oferuje jazdy konne: rekreacyjne z instruktorem w grupie, w terenie z instruktorem, oprowadzanie. Możliwe jest również wykupienie karnetu i pół karnetu na jazdy rekreacyjne oraz utrzymanie w ośrodku prywatnego konia.

● **Ośrodek Wypoczynkowy „Horn”** ul. Kluczborska 10B, 46-300 Stare Olesno, tel. 34 358 49 17 18 www.horn.olesno.pl, e-mail: horn.olesno@wp.pl

- Kąpielisko z dużą zjeżdżalnią, dwa stawy hodowlane z możliwością wędkowania, 70 miejsc w domkach campingowych 4 i 6 – osobowych (każdy z węzłem sanitarnym oraz aneksem kuchennym), restauracja, możliwość organizacji przyjęć okolicznościowych.

● **Ośrodek Wypoczynkowy „Jawi”** Kucoby 59, 46-320 Kucoby, tel. 34 359 66 77, [www: http://www.jawi.katowice.pl](http://www.jawi.katowice.pl), e-mail: biuro@jawi.katowice.pl

- Domki campingowe 2 i 4 osobowe (dwuczęściowe z zapleczem kuchennym) usytuowane w lesie, akwen wodny z plażą, boisko do siatkówki plażowej, mini boisko do piłki nożnej, krąg do ogniska, restauracja i kawiarnia.

Animatorami życia kulturalno- oświatowego w Gminie Olesna są Miejski Dom Kultury, Oleskie Muzeum Regionalne oraz Oleska Biblioteka Publiczna. W Oleśnie cyklicznie odbywają się liczne spotkania tematyczne, autorskie oraz imprezy kulturalne i artystyczne - wiele z nich o randze wojewódzkiej, krajowej a nawet międzynarodowej.

Wiele z organizowanych imprez plenerowych odbywa się w oleskim amfiteatrze.

Kalendarz imprez i przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w Gminie Olesno

<i>luty</i>
1. Międzynarodowe Mistrzostwa w Gimnastyce Artystycznej
<i>kwiecień</i>
1. Koncert gorących serc
<i>maj</i>
1. Reggae Majówka 2. Międzynarodowe Uliczne Biegi Pokoju 3. Regionalny Festiwal Piosenki Przedszkolnej
<i>czerwiec</i>
1. Regionalny Konkurs Recytatorski dla Młodzieży
<i>lipiec</i>
1. Dni Olesna - Spotkania Oleśnian
<i>sierpień</i>
1. Plener Rzeźbiarsko-Malarski Artystów Nieprofesjonalnych
<i>wrzesień</i>
1. Dożynki gminne 2. Oleskie Święto Róży
<i>październik</i>
1. Ogólnopolski Przegląd Piosenki Poetyckiej 2. Jazzobranie 3. Krajowy Turniej Tańca Towarzyskiego
<i>grudzień</i>
1. Międzywojewódzki Przegląd Teatrów Dziecięcych 2. Oleski Jarmark Świąteczny

*Budynek Urzędu Miejskiego i Starostwa Powiatowego
/ Stadt- und Landratsamt
/ Building of the Community and County Office*

*Oleskie Muzeum
Regionalne – Punkt
Informacji
Turystycznej
/ Regionalmuseum
Olesno – Touris
teninformation
/ The Olesno Regio
nal Museum - To
urist Information*

*Widok na kościół
pw. św. Michała
w Oleśnie / Blick auf die St. Michaelskirche von Olesno
/ The view of the church of St. Michał in Olesno*

Rynek w centrum Olesna / Der Marktplatz im Stadtzentrum von Olesno / The market square in the centre of Olesno

ul. Pieloka w centrum Olesna / ul. Pieloka im Zentrum von Olesno / Pieloka street in the centre of Olesno

Stary Ratusz w centrum miasta / Das Alte Rathaus in der Stadtmitte / The old Town Hall in the town centre

*Oleska promenada / Die Promenade von Olesno
/ The promenade in Olesno*

*Kościół odpustowy p.w. św. Anny w Oleśnie
/ Die Ablasskirche zur Heiligen Anna in Olesno
/ a pilgrimage church of St. Anna in Olesno*

*Urokliwe śródleśne Siedem Źródeł
/ Der reizende Sieben Quellen See / Charming
mid-forest Seven Springs*

*Lasy i jeziora w Leśnej
/ Wälder und Seen in Leśna / Forests and lakes in Leśna*

*Amfiteatr w Oleśnie / Das Amphitheater von Olesno
/ The Amphitheatre in Olesno*

*Tradycja: oleskie piosenki podczas Dni Olesna / Brauchtum:
Lieder aus Olesno während der Rosenberger Tage / Tradition:
Olesno songs during the Days of Olesno*

*Kościół w Borkach Wielkich / Die Kirche
von Borki Wielkie / The church in Borki Wielkie*

*Tysiące ludzi na koncertach podczas Dni Olesna
/ Tausende auf einem Konzert während der Rosenberger
Tage / Thousands of people at concerts during the Days
of Olesno*

*Majowe Oleskie Uliczne Biegi Pokoju
/ Der Internationale Friedenslauf Olesno im Mai
/ The May Street Run for Peace in Olesno*

Fontanna na Solnym Rynku w Oleśnie / Springbrunnen auf dem Salzmarkt in Olesno / The fountain at the Solny market square in Olesno

Kryta pływalnia w Miejskim Centrum Sportu i Rekreacji w Oleśnie / Das Schwimmbad im Städtischen Sport- und Erholungszentrum Olesno / Indoor swimming pool at the Municipal Sports and Recreation Centre in Olesno

Kompleks boisk sportowych Orlik w Miejskim Centrum Sportu i Rekreacji w Oleśnie / Sportkomplex „Orlik“ im Städtischen Sport- und Erholungszentrum Olesno / The „Orlik“ sports playground in the Municipal Sports and Recreation Centre in Olesno

Die Gemeinde Olesno (Rosenberg) liegt am Übergang der Oppelner Ebene zur den Höhen von Wielun. Sie besteht aus der Stadt Olesno, dem Sitz der Gemeinde und des Landkreises, sowie 18 Schulzenämtern. Das Wassernetz umfasst die beiden Flüsse Stobrawa und Liswarta. Zu den attraktivsten Erholungsgebieten gehören auch die Staubecken in Kucobach und Stry Olesno. Ein besonders auffälliges Element der Gemeinde sind ihre Wälder, die rund 42% der Gemeindefläche ausmachen. Die hervorragenden Naturbedingungen, mit weiten Wiesen und Weiden, begünstigen die Jagdmöglichkeiten. Zahlreiche Fischteiche, wie z.B. der Żurawiniec in Boroszowice, die Zuchtteiche in Borki Wielkie, Kucobach, Stry Olesno, Leśna und Wysoki werden von Anglern genutzt.

Wander- und Radwanderwege:

● **Die erste Trasse ist Teil des Wanderwegs der Holzkirchen im Oppelner Schesien.** Auf dem Gebiet der Gemeinde Olesno beginnt sie im Waldgebiet an der Grenze zur Gemeinde Kluczbork, zwischen Brzezinka und Stry Chudoba. Sie führt entlang der Waldwege, vorbei am Erholungsgebiet von Stry Olesno und dem Sieben Quellen See bis zur St. Anna Kirche. Der Wanderweg endet am Bahnhof von Olesno.

● **Die zweite Trasse bildet einen Teil des Sanktuarien-Wanderwegs.** An der Grenze der Gemeinde Olesno in Richtung Dobrodzień, in der Nähe von Kolonia Łomnicka, verläuft der Weg durch den örtlichen Wald und weiter entlang der Straße, vorbei an der Kirche in Wysoka und der Holzkirche von Grodzisk. In Olesno passiert der Wanderweg die ul. Lubliniecka, ul. Grottgera, ul. Matejki, ul. Konopnickiej und die ul. Dworcowa bis zum Bahnhof und über die ul. Gorzowska bis zur St. Anna Kirche. Weiter in Richtung Boroszów tangiert der Weg den Żurawiniec-See und die Holzkirche an der Gemeinde Radłów.

● **Die dritte Strecke verbindet die Gemeinden Olesno und Zębowice.** Die Trasse beginnt am Bahnhof in Olesno, führt über den Marktplatz, teilweise über Fahrrad- und Fußgängerwege und teilweise entlang der Straße bis zur Holzkirche von Wachów, weiter nach Leśna und über den Waldweg nach Osiecka in der Gemeinde Zębowice,

Touristische Wanderwege:

● **Wanderweg der sakralen Holzbauten.**

Trasse: Opole – Czarnowąsy – Dobrzeń Wielki – Kolonowski – Laskowice – Olesno – Wędrynia – Bierdzany – Lasowice Wielkie – Lasowice Małe – Chocianowice – Stare Olesno

Die Strecke führt überwiegend durch Wälder und ermöglicht die Besichtigung von 12 Holzkirchen.

● **Jeziorski-Wanderweg**

Trasse: Szumirad – Kamieniec – Radawie – Prusków – Leśna – Wachów – Wachowice- Olesno

An der Strecke liegen Orte mit Hüttentradition (Szumirad, Kamie-

niec), Naturdenkmäler (Leśna, Radawa), das Landschaftsreservat von Smolnik sowie Denkmäler der Holzarchitektur.

● **Wanderweg der Holzarchitektur**

Trasse: Olesno – Stare Olesno – Bąków – Ligota Górna

In Olesno kann man das Regionalmuseum sowie die Ablasskirche zur Heiligen Anna besichtigen. In Stary Olesno findet man eine weitere Holzkirche. In der Pfarrkirche der Ortschaft Bąków befindet sich ein gotisches Triptychon aus dem 14. Jh. In Ligota Górna befinden sich hölzerne Epitaphien und Bauernhöfe aus Holz.

● **Josef Lompa Wanderweg**

Trasse: Woźniki – Lubsza – Boronów – Hadra – Lisów – Zborowskie – Olesno

Die Strecke führt zu Orten, die mit dem Leben und schriftstellerischen Werken von Josef Lompa verbunden sind.

Beschreibungen ausgewählter Orte in der Gemeinde

Die Gründung von Olesno wird durch das mittelalterliche Stadtbild mit seinem quadratischen Marktplatz und den acht von ihm abgehenden Straßen geprägt.

● **Das Rathaus** aus den Jahren 1820/21 steht an der Stelle des ehemaligen Rathauses aus dem Jahr 1640, welches 1722 abbrannte. 1880 wurde die Fassade des Gebäudes mit einem Säulen-Portikus versehen, das von einem Tympanon gekrönt wird. Das Rathaus befindet sich an der Ecke an der Ostseite des Marktes. Das neoklassizistische Gebäude mit seinem sechs-säuligen Portikus wurde früher von einem Turm und einer Turmuhr gekrönt; heute befindet sich hier ein dreieckiger, abgeflachter Giebel. Teilweise im Januar 1945 abgebrannt, wurde das Gebäude nach dem Krieg wieder aufgebaut, allerdings bereits ohne den Turm. Der Keller besitzt ein niedriges Bogengewölbe. Ehemaliger Sitz des Jan Nikodemus Jaronia Museums; derzeit das Standesamt. Neben dem Rathaus befinden sich zwei steinerne Denkmäler: eine Muttergottes Figur, eine Figur des Hl. Johann Nepomuk.

● **Die Mariensäule** aus dem Jahr 1697 wurde von den Bewohnern zum Schutz vor Kriegen, Naturkatastrophen und Krankheiten aufgestellt. Unweit von ihr steht die Figur des Heiligen Johann Nepomuk, 1753 gestiftet von Leopold Ignatz Labor, als Dank für das Rosenberger Mönchskonvent.

● **Michaelskirche** – 1374 errichtet an der Stelle einer von Władysław II. von Oppeln gestifteten Kirche aus dem Jahr 1226. Verwaltung durch die Augustiner, mehrfach nach Feuer und Zerstörung wieder aufgebaut. Gotisches Bauwerk, das seinen ursprünglichen Charakter durch Barockisierung verloren hat. Aus dem Barock stammen: Kanzel, Skulptur des gekreuzigten Christus, Gemälde der Grablegung Jesu, Gemälde der Mutter Gottes mit dem Jesuskind. Neben der Kirche das mehrfach umgebaute Pfarrhaus aus dem Jahr 1659. Entstanden an der Stelle des ehemaligen Schlosses. Einfahrtstor mit Seitenarkaden

● **Ablasskirche zur Heiligen Anna** – 1,5 km von der Stadt entfernt, Richtung Wielun. Holzkonstruktion auf einer Untermauerung. Besteht aus zwei Teilen: rechteckige Kirche aus dem Jahr

1518 und sternförmiger Zentralteil, der in den Jahren 1668-70 durch den Zimmermeister Martin Snopka aus Gleiwitz hinzu gebaut wurde. Die fünf Kapellen und ein Gang verbinden ihn mit dem älteren Kirchenteil. In den Kapellen befinden sich wertvolle Barockaltäre aus dem 17. und 18. Jh., aus der Spätrenaissance (Anfang des 17. Jh.) und vom Beginn des 18. Jh. Im Presbyterium befindet sich der spätgotische Hauptaltar mit einem Triptychon aus dem 16. Jh. Kanzel aus der Spätrenaissance, Anfang des 17. Jh. Im Westteil hinzu gebauter Turm über dem Mittelschiff, mit der Dachkonstruktion verbunden.

● **Fronleichnamskirche** aus dem Jahr 1913 – errichtet an der Stelle einer Corpus Christie Holzkirche zwischen 1450 und 1478 als Protest gegen den unmoralischen Lebensstil der örtlichen Augustiner. Das Kirchlein wurde nach Gronowice umgesiedelt, wo es 1995 abbrannte. In dem neobarocken, monumentalen Gotteshaus befinden sich schöne Deckenmalereien, ein Hauptaltar mit dem Bildnis der „Kommunion der Apostel“, Seitenaltäre zu Ehren der Heiligen Gottes Mutter sowie des Heiligen Josef und eine reich verzierte Kanzel.

● **Evangelische Kirche** aus dem Jahr 1853, die „Pfennigkirche“ liegt am Rand des Stadtparks und wurde für 3 Millionen Pfennige, gesammelt vom ersten Pastor der Rosenberger evangelischen Gemeinde Leopold Polko. Diese Aktion des charismatischen Geistlichen wurde in ganz Preußen bekannt.

● **Stadtamt** – der derzeitige Sitz des Stadt- und Gemeindeamtes sowie des Landratsamtes wurde im Jahr 1909 an der Kreuzung der ul. Dworcowa und ul. Powstańców Śląskich als Kreisamt erbaut. Das Gebäude hatte zahlreiche Büros, einen großen und einen kleinen Ratssaal sowie eine Wohnung mit Balkon für den Landrat. In den Jahren 1902 bis 1922 hatte Carlo von Deins die Funktion des Landrates inne. Als letzte Veränderung wurden Bleiverglasungen angebracht, die sich bis heute erhalten haben und verschiedene Szenen zeigen: Erntearbeiten, Holzarbeiten vor der St. Anna Kirche, Wappen der Landkreise Olesno und Gorzów. Aus Anlass des 100-jährigen Bestehens, wurde in den Jahren 2008/2009 die Renovierung der Außenfassade des Gebäudes durchgeführt.

● **Kirkut** – jüdischer Friedhof, der zu Beginn des 19. Jh. angelegt wurde, von einer Ziegelmauer (früher: eine Steinmauer) umgeben ist und an der ul. Młyńska in Olesno liegt. In den Grenzen des Friedhofs liegt die rechteckige Friedhofshalle. Die Grabsteine bestehen größtenteils aus Sandstein, man findet jedoch auch solche aus Granit und Marmor. Die Inschriften der Grabsteine sind in Hebräisch und Deutsch verfasst.

● **Stadtmauer** – geschleift im 17. Jh., Rest haben sich in der ul. Lompy erhalten.

● **Boroszów – hölzerne Filialkirche zur Hl. Maria Magdalena**, 1669 erbaut, 1789 umgebaut, Schindeldach.

Grodzisko – St. Rochus Holzkirche aus dem Jahr 1710. Gestiftet durch die Bürger nach der Pest von 1708. Kammkonstruktion, verschalt, turmlos. Schindeldach mit Dachreiter. Altarbild mit

dem Kirchenpatron und Ansicht der Stadt Olesno (18.Jh.) im Hintergrund.

- **Sowczyce – St. Antonius Holzkirche** aus der ersten Hälfte des 18.Jh., 1917 aus dem Dorf Łomnica hierhin verlegt und mit einem Turm versehen. Seitenwände und Dach mit Schindeln belegt. Herrenhaus vom Ende des 19.Jh. mit Park, derzeit Staatliches Kinderheim.
- **Stare Olesno – Kirche zur Hl. Maria Magdalena** aus dem Jahr 1680, in den Jahren 1955 bis 1959 renoviert. Hölzerne Kammkonstruktion. Die Kirche besitzt einen Turm, dessen oberes Stockwerk breiter ist als der untere Teil.
- **Wachów – Holzkirche zum Hl. Wawrzyiec** aus dem Jahr 1706. 1907 renoviert, Kammkonstruktion mit Turm, Schindeldach.
- **Sieben Quellen See** – Reizender See inmitten eines Waldes, unweit der Stadt, mit hohem Naturwert. In der Umgebung befindet sich eine Kapelle mit Quellwasser, Kreuzweg mit 14 Stationen entlang Waldweges, sog. „Rosenberger Kalvarienweg“, durch Papst Johannes Paul II gesegnete Papst-Eiche (Nr. 57).
- **Städtisches Sport- und Erholungszentrum** an der ul. Wachowskiej in Olesno – der Sportkomplex besteht aus: Sportplätze des Programms „Moje boisko ORLIK 2012“ und Schwimmbad mit den Maßen 25 m x 12,5 m und einer Tiefe von 1,2 m bis 1,8 m, Schwimmlernbecken, Kinderbecken und größte Wasserrutsche der Region. Der Spa-Bereich besteht aus: Wassertherapieanlagen, Wassermassage, Solarium, Sauna, Salzgrotte, Eisgrotte, Bistro, Sportgeschäft und Umkleideräume.

Touristisches Verzeichnis

Übernachtungsmöglichkeiten

- **Hotel Alexandra** ul. Wielkie Przedmieście 35, 46-300 Olesno, Tel. 34 350 52 10 – 11, www.alexandra-hotel.net
e-mail: kontakt@alexandra-hotel.net
Das Hotel bietet 32 Übernachtungsmöglichkeiten in 19 Zimmern (1- und 2-Bett-Zimmer mit Badezimmer, TV und Telefon). Das Hotel führt ebenfalls ein Restaurant mit einem reichen Angebot an schlesischen Gerichten. Parkmöglichkeiten.
- **Pensjon As** ul. Kościuszki 17, 46-300 Olesno, tel. 34 358 20 47, www.pensjonatas.pl, e-mail: recepca@pensjonatas.pl
Das Gasthaus bietet 28 Übernachtungsmöglichkeiten in 13 Zimmern (1-,2-,3- und 4-Bett-Zimmern). In allen Zimmern befinden sich Fernseher und in den 1- und 2-Bett-Zimmern Duschkmöglichkeit. Parkgelegenheit. Im Sommer: Swimming-Pool.
- **Hotel und Reiterhof „Na kamieniu“** ul. Oleska 1a, 46-300 Borki Małe, Tel. 34 359 60 30, www.alexandra-hotel.net,
e-mail: kontakt@alexandra-hotel.net
Das Hotel bietet 21 1-,2- und 3-Bett-Zimmer mit Badezimmern, Internetzugang, TV mit Satellitenfernsehen. Parkanlage, Saal für 150 Gäste, Grillplatz, Minizoo, Billardzimmer und Kinderspielplatz.
- **Hotel Olesno** ul. Krzywa 1, 46-300 Olesno, Tel. 34 359 77 73, www.hotelolesno.pl, e-mail: hotel@interka.pl - 16 Zimmer (1- und 2-Bett-Zimmer) mit Klimaanlage, Telefon, TV und Minibar. Re-

staurant, Night Club, Fitness Club, Solarium, Billardraum, Sauna, Konferenzraum, Internetzugang, Parkplatz.

Erholungsmöglichkeiten:

● **Ośrodek Wypoczynkowy Anpol** ul. Kolejowa 2, 46-300 Olesno, Tel. 34 358 4452, www.anpol.net.pl

2,5 ha großes Gewässer, 3 Stände, Zeltplatz für 70 Zelte, Campingplatz für 50 Caravans, Kajak, Tretboot, Minigolf, Kinderspielplatz, Standball, Grillplatz, Parkplatz für 500 Autos, Vermietung von amerikanischen Straßenkreuzern. Restaurant ganzjährig geöffnet, mit der Möglichkeit zur Organisation von Gesellschaftsfesten.

● **Ośrodek Jeździecki Borki Wielkie** ul. Młyńska 17, Borki Wielkie, 46-300 Olesno, Tel. 34 359 61 04, www.borki-stajnia.net46.net

Das Freizeitzentrum bietet Pferdeausritte mit und ohne fachkundiger Anleitung an. Möglichkeit zum Kauf von Reit-Abonnements, Unterhaltung von privaten Pferden.

● **Ośrodek Wypoczynkowy „Horn”** ul. Kluczborska 10B, 46-300 Stare Olesno, Tel. 34 358 49 17 18 www.horn.olesno.pl, e-mail: horn.olesno@wp.pl

Schwimmbad mit großer Rutsche, zwei Zuchtteiche mit Angelmöglichkeiten, 70 Plätze in Camping-Häusern (4 und 6 Personen mit Bad und Küche), Restaurant, Möglichkeit für Feste.

● **Ośrodek Wypoczynkowy „Jawi”** Kucoby 59, 46-320 Kucoby, tel. 34 359 66 77, [www: http://www.jawi.katowice.pl](http://www.jawi.katowice.pl), e-mail: biuro@jawi.katowice.pl

Camping-Häuser für 2 und 4 Personen (mit Küche) im Wald gelegen, Gewässer mit Strand, Volleyball- und Fußball-Feld, Grillplatz, Restaurant und Café.

Organisatoren des kulturellen Lebens in der Gemeinde Olesno sind das Städtische Kulturhaus, das Regionalmuseum Olesno und die Öffentliche Bibliothek. In Olesno finden regelmäßig thematische, kulturelle und künstlerische Veranstaltungen von regionalem, überregionalem und internationalem Rang statt. Zahlreiche Open-Air-Veranstaltungen finden im Amphitheater von Olesno statt.

Kulturkalender der Gemeinde Olesno

<i>Februar</i>
1. Internationale Meisterschaft der Kunstgymnastik
<i>April</i>
1. Konzert der Heißen Herzen
<i>Mai</i>
1. Reggae-Festival 2. Internationaler Friedenslauf 3. Internationaler Friedenslauf
<i>Juni</i>
1 Regionaler Rezitationswettbewerb für Jugendliche
<i>Juli</i>
1. Rosenberger Tage
<i>August</i>
1. Workshop der Kunst Amateure
<i>September</i>
1. Erntedankfest 2. Rosenfest
<i>Oktober</i>
1. Gesamtpolnisches Festival der Gesungenen Poesie 2. „Jazzobranie“ 3. Landeturnier im Gesellschaftstanz
<i>Dezember</i>
1. Wojewodschafts-Festival der Kindertheater 2. Rosenberger Weihnachtsmarkt

The community of Olesno is located at the borderland of the Opole Plain and the Woźnice-Wieluń Upland. It includes the city of Olesno, which is the seat both of the municipality and county offices, and 18 villages. The water network consists of the Stobrawa and Liswarta rivers. Reservoirs in the villages of Kucoby and Stare Olesno are attractive places for recreation.

A distinctive feature of the community is the high proportion of forest areas, amounting up to 42.0%. Excellent natural conditions, with a large share of meadows and pastureland, are conducive to horseback riding. Numerous fishponds, especially the pond of Żurawiniec in the village of Boroszów, as well as fish farming ponds in Borki Wielkie, Kucoby, Stare Olesno, Leśna and Wysoka, are used for angling.

Hiking and biking routes:

● **The first route overlaps a part of the Trail of Wooden Churches of the Opole Province.** Within the Olesno community, the route begins in the forest on the side of the community of Kluczbork, between the villages of Brzezinka and Stara Chudoba. The trail runs along forest paths near the holiday resort in Stare Olesno, goes by the rising spring called the Seven Springs, and leads towards the church of St. Anna. The route ends at the railway station in Olesno.

● **The second route is a part of the Trail of Sanctuaries.**

The route enters the Olesno community in the forest on the side of the community of Dobrodzień, near the village of Kolonia Łomnicka. It runs along an asphalt road by the church in the village of Wysoka and near a wooden church in Grodzisk. Then it goes along streets of Olesno (Lubliniecka, Grottgera, Matejki, Konopnickiej and Dworcowa streets) to the railway station and along Gorzowska street to the church of St. Anna. Thence, in the direction of Boroszów, the route passes the pond of Żurawiniec and, running by a wooden church, it enters the borders of the Radłów community.

● **The third route connects the communities of Olesno and Zębowice.** This route starts at the railway station in Olesno and leads through the market square, partly along a shared foot and cycleway, and partly along the roadway. Thence, the route runs along a dirt road to a wooden church in the village of Wachowa, along an asphalt road to the village of Leśna, and farther along a forestry road to the village of Osiecko in the community of Zębowice.

Tourist trails:

● **The trail of wooden church architecture.**

Route: Opole – Czarnowąsy – Dobrzeń Wielki – Kolonowski – Laskowice – Olesno – Wędrynia – Bierdzany – Lasowice Wielkie – Lasowice Małe – Chocianowice – Stare Olesno

The trail leads through forests for the most part, and provides an opportunity to visit twelve historic wooden churches.

● **The trail of Jeziorowski**

Route: Szumirad - Kamieniec - Radawie - Prusków - Leśna - Wachów - Wachowice - Olesno

The route leads through villages that have ironwork traditions (Szumirad and Kamieniec) and goes by numerous interesting monuments of nature (Leśna, Radawie), the landscape reserve of Smolnik (near the village of Szumirad) and monuments of wooden architecture.

● **The trail of wooden architecture**

Route: Olesno – Stare Olesno – Bąków – Ligota Górna

In the city of Olesno, tourists can visit the Oleskie Regional Museum and a wooden pilgrimage church of St. Anna. Another wooden church can be admired in the village of Stare Olesno. In other village, Bąkowo, there is a 14th century Gothic triptych in the parish church. In the village of Ligota Górna, there is a collection of wooden epitaphs and peasant farm buildings.

● **The trail of Józef Lompa**

Route: Woźniki – Lubsza – Boronów – Hadra – Lisów – Zborowskie – Olesno

The trail runs through the towns and villages associated with the life and work of Józef Lompa, which are still rich in memories of the writer.

Description of chosen places in the district

The medieval origin of Olesno is evidenced by the preserved urban layout with a square area of the town square, where eight streets meet.

● **The Town Hall** was built in the years 1820-1821 in place of the previous one that burnt down in 1722. In 1880, its facade was decorated with a columnar portico crowned by a tympanum. The Town Hall is situated in the corner of the market square, at its eastern frontage. A Neoclassical building with a six-column portico, formerly was crowned with a clock tower, now it is topped by a flat triangular pediment. Partially burnt in January 1945, it was rebuilt after the war, but without the turret. The cellars have segmental arch vaults. Formerly the building housed the Museum named after Jan Nikodem Jaroń; now it is the seat of the Registry Office. Next to the Town Hall there are two historic stone monuments, of Our Lady and of St. John of Nepomuk, situated in the middle of the market square.

● **The Marian Column** of 1697, erected by townspeople of Olesno, who were plagued by wars, natural disasters, calamities and disease. Nearby there is a statue of St. John of Nepomuk, founded in 1753 by Leopold Ignacy Labor, as a vote of gratitude for obtaining a status of mitred prelate for the convent of friars of Olesno.

● **The Church of St. Michał** - erected in place of a church consecrated in 1226, funded by the Vladislav II of Opole foundation of 1374. Administered by the Augustinians, it has been rebuilt several times after the fires and destruction. Designed in the Gothic style, it partially lost the typical features. The interior was renovated in Baroque. In the Baroque style: the pulpit, the sculpture of

Christ Crucified, the painting of the Entombment, the painting of Madonna and Child. Nearby, a masonry parsonage of 1659, which has been rebuilt several times. It was erected in place of the castle. The fencing includes a gateway with arcades on both sides.

● **The pilgrimage church of St. Anna** - 1.5 km from the town, near the road in the direction of Wieluń. Wooden with a log structure on a brick wall base. It consists of two parts: a rectangular church of 1518, and the central part in pentagonal shape, added in the years 1668-1670 by Marcin Snopek of Gliwice, a master carpenter. This part includes five chapels and a passage joining the old church. In the chapels, there are precious Baroque altars from the 17th and 18th centuries, the late Renaissance altar from the early 17th century and the Regency altar from the early 18th century. In the presbytery, there is a high altar with a triptych in the late Gothic style from the early 16th century. The pulpit is in the late Renaissance style from the early 17th century. In the western part, there is a steeple erected above the nave, structurally connected with the roof truss.

● **The parish church of Corpus Christi**, of 1913 - erected in the place of a wooden church of Corpus Christi, built between the years 1450 and 1478, funded by townspeople of Olesno as a protest against the immoral lifestyle of the Olesno Augustinians. The church was moved to the village of Gronowice, where it burnt down in 1995. In the neo-Baroque, monumental temple there are beautiful ceiling plafonds, a high altar with a painting of the Holy Communion of Apostles, and side altars of the Blessed Virgin Mary and St. Joseph, as well as a richly ornamented pulpit.

● **The Evangelical Church** - of 1853, so called „the Pfennig Church”, is located on the outskirts of the city park and was built at the cost of 3 million pfennig-pennies, collected by Leopold Polko, the first pastor of the Evangelical community of Olesno. That charismatic cleric's rhymed requests for donations were famous all over contemporary Prussia.

● **The Municipal Office** - the present seat of the Municipal and County Office, was built in 1909 as the Community State Office, located at the junction of Dworcowa and Powstańców Śląskich streets. The building had numerous offices, an apartment with balcony for the governor (the office of governor was held by Carlo von Deins in the years from 1902 to 1922), and a small and a large meeting rooms. The latter one was decorated with stained glass windows framed in lead, preserved until today, picturing harvesters at work, woodcutters in front of the church of St. Anna, with a motif of blazons of the county, Olesno and Gorzów. In the years 2008 and 2009, to celebrate the 100th anniversary of the monument, its facade was renovated.

● **The Jewish cemetery** - established in the early 19th century, surrounded by a brick wall (formerly by a stonewall), located at Młyńska street in Olesno. On the premises of the cemetery, which was designed of rectangular plan, there is a mortuary chapel. Tombstones in the cemetery are made mostly of sandstone,

but also of granite and marble. Inscriptions on Matzevas (Jewish tombstones) are in Hebrew and German.

- **A defensive wall** - demolished in the 17th century, its remains can be seen at Lompa street.

- **Boroszów - a wooden church of St. Mary Magdalene**, built in 1669, rebuilt in 1769. East-oriented, with a log structure and shingled roofs.

- **Grodzisko - a wooden church of St. Roch** of 1710, donated by the townspeople when the plague had subsided in 1708. East-oriented, with a plastered log structure, without a steeple. A shingled roof with a flèche. In the altar, there is a painting of the patron saint, with the view of Olesno in the background (the 18th century). A Baroque rood beam in the form of two S-shaped volutes.

- **Sowczyce - a wooden church dedicated to St. Anthony**, from the first half of the 18th century. It was moved to the present location from the village of Łomnica in 1917. The steeple was built on at that time. The walls and roof are shingled. A masonry palace of the late 19th century, currently a State Orphanage. Nearby, there is a park.

- **Stare Olesno - a church of St. Maria Magdalena** of 1680, renovated in the years 1955-1959. Wooden, with a log structure, east-oriented. The church has a steeple with the top store larger than the lower one and formed in a kind of overhang upper floor.

- **Wachów - a wooden church of St. Wawrzyniec** of 1706, renovated in 1907. East-oriented, with a log structure and a steeple. Timbered, with low arcades and shingled roofs.

- **The Seven Springs** - a charming forest lake near the town, of unique natural properties. On the premises there is a shrine with spring water intake, 14 Stations of the Cross along the forest track, called „the Calvary of Olesno”, and a papal oak tree (No. 57), consecrated by John Paul II.

- **The Municipal Sports and Recreation Centre in Olesno**, Wachowska street- The sports facilities of the Centre include a set of sports fields included in „My Sports Field - ORLIK 2012” project, as well as an indoor swimming pool with a competition pool with dimensions of 25 m x 12.5 m and the depth from 1.2 m to 1.8 m, a recreational pool for beginners, a wading pool for children and the largest water slide in the region. In the recreation zone there are hydrotherapy, hydro-massage and athletic recovery units, a solarium, a sauna, a salt grotto, an ice grotto, a bar, a sports shop and locker rooms with facilities for football teams.

Accommodation

Accommodation

Accommodation

- **The Alexandra Hotel**, ul. Wielkie Przedmieście 35, 46-300 Olesno, tel. 34 350 52 10-11, www.alexandra-hotel.net, e-mail: kontakt@alexandra-hotel.net

- The hotel has 32 beds in 19 single and double rooms. All rooms are equipped with sanitary facilities (bathroom), TV and telephone.

The hotel has a restaurant with a rich choice of traditional Silesian cuisine. A parking lot in front of the Hotel and in the yard.

● **The AS Guesthouse**, ul. Kościuszki 17, 46-300 Olesno, tel. 34 358 20 47, www.pensjonatas.pl, e-mail: recepca@pensjonatas.pl

- The guesthouse has 28 beds in 13 rooms (1/2/3/4 person). Each room has a TV. Showers in single and double rooms. A closed parking lot. A summer swimming pool at the hotel premises is an additional attraction.

● **„Na Kamieniu” Hotel and Stud**, ul. Oleska 1a, 46-300 Borki Małe, tel. 34 359 60 30, www.alexandra-hotel.net, e-mail: kontakt@alexandra-hotel.net

- The hotel offers 21 rooms (1/2/3 person) with bathroom facilities, Internet access, and satellite TV. At the disposal of the guests, there is a park, a banquet hall for 50 persons, a playground for children, a barbecue place, a fireplace, a mini zoo, and billiards.

● **The Olesno Hotel**, ul. Krzywa 1, 46-300 Olesno, tel. 34 359 77 73, www.hotelolesno.pl, e-mail: hotel@interka.pl - 16 rooms (single and double), with air conditioning, telephone, TV and minibar. The hotel has a restaurant, a nightclub, a fitness club, a solarium, billiards, a sauna, a conference room, and Internet access. A camera-monitored parking lot.

Resorts:

● **„Anpol” Holiday Resort**, ul. Kolejowa 2, 46-300 Olesno, tel. 34 358 4452, www.anpol.net.pl

- A lake of 2.5 ha, three beaches, a campsite for 70 tents and 50 caravan stations, canoes and pedal boats, a mini-golf course, playground for children, beach volleyball field, fireplace and barbecue facilities, parking lot for 500 cars, rental of iconic American limousines. The restaurant is open all year and offers a possibility to arrange social and business events.

● **The Horse Riding Centre Borki Wielkie**, ul. Młyńska 17, Borki Wielkie, 46-300 Olesno, tel. 34 359 61 04, www.borki-stajnia.net46.net - the Centre offers horseback riding: recreational in groups with a coach, in the field with a coach, and on lunge. The Centre also offers block tickets for recreational riding and lodging for horses.

● **„Horn” Holiday Resort**, ul. Kluczborska 10B, 46-300 Stare Olesno, tel. 34 358 49 17 18 www.horn.olesno.pl, e-mail: horn.olesno@wp.pl

- A swimming pool with big slide, two fish farming ponds with possibility of angling, 70 beds in 4- and 6- bed cabins (each with a bathroom unit and a kitchenette), restaurant, possibility of organizing events.

● **„Jawi” Holiday Resort Kucoby** 59, 46-320 Kucoby, tel. 34 359 66 77, [www: http://www.jawi.katowice.pl](http://www.jawi.katowice.pl), e-mail: biuro@jawi.katowice.pl

- Cabins for two and four (semi-detached with kitchen facilities), located in the forest; a lake with a beach, a field for beach volleyball, a small football field, fireplace area, restaurant and cafe.

The Municipal Cultural Centre, the Olesno Regional Museum, and the Olesno Public Library animate the cultural and educational life of the Olesno community. Numerous thematic meetings and cultural and artistic events are organized in the town; plenty of them are of a provincial, national, or even international rank. Many of the outdoor events are held in the Olesno amphitheater.

Calendar of events and cultural, sporting and recreational activities in the municipality of Olesno

<i>February</i>
1. International Championship in Rhythmic Gymnastics
<i>April</i>
1. The Hot Hearts Concert
<i>May</i>
1. Reggae Picnic
2. International Street Racing for Peace
3. Regional Kindergarten Song Festival
<i>June</i>
1. Regional Recitation Contest for Youth
<i>July</i>
1. The Days of Olesno - Meetings of inhabitants of Olesno
<i>August</i>
1. The Open Air of Amateur Sculpture and Painting
<i>September</i>
1. The Community Harvest Holiday
2. The Olesno Rose Festival
<i>October</i>
1. National Review of Poetic Song
2. Jazz Festival
3. National Ballroom Dance Tournament
<i>December</i>
1. Inter-regional Review of Children's Theatres
2. Olesno Christmas Fair

GMINA PRASZKA

Informacja turystyczna:

Plac Grunwaldzki 13

46 - 320 Praszka

tel. 34 359 10 09

fax. 34 359 10 10

e-mail: umig@praszka.pl
umig_praszka@pro.onet.pl

www.praszka.pl

Praszka jest jedną z najstarszych osad dawnej ziemi wieluńskiej. Pierwsze wzmianki źródłowe o Praszce, zwanej pierwotnie Michałów, pochodzą z 1260r. Obecnie Gmina Praszka liczy 13801 mieszkańców. Miasto położone jest w centrum regionu rolniczego, dla którego stanowi bazę zaopatrzeniową i usługową, a także ośrodek kulturalno – oświatowy.

Centrum kultury w gminie jest Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu przy którym działają: Zespół Ludowy „Prosna”, Zespół Tańca Nowoczesnego „Fan”, Amatorski Teatr Lalki i Aktora „Echo”. W gminie prężnie działają Towarzystwo Przyjaciół Praszki, Koło Emerytów, Ochotnicze Straże Pożarne, świetlice wiejskie i inne.

W gminie organizowane są liczne imprezy kulturalne: Dni Praszki, spotkania z poezją, wielkanocne śniadanie, wigilia.

Sport to przede wszystkim IV liga piłki nożnej oraz liczne turnieje młodzieżowe.

Walorem turystycznym gminy są ładne pagórkowate tereny rzeki Prosna i Wyderka oraz duże kompleksy leśne i bliskość Załęczańskiego Parku Krajobrazowego w dolinie Warty. Zagospodarowanie terenu pozwala rozwijać turystykę rowerową i pieszą.

Na terenie Gminy wydobywane były rudy żelaza, których pozostałości można zobaczyć w odkrywkach Strojca i Rozterku.

Opisy wybranych miejsc w gminie

● **Rynek miejski** z zabudową przełomu XIX i XX w. Kamienice murowane w zabudowie zwartej, kryte dachami dwuspadowymi ustawione kalenicowo. Domy dwukondygnacyjne i parterowe z zachowaną dekoracją wokół okien.

● **Muzeum w Praszce** powołane do życia z inicjatywy prof. dra hab. Konrada Jażdżewskiego. Uroczyste otwarcie nastąpiło 8 maja 1980r. Muzeum ma charakter regionalny i prowadzi działalność naukową i edukacyjną poprzez ekspozycje o charakterze historycznym, etnograficznym, przyrodniczym, archeologicznym, sztuki i techniki. Pl. Grunwaldzki 15 tel. 34 359-11-85

● **Synagoga** w Praszce zbudowana w 1836r. Od 1850r. miejsce kultu religijnego dla ludności żydowskiej zamieszkującej Praszkę. Podczas II wojny światowej zdemolowana przez hitlerowców. Obecnie Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury i Sportu

- **Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny** w Praszce murowany, wybudowany w latach 1872-1874 według projektu Anzelma Krysińskiego na planie krzyża łacińskiego, neobarokowy, elewacje o bogatym wystroju architektonicznym, wnętrza sklepienie krzyżowo. Elementy wystroju to ołtarz główny i boczne z XVIII w., ambona, barokowa pieta, chrzcielnica, XVII i XVIII-wieczne obrazy.
- **Sanktuarium Najświętszej Marii Panny Kalwaryjskiej** i kościół parafialny Św. Rodziny. Świątynie te usytuowane są przy alei ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Poświęcenie Kalwarii Praszkińskiej nastąpiło 13 września 2004r.
- **Kościół pw. Św. Wojciecha** w Kowalach. Wybudowany w latach 1833-1834. Orientowany na prostokątnym rzucie, jednonawowy z prezbiterium i przylegającą doń od północy zakrystią. Wewnątrz chór muzyczny na dwóch filarach, ołtarz główny z XVII w., obraz św. Feliksa i Adaukta z XVIII w. Ołtarze boczne z XVIII i XIX w. oraz obraz św. Wojciecha.
- **Kościół pw. Św. Leonarda Opata** w Wierzbii, drewniany, zbudowany przed 1522r., z nawą i prezbiterium. Przy prezbiterium od północy prostokątna murowana zakrystia. Od zachodu prostokątna kruchta pod wieżą. Nad zakrystią sklepienie klasztorne. Ściany szalowane. Wewnątrz chór muzyczny wsparty na słupach.
- **Dom zarządcy dóbr Potockich** z 1925r. budynek podpiwniczony na wysokim cokole, dwuspadowy dach pokryty dachówką, dekoracyjne obramowania okien, drzwi i narożników tynkowanymi ścianami. Na piętrze okna zamknięte półwałem i małe okna eliptyczne. Strojec ul. Stanisławka 4 – obecnie dom prywatny.
- **Kolej wąskotorowa** wybudowana w 1916r. łącząca Praszkę z Wieluniem. Zamknięta 31 sierpnia 1987r. Obecnie można ją zobaczyć w Muzeum w Praszce.
- **Hala sportowa** w Praszce pełnowymiarowa o dł. 48m, szer. 30m, wys. 12,5m, wyłożona wykładziną sportową włoską typu „MONDO”, oświetlenie 600 luksów posiada boiska do gier sportowych: piłki nożnej, siatkowej, ręcznej, koszykowej, tenisa stołowego. Przy obiekcie sportowym znajdują się tereny do gier i zabaw, a także miejsca na ogniska. W odległości 4 km od obiektów sportowych znajdują się duże masywy leśne posiadające ścieżki biegowe i tereny o znacznych wzniesieniach. Ul. Sportowa 7 tel. 34 359-11-90
- **Basen kryty** o wymiarach 25 x 12,5 x 1,7 m, siłownia, sauna i solarium. Praszka ul. Kaliska 72 tel. 34 350 02 77
- Walory przyrodnicze gminy tworzą lasy sosnowe i świerkowe oraz bory mieszane z udziałem buka, a także liczne łąki z rzadkimi gatunkami roślin i zwierząt. Godny obejrzenia jest użytek ekologiczny „Bagienko” we wsi Marki.

Baza turystyczna i agroturystyka

- Restauracja „KMICIC” 46-320 Praszka ul. Piłsudskiego 33 tel. 34 359-11-14
- Pizzeria „PLAYTA” ul. Piłsudskiego 50

- Bar – Kawiarnia „TARA” Plac Grunwaldzki 5
- Centrum Rozrywki „FAIR PLAY” ul. Fabryczna 1
- PUB „COLT” ul. Wodna 4
- Pizzeria „MALAIKA” ul. Słowackiego 2
- PUB „CLIPPER” ul. Mickiewicza 16
- Kawiarnia „DAN” ul. Kościuszki 27b
- Pizzeria „PRATO VERDE” ul. Mickiewicza 44
- P.U.H. „MILENIÓWKA” Marki 7,
- Bar „TAWERNA” Gana 115
- Bar Szybkiej Obsługi „VIKING” Kowale ul. Wieluńska
- Bar gastronomiczny Brzeziny 33

Baza noclegowa

- Noclegi ZKS „MOTOR”, ul. Sportowa 7
46-320 Praszka, tel. 34-359-11-90
- „LEDAN” - Pokoje Gościnne, ul. Kaliska 33
46-320 Praszka, tel. 34-359-18-81
- Gospodarstwo agroturystyczne Dorota i Józef Polak
Wygielków 32, 46-310 Gorzów Śląski, Gmina Praszka
e-mail: agroturystykawygielkow@friko.pl
www.agroturystykawygielkow.friko.pl

Kalendarz imprez i przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w gminie Praszka.

maj
1. Dni Praszki 2. Majówka Strojecka
czerwiec
1. Biesiada Świętojańska
wrzesień
1. Festyn Rodzinny

*Urząd Miejski w Praszce / Die Stadtverwaltung Praszka
/ The Town Council in Praszka*

*Kościół p.w. Wniebowzięcia NMP w Praszce
/ Die Mariä Himmelfahrt Kirche / Church
of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Praszka*

*Hala sportowa w Praszce
/ Sporthalle in Praszka / Sports Hall in Praszka*

*Kryta pływalnia w Praszce / Schwimmhalle in Praszka
/ The indoor swimming pool in Praszka*

*Kościół p.w. św. Leonarda Opata w Wierzbiu
/ Die Kirche des Heiligen Abts Leonard in Wierzbie
/ St Leonard Abbot church in Wierzbie*

*Użytek ekologiczny „Bagienko”/ Naturschutzgebiet
„Bagienko“ / Ecological grassland “Bagienko”*

Praszka ist eine der ältesten Siedlungen in der Region um Wieluń. Die ersten Überlieferungen aus Quellen über Praszka, früher noch Michałów genannt, stammen aus dem Jahre 1206. Zur Zeit hat Praszka 13801 Einwohner. Die Stadt liegt im Zentrum der Agrarregion, für die Stadt dient die Agrarregion als Lebensmittellieferant und Dienstleistungsstützpunkt sowie als Freizeit- und Bildungszentrum.

Das örtliche Kultur- und Sportzentrum der Gemeinde stellt das kulturelle Zentrum der Gemeinde dar, in dem die Volksmusikgruppe „Prosna“, die Gruppe für modernen Tanz „Fan“ und das Puppen- und Schauspieltheater für Amateure mitwirken. In der Gemeinde sind weiterhin der Verein der Freunde Praszka, der Rentnerkreis, die freiwilligen Feuerwehren, Gemeindezentren u.a. tatkräftig am Werk.

Es werden zahlreiche Kulturfeste in der Gemeinde veranstaltet: die Tage Praszka, Poesietreffen, das Osterfrühstück oder Heiligabend.

Im Sportbereich sind vor allem die in der 4. Liga spielende Fußballmannschaft und die vielen Sportturniere für Jugendliche erwähnenswert. Einen der Vorzüge unserer Gemeinde für Touristen stellen die hügeligen Territorien am Ufer der Prosna und der Wyderka sowie große Wälderkomplexe und den nahe liegenden Hasenlandschaftspark im Tal der Warta dar. Die bewirtschaftete Umgebung gibt Möglichkeiten zum Ausbau der Touristik und Infrastruktur für Fahrradfahrer und Fußgänger. In dieser Region wurde Eisenerz abgebaut, die Überbleibsel davon kann man in der Nähe von Strojca und Rosterka besichtigen.

Beschreibungen von ausgewählten Orten der Gemeinde

- **Der Marktplatz** mit seiner Bebauung aus den Anfängen des 20. Jahrhunderts- Die geschlossen gebauten, gemauerten Mietshäuser haben ein zweiseitiges Dach und sind nebeneinander angelehnt. Das sind Reihenhäuser und eingeschossige Häuser mit Fensterdekorationen.
- **Das Museum** in Praszka- ins Leben gerufen durch Prof. Dr. hab. Konrad Jazdźewski. Die feierliche Eröffnung fand am 8. Mai 1980 statt. Das Museum hat einen regionalen Charakter und wirkt im Bildungs- und Wissenschaftsbereich durch die historischen, ethnografischen, archäologischen Ausstellungsstücke und die Natur-, Kunst- und Technikexponate mit. Plac Grunwaldzki 15, Tel. 0048 34 359 11 85
- **Die Synagoge** in Praszka- wurde 1836 erbaut. Von 1850 an dient sie als Kultstätte für die in Praszka lebenden Juden. Während des Zweiten Weltkrieges wurde sie von den Nazis zerstört. Heute steht an dieser Stelle das Sport- und Freizeitzentrum der Gemeinde.
- **Die Kirche Mariä Himmelfahrt** in Praszka- wurde in den Jahren 1872-1874 errichtet nach dem Projekt von Anzelm Krysiński mit einem lateinischen Kreuz, im neobarocken Stil, mit reich geschmückten Fassaden, das Gewölbe in Form eines Kreuzes.

Zusätzliche Schmuckelemente sind der Vorder- und der Seitenaltar, die Kanzel, die barocken Fresken, das Taufbecken und die aus dem 17. und 18. Jahrhundert stammenden Gemälde.

● **Das Sanktuarium der Pilgermutter Maria** und die Kirche Heilige Familie- diese Heiligkeiten sind in der al. ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego zu finden. Die Weihung der beiden heiligen Stätten erfolgte am 13. September 2004.

● **Die Kirche des Heiligen Wojciech** in Schmiededorf- erbaut in den Jahren 1833-34. Man orientierte sich an einem rechteckigen Grundriss mit einheitlichen Presbyterium und einer im Norden anliegenden Sakristei. Im Inneren ist ein Choral auf zwei Pfeilern zu finden, ein Hauptaltar aus dem 17. Jahrhundert, die Gemälde des heiligen Felix und des Heiligen Adaukt aus dem 18. Jahrhundert. Die Seitenaltäre sowie das Bild des Heiligen Wojciech entspringen dem 18. und 19. Jahrhundert.

● **Die Kirche des Heiligen Leonard Opat** in Wierzbie, aus Holz, erbaut im Jahre 1522 mit Mittelschiff und Presbyterium. Beim Presbyterium steht in Richtung Norden die rechteckige Sakristei. Im westlichen Teil steht unterhalb des Kirchturms die rechteckige Vorhalle. Über der Sakristei befindet sich das Klostergewölbe. Die Wände sind aus Beton. Im Innenraum ist der auf Säulen stehende Choral zu finden.

● **Das Verwaltungsgebäude der Potockis** aus dem Jahre 1925, das Haus mit Keller mit einem hohen Sockel, einem zweiseitigen Dach mit Dachziegeln, dekorativ umrandeten Fenstern, Türen und Fassadenkanten. Das Obergeschoss weist halbovale Fenster und kleine ellipsenförmige Fenster auf. Strojec, ul. Stanisława 4, zur Zeit ein Privathaus

● **Die enggleisige Eisenbahn** aus dem Jahre 1916, die Praszka mit Wieluń verbindet. Am 31. August 1987 wurde die Eisenbahn stillgelegt. Man kann sie allerdings im Museum Praszka besichtigen.

● **Die Sporthalle** in Praszka, die mit 48m Länge, 30m Weite und 12,5m Höhe den Normen einer offiziellen Sporthalle entspricht, hat einen speziellen Sportbodenbelag des Typs „Mondo“, beleuchtet mit 600lux, verfügt über einen Sportplatz zum Fußball, Volleyball, Handball, Basketball und Tischtennis spielen. An diesem Gebäude befinden sich weitere Plätze zum spielen und feiern und ein Lagerfeuerplatz. Vier Kilometer davon entfernt liegt ein Waldgebiet mit steilen Jogging- und Spazierwegen. Ul. Sportowa 7, Tel. 0048 34 359 11 90

● **Das Hallenbad**, das 25x12,5x1,7m groß ist, mit Sauna und Solarium. Praszka, ul. Kaliska 72, Tel. 0048 34 35 00 277

● In der Gemeinde gibt es auch prächtige Kiefern- und Fichtenwälder sowie Mischwälder mit vielen Buchen und Wiesen mit seltener Flora und Fauna. Es lohnt sich den Naturschutzgebiet „Bagienko“ zu besuchen.

Touristisches und agro-touristisches Verzeichnis

1. Essensmöglichkeiten:

- das Restaurant „Kmicic“ in Praszka, ul. Piłsudskiego 33, Tel. 0048 34 359 11 14
- Pizzeria „PLAYTA“ ul. Piłsudskiego 50
- Bar Cafe „Tara“, pl. Grunwaldzki 5
- Freizeitzentrum „Fair Play“, ul. Fabryczna 1
- Pub „Colt“, ul. Wodna 4
- Pizzeria „MALAIKA“ ul. Słowackiego 2
- PUB „Cliper“, Praszka, ul. Mickiewicza 16
- Café „Dan“, Praszka, ul. Kościuszki 27b
- Pizzeria „PRATO VERDE“ ul. Mickiewicza 44
- P.U.H. „MILENIÓWKA“ Marki 7,

Übernachtungsmöglichkeiten:

- Hotel Am „ZKS MOTOR“ in Praszka, ul. Sportowa 7, Tel. 0048 34 359 11 90, 36 Schlafplätze
- „Ledan“ Gästezimmer, Praszka, ul. Kaliska 33, Tel. 0048 34 359 18 8, 120 Schlafplätze
- Agro-touristischer Bauernhof von Dorota und Józef Polak, Wygiędów 32, 46-310 Gorzów Śląski; e-mail: agroturystykawygielow@friko.pl , www.agroturystykawygielow.friko.pl

Terminkalender aller kultureller, sportlicher und zur Erholung dienender Feste und Feierlichkeiten in der Gemeinde Praszka

<i>Mai</i>
1. Tage Praszka 2. Maifest
<i>Juni</i>
1. Johannisfest
<i>September</i>
1. Familienfest

Praszka is one of the oldest settlements in former Wieluń district. Praszka, originally named Michałów, was first mentioned in source materials in 1260. Presently, there are 13801 people in Praszka district. The city is situated in the centre of rural area, for which Praszka is a supply base, service industry as well as cultural and educational centre.

Municipal-District Community Centre, in which Folk Band "Pro-sna", Modern Dance Group "Fan", Amateur Puppet and Actor Theatre "Echo" rehearse, is the cultural centre in the district. The district has active Society of Praszka Friends, Senior Citizens Association, Volunteer Fire Brigades, Rural Day-Care Clubs and others.

There are plenty of cultural events organised in the district: Praszka Days, meetings with poetry, Easter breakfast and Christmas Eve.

As far as sport is concerned, the main event are football matches of fourth division. The great tourism value of the district are beautiful hilly lands of Prosna and Wyderka river as well as compact forest and proximity of Area of Outstanding Natural Beauty in Załącz in the Warta valley. This landscaping allows developing hiking and cyclic tourism.

Iron ore used to be mined in the district and the remaining of iron ore can be seen in opencast mines in Strojec and Rozterk.

Description of chosen places in the district

- **The market square** with buildings dating from the turn of the 19th and 20th century. Brick tenement, built in high-density housing, with a gable roof. Two-storey and ground-floor houses with preserved decoration around the windows.

- **Museum in Praszka** was created on the initiative of prof Konrad Jażdżewski. The opening ceremony was held on 8th May 1980. Museum is regional and is engaged scientific activities as well as educational - through historical, ethnographical, nature, archaeological, art and technology expositions.

Grunwaldzki square 15, tel. 0048 34 3591185

- **Synagogue in Praszka** was built in 1836. Since 1850 it has been a place of religious worship for Jewish people living in Praszka. During World War II the synagogue was devastated by the Nazis. Presently it is a building of Municipal-District Community Centre of Culture and Sport.

- **The church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary of Calvary** in Praszka is a neo-baroque, Latin cruciform church and was built between 1872 and 1874 according to the design of Anzelm Krysiński. The church's elevations have rich architectural décor and its interiors are cross-vaulted. The elements of décor are: high and side altars originating from 18th century, pulpit, Baroque pieta, font, and 17th and 18th - century paintings.

- **The Blessed Virgin Mary of Calvary sanctuary** and parish church of St. Family. Those temples are in Revd Kardynał Wyszyński avenue. 13th September 2004 Praszaków Calvary was consecrated.

- **St. Wojciech church** in Kowale. The church was built between 1833 and 1834. It is oriented on orthographic projection, single-nave with chancel and sacristy adjoined from northern side. There is a musical choir placed on two pillars, high altar dating back to the 18th century, painting of St. Felix and Adunkt from 18th century. Side altars originating from 18th and 19th century and St. Wojciech painting.
- **Wooden St Leonard Abbot church** in Wierzbień was built before 1522 with nave and chancel. A rectangular brick sacristy is situated by the chancel from the northern side. A rectangular porch is situated under a tower. Cloister vault above the sacristy. The walls are shored. Inside there is music choir placed on pillars.
- **House of Potocki's goods administrator originating** from 1925. It is a house with basement on a high course, gable roof covered with tiles and ornamented windows' frames, doors and corners of plastered walls. The windows on the ground floor are topped with semi-oval and little elliptical windows. Stanisławska Street 4, Strojec – presently it is a private house.
- **Narrow-gauge railway**, which was built in 1916, linked Praszka and Wieluń. It was closed on 31 August 1987. Currently, a narrow-gauge train can be seen in museum in Praszka.
- **Sports hall** in Praszka has proper dimensions: 48m in length, 30m in wide, and 12,5 in height. It is covered with Italian sport flooring "MUNDO", it is lit with 600 lumens, it has volleyball court, football pitch, as well as handball, basketball grounds and table tennis. There are some playing grounds and places for bonfires near the complex. There is compact forest complex, with jogging tracks and terrain with significant rises, at a distance of 4 km from sports complex. Sportowa Street 7 tel. 0048 34 3591190.
- **Indoor swimming pool** with 25 m in length, 12.5 m wide, and 1.7m in depth, gym, sauna and solarium. Praszka, Kaliska Street 72 tel. 0048 034 3500277.
- Pine and spruce forest, as well as mixed forest with beech trees, meadows with unique plants and animals create the exceptional advantages of natural qualities of the district. Ecological grassland "Bagienko" in Marki village is worth seeing as well.

Tourist accommodation and farm tourism

1. catering facilities:

- **"Kmicic" restaurant**, 46-320 Praszka, ul. Piłsudskiego 33 tel. (0-34) 359-11-14
- **PLAYTA" Pizza Parlour**, ul. Piłsudskiego 50
- **„Tara" bar**, 5 Grunwaldzki square
- **"Fair Play" entertainment centre**, ul. Fabryczna 1
- **"Colt" pub**, ul. Wodna 4
- **„MALAIKA" Pizza Parlour**, ul. Słowackiego 2
- **"Cliper" PUB**, ul. Mickiewicza 16
- **„DAN" cafe**, ul. Kościuszki 27b
- **„PRATO VERDE" Pizza Parlour**, ul. Mickiewicza 44
- **P.U.H. MILENÓWKA Commercial Service Company**, Marki 7,

Accommodation

- **Hotel by ZKS MOTOR**, ul. Sportowa 7
Tel.0048 34 359 11 90; 30 accommodation places
- **“LEDAN” Hotel - Guest Rooms**, ul. Kaliska 33,
Praszka; tel. 0048 34 359 18 81, 20
- **Tourism Farm of Dorota and Józef Polak**
32 Wygiędów, 46-310 Gorzów Śląski
e-mail: agroturystykawygielow@friko.pl
www.agroturystykawygielow.friko.pl

**Calendar of cultural, sport and recreational events
in Praszka district**

<i>May</i>
1. Praszka Days 2. Strojecka Spring Outing
<i>June</i>
1. Midsummer Night Feast
<i>September</i>
1. Family Fest

GMINA RADŁÓW

Informacja turystyczna:

ul. Oleska 3 46-331 Radłów
tel./fax 34 359 90 04, 34 359 90 05,
34 359 90 23, e-mail: ug@radlow.pl

www.radlow.pl

Gmina Radłów leży w północno – wschodniej części województwa opolskiego, w dorzeczu rzeki Proсны, będącej lewobrzeżnym dopływem Warty. Gmina podzielona na 9 sołectw i 12 miejscowości, jest jedną z najmniejszych w województwie.

Radłów - Nazwa miejscowości wywodzi się prawdopodobnie od radła czyli narzędzia do uprawy roli. Pierwsza wzmianka na ten temat pochodzi z roku 1392. Natomiast w 1679 r. pierwszy raz przytoczono nazwę Radlow, niemieckie Radlau, od 1945 figuruje jako Radłów.

Głównym atutem gminy są walory środowiska naturalnego. Około 38% jej powierzchni zajmują lasy, których największe kompleksy rozciągają się w obrębie miejscowości Kolonia Biskupska, Radłów, Nowe i Stare Karmonki. Na tym terenie znajdują się pomniki przyrody, których wiek oceniany jest na 250 lat. W lasach stale bytują: jelenie, sarny, dziki, lisy, zające i kuny. W miejscowości Wołęcín rzeka Proсны ma swój początek, właśnie tutaj zaczyna się cała nasza przygoda. Dolina Proсны usiana jest stopniami wodnymi i stawami. Największym jest zbiornik retencyjny w Psurowie o powierzchni 4 ha.

Charakterystyczne dla gminy są przydrożne założenia alejowe wzdłuż ciągów Radłów - Karmonki Stare, Radłów - Kolonia Biskupska i Biskupice - Kościeliska. Tędy mogą prowadzić rowerowe wycieczki.

Głównym miejscem krzewienia kultury jest Gminny Ośrodek Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna, przy której od ośmiu lat bardzo prężnie działa „Koło Miłośników Historii Lokalnej”. Kulturalną wizytówką gminy jest liczna, wielopokoleniowa Orkiestra Dęta. Ponadto przy ośrodku działają: teatrzyk „Maska”, kabaret „Miotła” i Koło Dziennikarskie.

Ośrodek kultury jest organizatorem imprez o charakterze lokalnym, powiatowym i wojewódzkim. Na stałe w kalendarz imprez wpisały się: Rewia Orkiestr Dętych (zawsze w pierwszy weekend maja), Wieczór z Piosenką Religijną (zawsze w Boże Ciało) – to są imprezy organizowane w plenerze nad zalewem w Psurowie, „Noc Świętojańska” – Sternalice, „Dożynki Gminne” (ostatni weekend sierpnia) – co roku w innej miejscowości, „Święto grzyba” (ostatni weekend września) – Radłów, Teatr Bożonarodzeniowy - Jasełka.

Gmina Radłów słynie z wielu legend związanych z konkretnymi miejscami, a także zwyczajów kultywowanych do dziś.

Jednym z bardzo znanych i żywym do dzisiaj zwyczajem są „Krzyżoki”, czyli objeżdżanie konno pól i przysiółków wsi w niedzielę Wielkanocną.

Opisy wybranych miejsc w gminie

- **Kościół św. Mateusza** w Sternalicach - Jest to najstarszy murowany kościół w okolicy. Zbudowany został w roku 1614.
- **Kościół drewniany** w Biskupicach - Należy on do najstarszych kościołów drewnianych na Ziemi Opolskiej. Zbudowany został w roku 1718 przez cieślę Jana Mixę z Kraskowa.
- **Kościół św. Jacka** w Biskupicach - Jest to pierwszy na ziemi oleskiej murowany kościół ewangelicki. Jego budowę rozpoczęto 3 listopada 1784 r., a zakończono dokładnie trzy lata później,
- **Drewniana chałupa** w Kościeliskach - pochodzi z 1780 r., stanowi cenny obiekt tradycyjnego śląskiego budownictwa.
- **Dwór w Biskupicach** - Jest przykładem barokowej posiadłości z XVIII w. Murowany, otynkowany, piętrowy. Otoczony jest zażytkowym parkiem, z cennymi pomnikami przyrody, zwłaszcza z zasługującym na uwagę 200 - letnim klonie jawor.
- **Kapliczki** - Przydrożne kapliczki i krzyże są bardzo charakterystycznym elementem krajobrazowym gminy Radłów

Baza turystyczna i agroturystyczna

- **Restauracja i hotel „U Seweryna”** - Radłów, ul. Lipowa 3, tel 603509009,
- **Restauracja „Gościniec”** - Sternalice, tel. 0604261856
- **Gospodarstwo agroturystyczne Kornelia i Piotr Wengel**, Wołęcín 31, tel. 34 359 90 97, kom. 0601530021
- **Gospodarstwo agroturystyczne Paweł Wieczorek**, Kolonia Biskupska 40, tel 34 359 95 82

Kalendarz imprez i przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w gminie Radłów.

<i>maj</i>
1. Rewia Orkiestr Dętych
<i>czerwiec</i>
1. Wieczór z piosenką religijną
<i>sierpień</i>
1. Biesiada Radłowska
2. Święto Plonów
<i>grudzień</i>
1. Anioł w Radłowie

Święto Plonów / Erntefest / Harvest Holiday

*Słoneczniki i Staw na Prośnie w Sternalicach
/ Sonnenblumen am Teich in Sternalice / Sunflowers and
a Pond upon the Prosna River in Sternalice*

*Procesja „krzyżoki” / Die Prozession „Krzyżoki“
/ “Krzyżoki” procession*

*Kościół w Radłowie
/ Die Kirche in Radłów
/ The Church in Radłów*

*Kościół w Kościeliskach
/ Die Kirche in Kościeliska
/ The Church in Kościeliska*

*Kościół p.w. św. Jadwigi w Biskupicach
/ Die Kirche der Heiligen Jadwiga in Biskupice
/ Saint Jadwiga Church in Biskupice*

*Zapora na Prośnie / Staudamm an der Prosna
/ The water dam on the Prosna River*

Die Gemeinde Radłów liegt im Nordosten der Opolskie Wojewodschaft, am Fluss Prosna, der den linken Flussarm der Warta darstellt. Die Gemeinde ist in neun Ortschaften eingeteilt und zwölf Dörfer. Die Gemeinde gehört zu den kleinsten in der Wojewodschaft Opolskie.

Radłów- Der Name der Ortschaft kommt wahrscheinlich vom Wort „radło“ (, das ist ein Gerät zum Pflügen. Der erste historische Eintrag stammt aus dem Jahre 1392. Allerdings hieß die Ortschaft zunächst Radłów (deutsch Radlau) und wurde später im Jahre 1945 in Radłów umbenannt. Eine Besonderheit der Gemeinde sind die zahlreichen Naturschutzgebiete. Etwa 38% der Fläche nehmen Wälder ein, die an den Ortschaften Kolonia Biskupska, Radłów, Nowe und Stare Karmonki gelegen sind. In dieser Region gibt es verschiedene Naturdenkmäler, die sogar über 250 Jahre alt sind. In den Wäldern sind verschiedene Tierarten wie Hirsche, Rehe, Wildschweine, Füchse, Hasen und Marder beheimatet. Der Fluss Prosna hat in der Ortschaft Wołęcín seinen Ursprung und genau hier beginnt auch unsere Reise. Im Tal der Prosna befinden sich verschiedene Seen und Gewässer. Das Staubecken in Psurów mit einer Fläche von 4 ha ist das größte im Tal. Charakteristisch für die Landschaft der Gemeinde sind auch die an den Straßen von Kamionki Stare nach Radłów, von Radłów nach Kolonia Biskupska und von Biskupice nach Kościeliska entlanggehenden Alleen. Auf diesen Alleen kann man zum Beispiel Fahrradausflüge machen.

Das Kulturzentrum der Gemeinde und die öffentliche Bibliothek der Gemeinde stellen den Mittelpunkt der kulturellen Arbeit in der Gemeinde dar. In der öffentlichen Bibliothek ist seit acht Jahren der „Kreis der örtlichen Geschichtsliebhaber“ tätig. Aus kultureller Sicht kann sich die Gemeinde mit ihrem mitgliederstarken und verschiedenste Altersklassen umfassenden Blasorchester rühmen. Außerdem wirken im Kulturzentrum das Theater „Maska“, das Kabarett „Miotła“ und der Journalistenkreis.

Des weiteren organisiert das Kulturzentrum Lokal-, Kreis- und Wojewodschaftsfeste. Jährlich findet die Blasorchestervorstellung (immer am ersten Maiwochenende) und der Gesangsabend mit religiösen Liedern statt. Die Feierlichkeiten, die unter freiem Himmel und meistens am See Psurów organisiert werden sind: „das Mittsommerfest“ in Sternalice, „das Erntedankfest“ (findet immer am letzten Augustwochenende statt, jedes Jahr in einer anderen Ortschaft), „der Feiertag des Pilzes“ (immer am letzten Septemberwochenende) in Radłów und die Aufführung der Weihnachtsgeschichte „Jasełka“.

In der Gemeinde Radłów kreisen viele Legenden um viele bestimmte Orte in der Gemeinde wie auch um verschiedene kulturelle Bräuche, die bis heute praktiziert werden.

Einer der populärsten Bräuche bis heute ist das „Krzyżoki“, dabei fährt man am Ostersonntag mit dem Pferde auf die Felder und in die abgelegenen kleinen Siedlungen der Ortschaft.

Beschreibungen ausgewählter Orte in der Gemeinde

- **Die Mathäuskirche** in Sternalice- das ist die älteste gemauerte Kirche in dieser Region. Erbaut wurde sie 1614.
- **Die Holzkirche** in Biskupice- gehört zu den ältesten Holzkirchen in der Opolskie Wojewodschaft. Errichtet wurde diese im Jahre 1718 durch den Zimmermann Jan Mixa aus Krasków.
- **Die Kirche des Heiligen Jacek** in Biskupice- das ist die erste im Umkreis von Olesno erbaute gemauerte evangelische Kirche. Der Bau wurde am 3. November 1784 begonnen und genau drei Jahre später vollendet.
- **Die Holzhütte** in Kościeliska- stammt aus dem Jahre 1780 und repräsentiert die traditionelle schlesische Baukunst.
- **Der Gutshof** in Biskupice- ist ein Beispiel für die barocken Besitztümer in der Gemeinde. Der Gutshof ist gemauert, wird in mehrere Stockwerke unterteilt und besitzt eine besondere Außenfassade. Umgeben ist er von einem malerischen Park, der wertvolle Naturdenkmäler umfasst, wie zum Beispiel den 200 Jahre alten Bergahorn.
- **Die Kapellen** - die vielen Kappellen und Kreuze am Straßenrand sind charakteristisch für die Landschaft der Gemeinde Radłów.

Touristisches und agro-touristisches Verzeichnis

- **das Restaurant und Hotel „U Serweryna“**, Radłów, ul. Lipowa 3, Mobilfunknr. 0048 603 509 009
- **das Restaurant „Gościniec“**, Sternalice, Mobilfunknr. 0048 604 261 856
- **agro-touristischer Bauernhof** von Kornelia und Piotr Wengel, Wołęcin 31, Tel. 0048 34 359 90 97, Mobilfunknr. 0048 601 530 021
- **agro-touristischer Bauernhof** in Besitz von Paweł Wieczorek, Kolonia Biskupska 40, Tel. 0048 34 359 95 82

Terminkalender aller kultureller, sportlicher und zur Erholung dienender Feste und Feierlichkeiten in der Gemeinde Radłów

<i>Mai</i>
1. Blasorchesterkonzert
<i>Juni</i>
1. Gesangsabend mit religiösen Liedern
<i>August</i>
1. Dorffest in Radłów 2. Erntefest der Gemeinde
<i>Dezember</i>
1. Engel von Radłów

Radłów district is situated in north-east part of Opolskie province, in Prosna river basin, which is a left-bank tributary of Warta river. The district is one of the smallest in the province and is divided into 9 smaller units of local administration and 12 towns.

Radłów – the name probably derives from wooden plough (in Polish “radło”), which is a tool used in soil cultivation. The town was first mentioned in source materials in 1392, while in 1679 for the first time the name Rydlów (Radlau in German) was used. Since 1945 the name Radłów has become the formal name of the town. The main advantages of the region are natural landscapes. About 38% of the area is covered with forests, among which the biggest complexes are around Kolonia Biskupska, Radłów, Nowe and Stare Karmonki. In the area, there are natural features of historic importance, which age is estimated at approximately more than 250 years. Deer, roe deer, wild boars, foxes, hares and pine martens live in the forests. In Wołęcín town Prosna river has its beginning, and here our adventure starts. Prosna valley is covered with cascades and ponds. The biggest water body is dam in Psurów with over 4 ha of surface area.

Roadside lanes, along the traffic routes: Radłów – Karmonki Stare, Radłów – Kolonia Biskupska and Biskupice – Kościeliska, are characteristic features of the district. There bicycle lanes might run.

The main place of propagating culture is District Community Centre and Public District Library, where for 8 years a “Club of Local History Enthusiast” has been active. Numerous, multigenerational brass band is the pride of the city. Moreover, there are “Maska” theatre, “Miotła” cabaret and Journalist Club.

Community Centre organises local, regional and province events. The following became regular in the calendar of events: Brass Bands parades (always at every first weekend in May), Evening with Religious Song (always in Corpus Christy) - both are organised in the open air, by the lagoon in Psurów; “Midsummer Night” – organised in Sternalice, “District Harvest Festival” (the last weekend of August) – organised every year in a different town, “Mushroom Holiday” (the last weekend of September) – organised in Radłów, Christmas Theatre – organised in Jasełka.

Radłów district is famous for many legends connected with particular places as well as customs, which are cultivated to this day. One of the widely known and widespread custom is “Krzyżółki”, which is visiting on horseback all the surrounding fields and farmsteads on Easter Sunday.

The description of the chosen places in the district

- **The church of St. Mateusz** in Sternalice. It is the oldest brick church in the neighbourhood in the area. It was built in 1614.
- **Wooden church in Biskupice** – it belongs to the oldest wooden churches in Opole region. It was built in 1718 by Jan Mixa from Krasków.

- **The St. Jacek church** in Biskupice. It is the first evangelical brick church built in Olesno region. Its construction was started on 3rd November 1784 and was finished exactly three years later.
- **Wooden cottage** in Kościelisko was built in 1780 and it is a valuable example of the traditional Silesian construction industry.
- **Manor house** in Biskupice. It is an example of baroque estate from 18th century. It is one-storey, bricked and plastered building. The manor house is surrounded with historic park with natural features of historic importance, among which especially important is 200-year-old sycamore maple.
- **Shrines.** Roadside shrines and crosses are characteristic elements of the landscape in Rydlów district.

Accommodation and farm tourism

- **“U Seweryna” Restaurant and Hotel** – 3 Lipowa street, Radłów, tel.0048 603509009
- **“Gościniec” Restaurant** – Sternalice, tel. 0048 0604261865
- **Farm Tourism of Kornelia and Piotr Wengel**, 31 Wołęcin, tel. 0048 34 3599097 Cell phone: 0048 601 530 021
- **Farm Tourism of Paweł Wiczorek**, 40 Kolonia Biskupia, tel. 0048 34 359 95 82

Calendar of cultural, sport and recreational events in Radłów district

<i>May</i>
1. Brass Band Parade
<i>June</i>
1. Evening with a Religious Song
<i>August</i>
1. Radłowska Feast 2. Community Harvest Holiday
<i>December</i>
1. Angel in Radłów

GMINA RUDNIKI

Informacja turystyczna:

ul. Wojska Polskiego 12
46-325 Rudniki
tel. 34 359 50 72 / 359 50 93
fax. 34 359 50 13
e-mail: gmina@rudniki.pl
www.rudniki.pl

Rudniki - swoją nazwę zawdzięczają złożom rudy żelaza. Gmina Rudniki położona jest w pobliżu malowniczego łuku Warty, w którym w ostoi NATURA 2000 objęto ochroną unikalny krajobraz jurajskich wapiennych ostańców.

Z jednej strony Gmina Rudniki to zieleń i zabytki, a z drugiej coraz lepsza infrastruktura oświatowa, sportowa, komunikacyjna i techniczna.

Rudniki przynależą nieprzerwanie do Ziemi Wieluńskiej (dawniej zwanej Rudzką), która w latach Księstwa Warszawskiego pełniła rolę pogranicza polsko -niemieckiego, a po utworzeniu Królestwa Kongresowego była obszarem pogranicznym zaborów rosyjskiego i pruskiego. Głównym miejscem krzewienia kultury jest Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Rudnikach. Od kilkudziesięciu lat działa przy nim wielopokoleniowy Zespół Folklorystyczny „Rudniczanki” wraz z kapelą i orkiestrą dętą w Żytniowie. Ponadto działa tu Teatrzyk Żywego Słowa, Klub Seniora, Klub Twórców Ludowych i wiele innych.

W gminie organizowanych jest wiele imprez o randze wojewódzkiej, krajowej a nawet międzynarodowej. Do najważniejszych należą: Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowie, Międzywojewódzki Przegląd Plastyki Obrzędowej, Ogólnopolski Bieg Masowy „Pętla Rudnicka” i Spotkania Muzyków Jazzowych.

Opisy wybranych miejsc w gminie

- **Kościół drewniany pw. św. Marcina** w Żytniowie - Historia żytniowskiego kościoła sięga 1312 roku. W 1714 obiekt został przebudowany, a na początku IX wieku spłonął, zaś jego miejsce zajął następny, przywieziony w elementach z Trzebnicy. Jest to jedyny w Polsce drewniany kościół, w którym są katakumby.
- **Drewniany kościół p.w. Trójcy Przenajświętszej** w Jaworznie zbudowano z początkiem XVI w. na miejscu dawniejszego. Po 1660 r. był przebudowany.
- **Zespół Dworski** w Starym Bugaju z XIX w. - Dwór z z 1832 roku ma ciekawą historię. Jeszcze przed I wojną światową dworzyszczce zachwycało urodą elewacji i pięknym, wypielegnowanym ogrodem.
- **Osobliwości archeologiczne** - Eksploatacja iłów odbywa się w Faustiance, przy zachodniej granicy Gminy. Złoże eksploatowane jest od kilkudziesięciu lat, a pozyskiwany surowiec charakteryzuje

się wysoką jakością i stanowi bazę surowcową dla miejscowej cegielni „Faustianka”, kryjącej unikatowe pokłady perłowych amonitów, czyli skamieniałości mięczaków sprzed milionów lat.

● **Przyroda** - Na terenie Gminy Rudniki znajduje się Obszar chronionego krajobrazu „Załęcze-Polesie” o powierzchni 353 ha, położony w północno-wschodniej części Gminy Rudniki w granicach byłego Załęczańskiego Parku Krajobrazowego obejmuje miejscowości: Dalachów, Janinów, Polesie, Słowików.

Na obszarze występują charakterystyczne formy środowiska przyrodniczego. Niepowtarzalny krajobraz tworzą jurajskie wapienne ostańce, które kryją w sobie wiele form krasu, wraz z osobliwą fauną, florą oraz urokliwego odcinka rzeki Warty, określanego jako najpiękniejszy i najwartościowszy przyrodniczo w stosunku do całego jej biegu. Występują tam chronione siedliska przyrodnicze: leśne, nieleśne oraz wodne i torfowiskowe. Dominują tutaj częścię grądy subkontynentalne, pionierskie murawy napiaskowe, murawy kserotoniczne, mokre i niżowe łąki używane ekstensywnie.

● **Ścieżka rowerowa** w gminie Rudniki - Przebieg szlaku rowerowego został zaprojektowany z myślą o pokazaniu turystom, a także mieszkańcom gminy bardzo atrakcyjnych miejsc do zwiedzania i wypoczynku. Trasa liczy 32 km, prowadzi głównie trakami polnymi i leśnymi, stanowiąc idealny odcinek na kilkugodzinną wycieczkę. W chwili obecnej jest przygotowana koncepcja poprowadzenia trasy rowerowej o długości ok. 80 km.

● **Galeria Sztuki Współczesnej SET** - Galeria powstała w 2007 roku w urokliwej miejscowości Słowików – gmina Rudniki.

Intencją autora było wyremontowanie bezużytecznej, zniszczonej budowli na miejsce do życia i pracy twórczej. Obecnie w budynku ma miejsce galeria prac jej twórcy – Zenona Windaka. Artysta uprawia malarstwo sztalugowe oraz rysunek. Swoje liczne prace ekspozował na wielu wystawach zbiorowych i indywidualnych w kraju i za granicą. Kilkakrotnie był nagradzany. Artysta organizuje wiele spotkań, plenerów, warsztatów dla młodzieży.

Więcej informacji o galerii można uzyskać na stronie internetowej artysty www.windak.art.pl

Baza turystyczna i agroturystyka

- **Restauracja i Motel Żłota Kaczka**; Mirowszczyzna 34, gm. Rudniki; lokal całodobowy; 50 miejsc noclegowych; Restauracja oferuje smaczna kuchnię i pokoje o wysokim standardzie,
- **Restauracja i Motel Zajazd „Roman”**; Mirowszczyzna, gm. Rudniki; czynny od 10.00 do 22.00;
- **Pokoje gościnne – Krystyna Czerska** Dalachów 389 Tel. 77 413 16 75, 066 –307 – 302. Właściciele oferują dom jednorodzinny, położony w otoczeniu lasów sosnowych obfitujących w grzyby oraz ciszę i spokój. Dom składa się z 2 pokoi 2-osobowych, kuchni w pełni wyposażonej oraz łazienki z natryskiem. Do dyspozycji gości: 5 rowerów; piaskownica dla dzieci; miejsce na zorganizowanie ogniska, grilla; w odległości ok. 200m boisko sportowe; możliwość rozbicia namiotu; garaż.

- **Pokoje gościnne – Maria i Bogdan Mońka - Mikos**
Żytniów 147; Tel. 34 359 37 04, 606 493 222. Właściciele oferują dom piętrowy, położony w pobliżu zabytkowego kościółka w cichej i spokojnej okolicy. Dom składa się z 4 pokoi 2-osobowych, kuchni oraz 2 łazienek. Do dyspozycji gości: 5 rowerów; miejsce na zorganizowanie ogniska, grilla; możliwość rozbicia namiotu; garaż na dwa samochody
- **Pokoje gościnne „Krasnoludek” Żytniów 36 A**
Grażyna Papaj 46-325 Rudniki; tel. 34 359 54 21, 608 674 811 e-mail: agro-krasnoludek@wp.pl; www.agro-krasnoludek.pl Domek położony na wzgórzu pośrodku wielkiego ogrodu, daleko od innych zabudowań. Do wynajęcia 1 pokój z balkonem 2-osobowy, 1 pokój 3-osobowy; Łazienka i kuchnia z pełnym wyposażeniem, ponadto duży pokój dzienny połączony z oranżerią. Atrakcje: - możliwość rozbicia namiotu, grill, ognisko. Do dyspozycji gości rowery, stół do tenisa, plac zabaw dla dzieci, leżaki, basen kąpielowy oraz parking dla samochodów. Tuż przy posesji znajduje się przystanek autobusowy
- **Stadnina Koni Stanisław Belka Dalachów 372A**
46-325 Rudniki tel. 34 359 39 12 lub 603 99 49, W ofercie: jazda konna po okolicy i w ramach gospodarstwa, przejażdżki bryczką, możliwość obcowania z końmi poprzez pracę
- **Gospodarstwo agroturystyczne Danuta Gońda**
Dalachów 327 46-325 Rudniki tel. 34 359 38 90, do dyspozycji dom położony we wsi, tj. 6 pokoi 2-osobowych, 3 łazienki, kuchnia w pełni wyposażona, garaż na 2 samochody. Atrakcje: bardzo duże podwórkko, blisko Załęczański Park Krajobrazowy (1,5 km), możliwość zrobienia grilla lub ogniska nad stawem, miejsce na rozbicie namiotu, możliwość jazdy konnej oraz przejazdu bryczką
- **Gospodarstwo agroturystyczne Ewa Pawelec-Bryś,**
Faustianka 27 46-325 Rudniki. Dom położony daleko od szosy – „U nas hałasują tylko ptaki”; Do dyspozycji część domu tj.: 3 pokoje 1-osobowe, 1 pokój 2-osobowy, 1 pokój 4-osobowy, 2 łazienki, kuchnia w pełni wyposażona wspólna z gospodarzami. Możliwość całodziennego wyżywienia. Atrakcje: blisko lasu, łąki, pola, duże podwórkko z altanką, ognisko, grill, możliwość jazdy konno wycieczki po okolicy, zabytki, stara cegielnia – ciekawe skamieniałości: amonity, belemity, kursy paralotniarskie na licencję podstawową L+H, możliwość lotów na paralotni dla osób posiadających licencję L
- **Gospodarstwo Agroturystyczne Dorota i Józef Polak**
Faustianka 37 46-325 Rudniki tel. 34 359 52 96 oferuje dom w Wygiełdowie, w którym dla gości przeznaczono: 1 pokój - 2 osobowy, 1 pokój - 3 osobowy, 1 pokój - 4 osobowy, kuchnia w pełni wyposażona, pokój gościnny z telewizorem, osobna łazienka i WC. Możliwość korzystania z całodziennego wyżywienia. Atrakcje: bliskość lasu i rzeki Proсны, wycieczki po okolicy, ciekawe skamieniałości (amonity i belemity), możliwość jazdy konno, kursy paralotniowe na licencję podstawową L+H,

możliwość lotów na paralotni dla osób posiadających licencję L, ognisko, do dyspozycji 3 rowery. NA MIEJSCU: Świetlica wiejska - 350 m, Sklep - 320 m, PKS - 370 m

- **Gospodarstwo Agroturystyczne „Pod różą” Anna Zając Żytniów** 115a, 46-325 Rudniki, tel. 34 350 24 58 ; do dyspozycji 4 pokoje 2-osobowe. w sąsiedztwie drewniany kościół Św. Marcina, duże podwórko, za domem obszerny plac na spacer. W domu kuchnia, łazienka, duża jadalnia. Możliwość zakupu ekologicznej żywności od gospodarza. Czworonożni przyjaciele mile widziani.
- **Gospodarstwo Agroturystyczne Danuta i Krzysztof Gmyrek,** Żytniów 53, 46-325 Rudniki tel. 34 359 36 36. Do dyspozycji gości: 5 pokoi tj. 15 miejsc noclegowych. W domu są 2 łazienki, aneks kuchenny, świetlica i kuchnia. Na podwórku grill, staw, miejsce do gry w kosza i siatkówkę, rowery do wypożyczenia.

*Centrum rekreacyjno-sportowe w Rudnikach
/ Das Sport- und Freizeitzentrum in Rudniki
/ Sport and recreational centre in Rudniki*

*Wnętrze kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej
/ Das Innenraum der Kirche der Heiligen Dreieinigkeit
/ The Holy Trinity church interior*

*Gospodarstwo agroturystyczne „Krasnoludek” w Żytniowie
/ Der agro-touristische Bauernhof „Krasnoudek“
in Żytniów / Farm Tourism “Krasnoludek” in Żytniów*

*Bieg masowy „Pełta Rudnicka”/ Der Massenlauf
„Pełta Rudnicka“ / Mass run “Pełta Rudnicka”*

Amonit / Ammonitsprengstoff / Ammonite

*Rajd rowerowy
/ Das Fahrradausflug / Cycle competition*

*Kościół w Żytniowie
/ Die Kirche in Żytnów / Church in Żytniów*

*Nad Prosną
/ Über
Proсна
/ On the
Proсна
river*

*Spotkania
Muzyków
Jazzowych
/ Treffen der
Jazzmusiker
/ The Jazz
Musicians
Meeting*

*Zespół Folklorystyczny „Rudniczanie” / Die Folkloremusik-
kapelle „Rudniczanie” / The Folklore Band “Rudniczanie”*

*Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowie
/ Die Internationalen Meisterschaften der Holzfäller in
Bobrowa / The International Tournament of Woodcutters
in Bobrowa*

*Asocjacje+2010 / Asocjacje+2010
/ Associations+2010*

Galeria w Polu / Galerie w Polu / Gallery in the Field

*Warsztaty malarskie
w Galerii w Polu
w Słowikowie
/ Malereiworkshop
in Słowików
/ Painting work-
shops at the Gal-
ery in the Field in
Słowików*

Rudniki - den Namen verdankt die Stadt dem Eisenerzabbau (polnisch rudy żelaza). Die Gemeinde Rudniki liegt am malerischen Flussbogen der Warta, das ins Refugialgebiet Natura 2000 zum Schutze der einzigartigen Landschaft mit ihren Jura- und Kreidefelsen aufgenommen wurde. Auf der einen Seite ist die Gemeinde Rudniki für sein Grünland und seine Sehenswürdigkeiten bekannt, auf der anderen Seite immer bessere Bildungs-, Sport-, Kommunikations- und Technikinfrastruktur.

Rudniki gehörte von Anfang an zur „Wieluńer Erde“ (früher „Rudnikier Erde“ genannt), die zur Zeit des Fürstentums Warschaus die Rolle des Grenzlandes zwischen Polen und Deutschland einnahm und nach der Entstehung des Kongressfürstentums und der Teilung Polens die polnisch-russische Grenze darstellte. Den kulturellen Mittelpunkt bildet das Kultur-, Sport- und Freizeitzentrum in der Gemeinde Rudniki. Seit Jahrzehnten agiert hier die Folkloreband „Rudniczanki“, wie auch die Band und das Blasorchester aus Żytniów. Außerdem wirkt hier das Theater des lebendigen Wortes, der Seniorenclub, der Volkskünstlerclub u.a.

In der Gemeinde werden Wettbewerbe auf Wojewodschafts- und Landesebene und auf internationaler Ebene veranstaltet. Zu den wichtigsten Ereignissen zählen: der internationale Wettkampf der Holzfäller in Bobrowa, der Wojewodschaftswettbewerb der Bildhauerkunst, der polnische Massenlauf „Pętla Rudnicka“ (Die Rudnikier Schleife) und das Treffen der Jazzmusiker.

Beschreibungen ausgewählter Orte in der Gemeinde

● **Die Sankt-Martin-Kirche** in Żytniów - die Geschichte der Kirche reicht bis ins Jahr 1312 zurück. 1714 wurde das Objekt umgebaut, jedoch wurde es durch einen Brand Anfang des 19. Jahrhunderts zerstört. Ihren Platz nahm dann eine andere Kirche ein, die stückweise aus Trzebnica dort hinggebracht wurde. Es ist die einzige polnische Holzkirche mit Katakomben.

● **Die Holzkirche der Heiligen Dreieinigkeit** in Jaworzno - wurde Anfang des 16. Jahrhunderts auf dem Platz der alten Kirche errichtet. Nach 1660 ließ man die Kirche umbauen.

● **Der Gutshof** in Stary Bugaj aus dem 19. Jahrhundert - der Gutshof aus dem Jahre 1832 hat eine interessante Geschichte. Noch vor dem 1. Weltkrieg waren die verschiedenen Gutshofbesitzer fasziniert von der Schönheit der Fassade und der gepflegten Gartenanlage.

● **Die architektonischen Besonderheiten** - der Abbau von Schiefer-ton fand in „Faustianka“ statt, einer Ziegelfabrik an der westlichen Gemeindegrenze. Die Tonvorkommen wurden jahrzehntelang gefördert, da der Rohstoff eine hohe Qualität aufwies und als Rohstoff für die örtliche Ziegelfabrik diente. Der Schiefer-ton enthält einzigartige Ablagerungen von Perlammoniten, also Versteinerungen von fossilen Weichtieren, die Millionen Jahre alt sind.

● **Naturschutz** - Auf dem Gebiet der Gemeinde befindet sich ein Landschaftsschutzgebiet (Załącze-Polesie genannt) mit einer Fläche von 353ha, gelegen im nord-östlichen Teil der Gemeinde Rudniki, an der Grenze zum Landschaftspark „Załączanski Landschaftspark“ und an den Orten Dalachów, Janinów, Polesie, Słowików.

In dieser Region treten charakteristische Naturlandschaften auf. Die Jura- und Kreidefelsen machen die Einzigartigkeit der Landschaft

aus. Sie sind in ihrer Form und Gestalt ganz unterschiedlich. Auch die besondere Flora und Fauna der Region sowie dieser Teil der Warta, der als schönster und wertvollster Teil des Flussverlaufs bezeichnet wird, machen die Prächtigkeit der Landschaft aus. Hier treten auch einige Naturschutzräume auf: Waldgebiete, Ebenen, Wasser- und Torfgebiete. Das Gebiet wird von subkontinentalen Mischwäldern, von Trockenrasen, Mager- und Feuchtwiesen und ebenem Grünland, das extensiv genutzt wird, dominiert.

● **Die Fahrradwege** in der Gemeinde Rudniki- die Wege wurden so angelegt, dass sowohl Touristen als auch die Einwohner der Gemeinde an sehenswerten und erholsamen Gebieten vorbeifahren. Die Strecke ist 32km lang und führt hauptsächlich über Land- und Waldstraßen und eignet sich von der Länge her ideal für mehrstündige Ausflüge. Zur Zeit ist ein neues Konzept für einen 80km langen Fahrradweg in Arbeit.

● **Die Galerie der Modernen Künste SET**- die Galerie ist 2007 in der malerischen Ortschaft Słowików (Gemeinde Rudniki) entstanden. Die Intention des Architekten bei der Entstehung der Galerie war es ein nicht genutztes Gebäude für öffentliche Zwecke und Arbeiten zu renovieren. Zur Zeit werden dort die Werke des Architekten Zenon Windak, dem Schöpfer der Galerie ausgestellt. Windak malt und zeichnet Bilder. Seine Werke wurden bereits in Galerien in Polen und auf internationaler Ebene ausgestellt. Er hat auch mehrere Preise gewonnen. Der Künstler organisiert viele Treffen, Freilichtmalereien und Werkstätten für Jugendliche.

Mehr Informationen auf der Internetseite www.windak.art.pl

Touristisches und agro-touristisches Verzeichnis

- **Restaurant und Motel „Złota Kaczka“**, Mirowszczyzna 34, Gemeinde Rudniki, 24h geöffnet, 50 Übernachtungsmöglichkeiten, das Restaurant bietet eine leckere Küche an und sehr komfortable Zimmer
- **Das Restaurant und Motel „Roman“**, Mirowszczyzna, Gemeinde Rudniki, geöffnet von 10.00-22.00 Uhr
- **Gästezimmer- Krystyna Czerska**, Dalachów 389, Tel. 0048 77 413 16 75, oder 0048 66 307 302. Die Eigentümer bieten ein Einfamilienhaus, am Rande des Nadelwaldes gelegen mit vielen Pilzen, Ruhe und Frieden, an. Das Haus hat zwei 2-Bettzimmer, eine voll ausgestattete Küche sowie ein Bad mit Dusche. Den Gästen stehen außerdem fünf Fahrräder, ein Sandkasten für Kinder, ein Lagerfeuerplatz und ein Grill zur Verfügung. In 200m Entfernung befindet sich ein Sportplatz, ein Zeltplatz und eine Garage.
- **Gästezimmer- Maria und Bogdan Mońka-Mikos**: Żytniów 147, Tel. 0048 34 359 37 04 oder 0048 606 493 222. Die Besitzer bieten ein zweistöckiges Haus an, das in der Nähe der sehenswerten Kirche in einer ruhigen Umgebung liegt. Im Haus stehen 4 Zimmer zum Gebrauch frei, eine Küche, sowie zwei Badezimmer. Den Gästen stehen fünf Fahrräder, ein Lagerfeuerplatz, ein Grill, ein Zeltplatz und zwei Garagen zur Disposition.
- **Gästezimmer „Krasnoludek“** in Żytniów 36a, Grażyna Papaj, 46-325 Rudniki, Tel.. 0048 34 359 54 21, Mobilfunknr. 0048 608 674 811, e-mail: agro-krasnoludek@wp.pl und www.agro-krasnoludek.pl
Das Häuschen steht auf einer Anhöhe in Mitten des Gartens, weit entfernt von anderen Gebäuden. Man kann ein Doppelzimmer mit Balkon und ein Zimmer für drei Personen mieten; es stehen

ein Bad und eine voll ausgestattete Küche zur Verfügung und außerdem ein Wohnzimmer mit Wintergarten. Attraktionen: ein Zeltplatz, ein Grill- und Lagerfeuerplatz. Die Gäste können hier Fahrräder, einen Pingpong-Tisch, einen Spielplatz, Strandliegen, ein Schwimmbad sowie einen Parkplatz benutzen. In der Nähe befindet sich ein Bushaltstelle.

- **Reiterhof - Stanisław Belka**, Dalachów 372a, 46-325 Rudniki, Tel. 0048 34 359 39 12, Mobilfunknr. 0048 603 99 49, Angeboten wird für die Gäste: Reiten in der Umgebung und auf dem Hof, Kutschenfahrten, den Umgang mit Pferden erlernen durch die Arbeit mit Pferden
- **agro-touristischer Bauernhof- Danuta Gońda**, Dalachów 327, 46-325 Rudniki, Tel. 0048 34 359 38 90, den Gästen stehen ein Haus im Dorf mit 6 Doppelzimmern, drei Badezimmer, eine voll ausgestattete Küche, zwei Garagen zur Disposition. Attraktionen: ein großer Garten, liegt in der Nähe des Königsdorfer Landschaftsgartens (1,5km), ein Grill- und Lagerfeuerplatz am See, ein Zeltplatz, Möglichkeiten zum reiten und zur Kutschenfahrt
- **agro-touristischer Bauernhof- Ewa Pawelec-Bryś**, Faustianka 27, 46-325 Rudniki. Das Haus liegt weit von der Straße entfernt, (bei uns machen nur die Vögel Lärm), den Gästen stehen drei Einzelzimmer, ein Doppelzimmer, ein Vier-Bett-Zimmer, zwei Bäder, eine voll ausgestattete Küche, die zusammen mit den Besitzern benutzt wird, zur Disposition. Vollpension möglich. Attraktionen: das Haus befindet sich in der Nähe von Wäldern und Wiesen, besitzt einen großen Garten mit Terrasse, einen Grill- und Lagerfeuerplatz, Möglichkeiten zum reiten, zu Ausflügen in die Umgebung und zu den nahe liegenden Sehenswürdigkeiten und der Ziegelfabrik- interessante Versteinerungen: Ammoniten, Belemniten; Gleitschirmkurse mit Lizenz L+H, Möglichkeit zum Gleitschirmfliegen, wenn man die Lizenz L besitzt.
- **agro-touristische Bauernhof- Dorota und Józef Polak**, Faustianka 37, 46-325 Rudniki, Te. 0048 34 359 52 96. Bieten ein Haus in Wygielów an mit einem Doppelzimmer, einem Drei-Bett-Zimmer, einem Vier-Bett-Zimmer, einer voll ausgestatteten Küche, einem Wohnzimmer mit Fernseher, einem gesonderten Bad und einer Toilette an. Man kann Vollpension buchen. Attraktionen: nahe am Wald und dem Fluss Prosna gelegen, Ausflüge in die Umgebung, viele Versteinerungen (Ammoniten und Belemniten), Reitmöglichkeiten, Gleitschirmkurse für die Lizenz L+H, Lagerfeuerstätte, drei Fahrräder zur Disposition. Im Ort: ein Clubraum- 350m, ein Laden-320m, Bushaltestelle - 370m.
- **agro-touristischer Bauernhof „Pod Różą“ - Anna Zajac**, Żytniów 115a, 46-325 Rudniki, Tel. 0048 34 350 24 58: es gibt vier Doppelzimmer, in der Nachbarschaft die Sankt-Martin-Holz-kirche, einen großen Garten, und hinter dem Hof viel Platz zum Spazieren gehen. Im Haus befinden sich eine Küche, ein Bad und ein großes Esszimmer. Man kann auf dem Bauernhof auch Bio-Essen vom Bauern kaufen. Haustiere sind erwünscht.
- **agro-touristischer Bauernhof- Danuta und Krzysztof Gmyrek**, Żytniów 53, 46-325 Rudniki, Tel. 0048 34 359 36 36. Zur Verfügung stehen fünf Zimmer mit 15 Betten. In Haus gibt es zwei Bäder, einen Küchenanbau, einen Clubraum und eine Küche. Auf dem Hof kann man grillen, Volleyball und Basketball spielen, und man kann sich Fahrräder ausleihen.

Rudniki – the town owns its name to iron ore. Rudniki district is situated by picturesque Warta river bend, where in NATURA 2000 sanctuary an unique Jurassic calcareous inselberg landscape is protected.

On the one hand Rudniki district is green and consists of monuments, on the other hand its educational, sport, communicational, and technical infrastructure is constantly developing.

Rudniki has continually belonged to Wieluń region (formerly called Rudzka), which, during Duchy of Warsaw, served as the borderland between Germany and Poland, and after the creation of Congress Kingdom of Poland it was a borderland between Russian and Prussian partitions. The main place of propagating culture is District Community Centre of Sport, Culture and Recreation in Rudniki where for several dozens years a Multigenerational Folk Group “Rudniczanki” along with a band and Brass Band in Żytniów have been very active. Furthermore, there are also Theatre of Live Word, Senior Citizen Club, Local Creators Club and many others.

There are many provincial, national and international events organised in the district. Among the most known are: International Woodcutter Championship in Bobrowa, Inter-provincial Review of Ritual Plastic Art, National Mass Run “Pętla Rudnicka” and Jazz Musicians Meetings.

Description of chosen places in the district

- **Wooden St. Martin church** in Żytniów. History of Żytniów church goes back to 1312. In 1714 the building was rebuilt and in the beginning of 19th century it burnt. In its place a new church, brought in pieces from Trzebnica, was built. It is the only wooden church with catacombs in Poland.
- **The wooden Holy Trinity church** in Jaworzno was built in the beginning of 16th century in the place of previous one. After 1660 it was reconstructed.
- **Manor house from 19th century** in Stary Bugaj. The manor house from 1832 has an interesting history. Back before World War I the building enchanted with beautiful elevation and garden in perfect condition.
- **Archaeological curiosities.** Loams exhibition was organised by the western district border in Faustianka. Deposits have been exploited for seven dozen years, extracted resource is characterised by high quality and it is a resource base for the local brickyard “Faustianka”. In the deposits there are unique layers of pearl ammonite, which is mollusc fossils that are million years old.
- **Nature** – in the Rudniki District there are protected landscapes “Załęcze-Polesie” with area of 353 ha, which is situated in north – west part of Rudniki district, within the borders of former Załęcze Area of Outstanding Natural Beauty which includes towns: Dalachów, Janinów, Polesie and Słowików.

There are characteristic features of the natural environment. Unique landscape is formed by Jurassic calcareous inselbergs, with

many fossils forms, along with unique fauna and flora as well as charming section of Warta river, which is described as the most beautiful and most valuable part of the river. There are protected forest, water and bog habitats. Subcontinental mountain pastures, pioneer sand grass, wet and lowland meadows which are used extensively.

● **Cyclic lane** in Rudniki district. Its route was designed to show tourist and residents attractive places to see and relax. The lane is 32 km long, and it goes through fields and forests, which makes it a perfect stretch for a few hours trip. Presently it is being prepared a conception of creating 80 km long cyclic lane.

● **Modern Art Gallery SET.** The Gallery was set up in 2007 in picturesque town Słowików in Rudniki district.

The intention of the author was to renovate useless, devastated building and create instead of that a place to live and artistic work. Presently there is an exhibition of Zenon Windak works, who is the originator of the gallery. The author goes in for easel painting and drawing. His works were presented on many individual and joint exhibitions in the country and abroad. He was rewarded several times. The artist organises many meetings and plein-air workshops for school children.

There are more information available on the website

www.windak.art.pl

Accommodation and Farm Tourism

- **Restaurant and Motel "Złota Kaczka"**; 34 Mirowszczyzna, Rudniki district, opened 24-hours; 50 accommodation, Restaurant offers tasty cuisine and rooms with high standard
- **Restaurant and Motel Roadhouse "Roman"**; Mirowszczyzna, Rudniki district; open from 10 am till 12 pm
- **Guest room – Krystyna Czerska**, 389 Dalachów
Tel. 0048 77 413 16 75, 0048 066 307 302. The owners offer single-family house, situated among pine forests abound in mushrooms, silence and calmness. The house consists of 2 double rooms, fully equipped kitchen and a bathroom with shower. For our guests there are 5 bicycles, sandpit for children, barbecue, sports field at a distance of 200m, a possibility of putting up a tent and a garage.
- **Guest room – Maria and Bogdan Mońka – Mikos**
147 Żytniów, tel.0048 34 35 93 704, 0048 606 493 222. The owners offer one-storey building situated near historic church in a peaceful and quiet area. The house consists of 4 double rooms, kitchen and two bathrooms. The guests can use 5 bikes, place for a bonfire, barbecue, possibility of putting up a tent and garage for two cars.
- **Guest rooms "Krasnoludek"**, 36a Żytniów, Grażyna Papaj, 46-325 Rudniki, tel. 0048 34 35 95 421, 0048 608 674 811, e-mail: agro-krasnoludek@wp.pl, www.agro-krasnoludek.pl. The house is situated on a hill, it is surrounded by a garden and is far from other buildings. There is 1 double room with balcony, 1 room for three people, bathroom and fully equipped kitchen; moreover

there is a big living room joined with orangery. Attractions are: the possibility of putting up a tent, barbecue, bonfire place. For the guest there are bicycles, tennis table, playground for children, deckchairs, swimming pool and car park. Bus stop is situated by the house.

- **Stud Farm Stanisław Belka**, 327 Dalachów, 34-325 Rudniki, tel. 0048 34 35 93 890. For the guests there are possible horseback riding around the surroundings and the farm, hackney cab riding and, through work, communing with horses
- **Farm Tourism Danuta Gońda**, 327 Dalachów, 46-325 Rudniki, tel. 0048 34 35 93 890. The house is situated in a village, it includes 6 double rooms, 3 bathrooms, fully equipped kitchen and garage for 2 cars. Attractions: very big yard, Załącz Area of Outstanding Natural Beauty at a short distance (1,5km), possibility of making a barbeque or bonfire by the pond, campsite, possibility of horseback riding and hackney cab ridding
- **Farm Tourism Ewa Pawelec-Bryś**, 27 Faustynianka, 46-325 Rudniki. The house is situated far from the main road – “Only birds make sound in our place”; there are 3 single rooms, 1 double room, 1 four-person room, 2 bathrooms, fully equipped kitchen for both guest and the owners. Full board accommodation possible. Attractions: close proximity of a forest, meadow, and fields, big yard with summer house, bonfire place, barbecue, a possibility of horseback riding around the area, monuments, old brickyard, interesting fossils: ammonites and belemnites, paraglide license L+H courses, possibility of paragliding for people having an L license
- **Farm Tourism Dorota and Józef Polak**, 37 Faustianka, 46-325 Rudniki, tel. 0048 34 35 95 296. The owners offer a house in Wygielków, where, for the guest, are: 1 single room, 1 three-person room, 1 four-person room, fully equipped kitchen, living room with TV, separate bathroom and toilet. Full board accommodation possible. Attractions: close proximity of a forest and Prosna river, trips around the area, interesting fossils (ammonites and belemnites), possibility of horseback riding, paragliding L + H license courses, possibility of paragliding for people having an L license, bonfire place, 3 bicycles. There is a day-care club – at a distance of 350 m, a shop – at a distance 320 m, a bus station – at a distance of 370m
- **Farm Tourism “Pod Różą” Anna Zajac**, 115a Żytniów, 46-325 Rudniki, tel. 0048 34 3502458. For the guests there are 4 double rooms, wooden St. Martin church nearby, a big yard, big walking area behind the house. In the house there is a kitchen, bathroom and big dinning room. There is a possibility of buying ecological food from the host. Pets allowed
- **Farm Tourism of Danuta and Krzysztof Gmyrek**, 53 Żytniów, 46-325 Rudniki, tel.0048 34 35 93 636. There are 5 rooms for the guest – 15 accommodation places. There are 2 bathrooms, kitchen annexe, day-care room and kitchen. In the yard there is barbecue, pond, basketball and volleyball field as well as bicycles to rent.

Kalendarz imprez i przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w gminie Rudniki.

<i>styczeń</i>
1. Rejonowy Przegląd Kolęd „Kolędy łączą pokolenia”
<i>marzec</i>
1. Wystawa malarstwa „Górskie pejzaże”
<i>maj</i>
1. XIV Ogólnopolski Bieg Masowy „PĘTLA RUDNICKA”
<i>czerwiec</i>
1. IV Gminny Rajd Rowerowy
<i>lipiec</i>
1. Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowie
<i>sierpień</i>
1. IX Integracyjne Dni Bobrowy Święto Pieczonego Ziemniaka 2. Dożynki Gminne w Rudnikach
<i>wrzesień</i>
1. VII Międzynarodowy Konkurs Plastyki Obrzędowej - wystawa pokonkursowa
<i>październik</i>
1. III Gminny Konkurs Fotograficzny „Gmina Rudniki w obiektywie” - wystawa pokonkursowa
<i>grudzień</i>
1. XVII Spotkanie Muzyków Jazzowców województw południowej Polski

Spotkania Muzyków Jazzowych

Impreza ta ma bogatą tradycję i coraz wyższe notowania. Jest ewenementem w środowisku wiejskim. Ma na celu promocję życia muzycznego gminy, powiatu, województwa.

Co roku w imprezie udział bierze kilkanaście zespołów z całej Polski.

Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowie

Impreza ma charakter integracyjny, prorodzinny oraz kultywujący stare polskie tradycje i obyczaje. Co roku w zawodach biorą udział ekipy z różnych państw, m.in. Polski, Czech, Słowacji, Estonii, Szwecji, Francji, Niemiec. Zawodnicy zmagają się w kilkunastu konkurencjach na placu i w lesie. Imprezie towarzyszą koncerty zespołów, zabawy dla dzieci, gastronomia, kiermasze.

Organizatorami zawodów są druhowie Ochotniczej Straży Pożarnej w Bobrowej i mieszkańcy wsi oraz Urząd Gminy Rudniki, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego.

Międzynarodowy Konkurs Plastyki Obrzędowej

Konkurs ma na celu kultywowanie obrzędów i zwyczajów w lokalnych środowiskach wiejskich. Konkurs ten jest wspaniałą formą ich popularyzacji. Świadczy o tym bardzo liczne grono uczestników (130 osób) reprezentujących 6 różnych województw (opolskie, śląskie, łódzkie, dolnośląskie, świętokrzyskie i zachodniopomorskie/ oraz Słowację i Ukrainę. Organizowany jest cyklicznie we wrześniu.

Terminkalender aller kultureller, sportlicher und zur Erholung dienender Feste und Feierlichkeiten in der Gemeinde Rudniki

<i>Januar</i>
1. Regionaler Weihnachtsliederabend „Kolędy łączą pokolenia”
<i>März</i>
1. Gemäldeausstellung „Górskie pejzaże”
<i>Mai</i>
1. XIV polnischer Massenlauf „PEŁTA RUDNICKA”
<i>Juni</i>
1. IV Fahrradausflug der Gemeinde
<i>Juli</i>
1. Internationaler Holzfällerwettkampf in Bobrowa
<i>August</i>
1. IX Integrative Tage von Bobrowa, der Feiertag der gebratenen Kartoffel
2. Erntedankfest der Gemeinde Rudniki
<i>September</i>
1. VII Internationaler Kunstwettbewerb - Ausstellung nach dem Wettbewerb
<i>Oktober</i>
1. III Fotografierwettbewerb der Gemeinde „Gmina Rudniki w obiektywie“ - Ausstellung im Anschluss an den Wettbewerb
<i>Dezember</i>
1. XVII Jazzmusikertreffen aus allen Wojewodschaften aus Südpolen

Das Jazzmusikertreffen

Diese Feier hat eine alte Tradition und wird zunehmend besser finanziell unterstützt. Das Event ist eine Sensation in unserer Dorfgemeinde. Das Ziel ist es das musikalische Leben in der Gemeinde, im Kreis und in der Wojewodschaft zu fördern. Jedes Jahr nehmen daran zahlreiche Bands aus ganz Polen teil.

Internationaler Holzfällerwettbewerb in Bobrowa

Dieses Ereignis hat einen integrativen, familienfreundlichen Charakter und dient zur Pflege der polnischen Traditionen und Bräuche. Jedes Jahr nehmen Gruppen aus verschiedensten Ländern, wie zum Beispiel Polen, Tschechien, die Slowakei, Estland, Schweden, Frankreich, Deutschland, daran teil. Die Teilnehmer messen sich in verschiedenen Disziplinen auf dem Platz und im Wald. Dazu finden verschiedene Konzerte und Kinderspiele statt und man kann dort essen und Karussell fahren. Die Organisatoren des Festes sind die freiwillige Feuerwehr in Bobrowa und die Dorfeinwohner sowie das Gemeindeamt in Rudniki, der Landrat, und das Amt des Senatsvorsitzenden der Wojewodschaft Opolskie.

Internationaler Kunstwettbewerb

Der Wettbewerb hat die Kultivierung der alten lokalen Dorfbräuche zum Ziel. Der Wettbewerb eignet sich dafür diese populär zu machen. Beweis dafür ist die hohe Teilnehmerzahl (130 Personen), die sechs verschiedene Wojewodschaften repräsentieren Wojewodschaft (opolskie, śląskie, łódzkie, dolnośląskie, świętokrzyskie, and zachodniopomorskie) sowie die Länder Ukraine und die Slowakei.

Organisiert wird der Wettbewerb zyklisch im September.

**Calendar of cultural, sport and recreational events
in Rudniki district**

<i>January</i>
1. Regional Carol Review "Kolędy łączą pokolenia" ("Carols unite generations")
<i>March</i>
1. Paintings' exhibition "Górskie pejzaże" ("Mountain landscapes")
<i>May</i>
1. 14 th All-Poland Mass Run "Pętla Rudnicka"
<i>June</i>
1. 4 th District Cyclic Competition
<i>July</i>
1. International Woodcutter Championship in Bobrowa
<i>August</i>
1. 9 th Integration Bobrowa Days of Roasted Potato Holiday 2. District Harvest Festival in Rudniki
<i>September</i>
1. 7 th International Ritual Paintings Contest - Post - contest exhibition
<i>October</i>
1. 3 th District Photographic Contest "Gmina Rudniki w obiektywie" ("Rudniki district in photographic lens") - Post - contest exhibition
<i>December</i>
1. 17 th Jazz Musicians Meetings of south Polish provinces

Jazz Musicians Meetings

This event has long traditions and is more and more prestigious. It is a phenomenon in the rural region. Its aim is to promote music activity of the district, region and the province.

Every year about a dozen bands all over the Poland take part in the event.

International Woodcutter Championships in Bobrowa.

The event has integration character, pro-family and cultivating old polish customs and traditions. Teams from different countries take part in the event, including: Poland, Czech Republic, Slovakia, Estonia, Sweden, France and Germany. Contestants compete in about dozen competitions in a forest and on the field. The event is accompanied with concerts, children competitions, catering and fairs.

The main organisers are scouts from Voluntary Firemen Brigades in Bobrowa, residents of the village, The Municipal Council of Rudniki, The Village Headman Office and the Council of Opolskie Province.

International Ritual Paintings Contest

The aim of the contest is to cultivate rites and customs in the local rural areas. The contest is a wonderful way of popularising them. Its success is reflected in the large number of participants (130 people) representing 6 provinces (opolskie, śląskie, łódzkie, dolnośląskie, świętokrzyskie, and zachodniopomorskie) as well as Slovakia and Ukraine. The event is organised cyclically in September.

NOTATKI

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Górna Proсна”
ul. Wojska Polskiego 12, 46-325 Rudniki
tel.: 34 343 57 54 lub 663 90 1 616
e-mail: lgd@gornaprosna.pl biuro@gornaprosna.pl
www.gornaprosna.pl

Urząd Miejski w Byczynie:
ul. Rynek 1
46-220 Byczyna
tel./fax: 77 413 41 50
e-mail: um@byczyna.pl
www.byczyna.pl

Urząd Miejski w Gorzowie Śląskim:
ul. Wojska Polskiego 15
46-310 Gorzów Śląski
tel./fax: 34 359 40 05,
34 350 57 10 do 15
e-mail: um@gorzowslaski.pl
www.gorzowslaski.pl

Urząd Miejski w Oleśnie:
ul. Pieloka 21
46-300 Olesno
tel. 34 359 78 41-4, fax: 34 359 72 83
e-mail: olesno.opo@gminy.pl
www.olesno.pl

Urząd Miejski w Praszce
Plac Grunwaldzki 13
46-320 Praszka
tel. 34 359 10 09; fax: 34 359 10 10
e-mail: umig@praszka.pl
e-mail: umig_praszka@pro.onet.pl
www.praszka.pl

Urząd Gminy w Radłowie:
ul. Oleska 3
46-331 Radłów
tel./fax: 34 359 90 04, 34 359 90 05,
34 359 90 23
e-mail: ug@radlow.pl
www.radlow.pl

Urząd Gminy w Rudnikach:
ul. Wojska Polskiego 12
46-325 Rudniki
tel. 34 359 50 72, 34 359 50 93
fax: 34 359 50 13
e-mail: gmina@rudniki.pl
www.rudniki.pl

Europejski Fundusz na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
Europa Inwestująca w Obszary Wiejskie
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach osi IV LEADER
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013